

**T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**



**AÇIK HAVADA EĞİTİM VEREN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARININ DIŞ
MEKÂN ÖĞRENME ORTAMI KALİTELERİNİN BELİRLENMESİ**

Elanur Simge IRMAK KODAZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GAZİANTEP – 2023

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Öğrenci Adı Soyadı
Elanur Simge IRMAK KODAZ
16.06.2023



Rahmetli babam Muzaffer IRMAK' a...

Rahmetli teyzem Aysel ELMAS' a...

**HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**

**AÇIK HAVADA EĞİTİM VEREN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM
KURUMLARININ DIŞ MEKÂN ÖĞRENME ORTAMLARI
KALİTELERİNİN BELİRLENMESİ**

Elanur Simge IRMAK KODAZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Zerrin MERCAN**

ÖZET

Bu araştırma, açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekân öğrenme ortamlarının kalitelerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik tekniğinin kullanıldığı bu araştırmanın deseni niceldir. Araştırmada nicel araştırma desenlerinden biri olan “tarama çalışması” kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini ülkemizin farklı coğrafi bölgelerinde ve illerinde bulunan, farklı okul türlerinden ve farklı kurumlardan seçilen dokuz okul öncesi eğitim kurumu oluşturmaktadır. Araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekân öğrenme ortamlarının kalitesini belirlemek için araştırmacılar tarafından geliştirilen ve kapsam geçerliliği yapılan “Açık Havada Eğitim Veren Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Dış Mekân Öğrenme Ortamlarının Değerlendirilmesi Kontrol Listesi” kullanılmıştır. “Açık Havada Eğitim Veren Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Dış Mekân Öğrenme Ortamlarının Değerlendirilmesi Kontrol Listesi,” alan yazın taranarak oluşturulmuş, alanında uzman 7 kişiye yönlendirilerek kapsam geçerliliği sınanmıştır. “Açık Havada Eğitim Veren Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Dış Mekân Öğrenme Ortamlarının Değerlendirilmesi Kontrol Listesi” güvenlik, fiziksel çevre, çocuğa uygunluk, özel gereksinimli çocuklara uygunluk ve bireyselleştirme, erişim, donanım ve ekolojik ve sürdürülebilir

uygulamalar olmak üzere yedi alt alandan oluşmaktadır. Veri toplama sürecinde gerekli izinlerin alınmasının ardından araştırmacı tarafından Türkiye'nin beş farklı ilindeki dokuz kuruma gidilerek ilgili kontrol listesiyle gözlem yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan "Açık Havada Eğitim Veren Okul Öncesi Kurumların Dış Mekân Öğrenme Ortamlarının Değerlendirilmesi Kontrol Listesi", 1 ve 0 puanları ile puanlanmıştır. Bu bağlamda veri analizinde, ilgili ölçütler ve alt ölçütlerin yüzdelik hesaplamaları ortaya konulmuştur. Araştırma bulgularında açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumlarının çoğunluğunun dış mekân kalite standartlarını sağladığı görülmüştür. Araştırma sonuçlarına dayanarak açık havada eğitim veren kurumların da buldukları il, iklim, coğrafi konum ve okul türü bağlamında kalitelerinin değiştiği; orman okulları ve köy okulunun en kaliteli dış mekâna sahip olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: açık havada eğitim, doğa temelli anaokulu, okul öncesi eğitim, dış mekân öğrenme ortamı, öğrenme ortamı kalitesi.

**HASAN KALYONCU UNIVERSITY
GRADUATE EDUCATION INSTITUTE
DEPARTMENT of ELEMENTARY**

**DETERMINATION of OUTDOOR LEARNING ENVIRONMENT
QUALITY of PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS PROVIDING
OUTDOOR EDUCATION**

Elanur Simge IRMAK KODAZ

MASTER THESIS

**Advisor
Asst. Prof. Dr. Zerrin MERCAN**

ABSTRACT

This research was carried out to determine the quality of outdoor learning environments of preschool education institutions that provide outdoor education. The pattern of this research, in which the maximum variation technique, one of the purposive sampling methods, is used, is quantitative. In the research, survey model, which is one of the quantitative research designs, was used. The sample of the research consists of nine pre-school education institutions selected from different types of schools and different institutions located in different geographical regions and provinces of our country. In the study, the Evaluation Checklist of Outdoor Learning Environments of Preschool Educational Institutions Providing Outdoor Education was used to determine the quality of outdoor learning environments of pre-school education institutions, which was developed and content validated by the researchers. The Checklist for the Evaluation of Outdoor Learning Environments of Preschool Educational Institutions Providing Outdoor Education was created by scanning the literature, and its content validity was tested by directing 7 experts in the field. The Checklist for the Evaluation of Outdoor Learning Environments of Preschools Providing Outdoor Education consists of seven sub-areas: safety, physical environment, child-appropriateness, suitability for children with special needs and individualisation, access, equipment and ecological and sustainable practices. After obtaining the necessary permissions during the data collection process, the researcher went to nine institutions in five different provinces of Turkey and observed with the relevant checklist.

The "Checklist for the Evaluation of Outdoor Learning Environments of Preschool Institutions Providing Outdoor Education", which was used as a data collection tool in the research, was scored with 1 and 0 points. In this context, the percentage calculations of the relevant criteria and sub-criteria were presented in the data analysis. In the research findings, it was seen that most of the preschool education institutions providing outdoor education met the outdoor quality standards. Based on the results of the research, the quality of the institutions providing outdoor education has changed in the context of the province, climate, geographical location and school type; it can be said that the forest schools and the village school have the best quality outdoors.

Keywords: outdoor education, preschool education, nature based preschool, forest school, outdoor learning environment, learning environment quality

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimimde çocuklar ve doğaya olan ortak ilgi ve heyecanımızla birçok kez yolumuzun kesiştiği, tez süresince de keyifle yaptığım bu öğrenme yolculuğumda birlikte büyük bir zevkle çalıştığım, bana rehberlik eden, azminden, tecrübelerinden, süreç boyunca olan destekleyici yaklaşımından çok şey öğrendiğim değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Zerrin MERCAN' a, tezimde ve bu yolculuktaki birçok durakta bana gösterdiği sabrı, emeği, anlayışı ve tüm değerli katkıları için teşekkürlerin en büyüğünü ederim.

Tez konumu belirlememde ve bu konuya olan ilgimi fark etmemde büyük katkıları olan, yüksek lisans eğitimimde her dersini heyecanla ve ilgiyle takip ettiğim, pozitifliği ve deneyimiyle hepimize harika bir örnek olan değerli hocam Prof. Dr. Nilüfer DARICA' ya ve orman okulları ve sınıf dışı eğitim alanında kendimi geliştirmeme katkı sağlayan, ülkemizde bu anlayışın yaygınlaşması için çok önemli katkıları olan, veri toplama aracım konusunda da görüşleriyle bana yol gösteren değerli Gaye AMUS' a teşekkür ederim.

Kendimi bildim bileli öğrenme ve gelişme yolunda beni her zaman destekleyen, hedeflerime ulaşmam için birçok konuda fedakârlıklar yapan, düştüğümde kaldıran, ihtiyaç duyduğum motivasyonu ve ilgiyi her daim hissettiren, başarılarıma ve heyecanıma hep ortak olan, en önemlisi de sevgisiyle hep sarıp sarmalayan ve evladı olduğum için büyük şükür duyduğum canım annem Nursel IRMAK' a, hayatımın her alanında olduğu gibi beni bu zorlu süreçte de yalnız bırakmayan, derdimi dinleyen, sabır ve ilgiyle destekleyen, eğitimlere benimle birlikte katılan, en iyi arkadaşım, sonsuz destekçim, canım ablam Seda IRMAK' a ve çocukluğumdan beri her konuda başaracağıma gönülden inanan, beni yüreklendiren, dualarıyla her zaman destek olan, yüksek lisans serüvenimin daha en başında beni sınava büyük bir heyecanla götüren, bana alınımın akıyla bunu da başarmayı vasiyet eden ancak bitirdiğime şahit olamayan ve aramızdan ayrılan rahmetli babam Muzaffer IRMAK' a tüm kalbimle teşekkür ederim.

Hayatımdaki her zorluk ve güzellikte olduğu gibi tez sürecimin de her anında yanımda olan, veri toplama aşamasında Türkiye'nin farklı illerine giderken de, tezimin analiz ve yazım aşamasında da beni destekleyen, sevgisiyle, ilgisiyle, sırtımı sıvazlamasıyla ve ben bu işi başarmaya çalışırken yaptığı tüm fedakârlıklarıyla elimi tutan sevgili eşim, yol arkadaşım Alperen KODAZ' a ve daha karnımdayken bu zorlu süreçte bana küçük tekmeleriyle eşlik eden, hayatıma ışık olan biricik kızım, küçük yıldızım Parla'ya teşekkür ederim.

Ve 6 Şubat depreminde kaybettiğim kolum kanadım, sığınağım, anne yarım, canım teyzem Aysel Elmas' a hayatıma kattığı tüm güzellikler için teşekkür ederim.

Gaziantep, 2023

Elanur Simge IRMAK KODAZ



İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
1.GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırmanın Varsayımları	6
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.6. Tanımlar.....	6
2.KAVRAMSALÇERÇEVE	8
2.1. Açık Havada Eğitim	8
2.1.1. Açık Havada/Doğada Eğitimin Tarihsel Süreci.....	8
2.1.2. Açık Havada Eğitim Veren Okul Öncesi Eğitim Kurumları	9
2.1.2.1. Orman Okulları ve Orman/Doğa Anaokulları	9
2.1.2.2. Doğa Temelli Anaokulları ve Orman/Doğa Anaokulları.....	10
2.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrenme Ortamları	12
2.2.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrenme Ortamlarının Çocukların Gelişimine Etkisi.....	13
2.2.1.1. Bilişsel Gelişim Üzerine Etkileri.....	13
2.2.1.2. Sosyal ve Duygusal Gelişim Üzerine Etkileri	14
2.2.1.3. Motor ve Fiziksel Gelişim Üzerine Etkileri	15
2.3. İç Mekân Öğrenme Ortamları.....	16
2.4. Dış Mekân Öğrenme Ortamları	16
2.5. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kalite.....	17
2.5.1. Dış Mekân Öğrenme Ortamları Kalite Standartları	18
3.YÖNTEM	23
3.1. Araştırmanın Deseni	23
3.2. Çalışma Grubu	24
3.3. Veri Toplama Aracı	25

3.3.1. Açık Havada Eğitim Veren Okul Öncesi Kurumların Dış Mekân Öğrenme Ortamı Kalitelerinin Değerlendirilmesi Kontrol Listesi	25
3.3.2. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.....	26
3.3.3. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması	27
3.4. Veri Analizi ve Yorumlanması	27
4.BULGULAR	28
4.1. Güvenlik.....	28
4.2. Fiziksel Çevre-Alan.....	31
4.3. Çocuğa Uygunluk.....	34
4.4. Özel Gereksinimli Çocuklara Uygunluk Ve Bireyselleştirme.....	36
4.5. Donanım	37
4.6. Erişim	39
4.7. Ekolojik Ve Sürdürülebilir Uygulamalar	40
5.TARTIŞMA	42
6.SONUÇ VE ÖNERİLER	48
6.1. Sonuçlar	48
6.2. Öneriler.....	50
KAYNAKÇA	52
EKLER.....	63
Ek 1 . Kontrol Listesi.....	63
Ek 2.Ek Form	67
Ek 3. Uzman Görüş Formu	70
Ek 4. Etik Kurul İzni	71
ÖZGEÇMİŞ.....	75

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa No.

Çizelge 1. Erken Çocukluk Çevre Eğitimi Programları	9
Çizelge 2. Doğa Temelli Anaokulları ve Orman/Doğa Anaokulları	10
Çizelge 3. Okul Dağılımı Tablosu.....	24
Çizelge 4. Zemin Güvenliği Bulguları	28
Çizelge 5. Trafik/Cadde/Otopark Güvenliği Bulguları	29
Çizelge 6. Flora ve Fauna Güvenliği Bulguları.....	29
Çizelge 7. Güvenlik Önlemleri Bulguları	30
Çizelge 8. Materyal Güvenliği Bulguları	30
Çizelge 9. İlk Yardım Bulguları.....	31
Çizelge 10. Alanın Özellikleri Bulguları.....	31
Çizelge 11. Flora ve Fauna Bulguları.....	32
Çizelge 12. Hava Şartlarına Uygunluk Bulguları.....	33
Çizelge 13. Su Kaynağı Bulguları.....	33
Çizelge 14. Topografik Çeşitlilik Bulguları	34
Çizelge 15. Gelişimsel Uygunluk Bulguları	34
Çizelge 16. Öğrenme/Oyun Alanları Bulguları.....	35
Çizelge 17. Alanın Uygunluğu Bulguları.....	36
Çizelge 18. Ekipman/Materyal Uygunluğu Bulguları.....	37
Çizelge 19. Sabit Materyaller Bulguları.....	38
Çizelge 20. Taşınabilir Materyaller Bulguları.....	38
Çizelge 21. Doğal/Esnek Materyaller Bulguları	39
Çizelge 22. İç ve Dış Mekân Geçişi Bulguları	39
Çizelge 23. Ebeveyn ve Personelin Alana Erişimi Bulguları.....	40
Çizelge 24. Permakültür İlkeleriyle Tasarlanmış Alanda Bulunan Unsurlar Bulguları	40
Çizelge 25. Geridönüşüm Alanı Bulguları	41
Çizelge 26. Kompost Alanı Bulguları	41

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No.

- Şekil 1.** Açık havada eğitim veren okul öncesi kurumların dış mekan öğrenme ortamlarının kalitesinin değerlendirilmesi kontrol listesi geliştirme süreci..... 26
- Şekil 2.** Uzman görüş formu şablonu..... 27





1. GİRİŞ

Okul öncesi dönem; kişiliğin temellerinin atıldığı, öğrenmenin %60-70'inin kazanıldığı, çocuğun bütün gelişim alanlarında hızlı değişimlerin olduğu, yaşamın en değerli aşaması olarak da ifade edilen kritik bir süreçtir. Bu süreçte fiziksel ve zihinsel yeteneklerin gelişimini sağlayan kalıcı ve hızlı öğrenmeler gerçekleşir. Bu nedenle okul öncesi dönemdeki çocuklar; bütünsel gelişimlerini desteklemesi ve ilerideki okul hayatlarına sağlam bir zemin hazırlaması için yüksek kaliteli kişisel bakım ve erken öğrenme deneyimlerine ihtiyaç duyarlar (Kalkan, 2008). İşte bu erken öğrenme deneyimleri olarak da ifade edilebilen okul öncesi eğitim ise; öncelikle çocukların gelişimsel özellikleri, ihtiyaçları ve bireysel farklılıkları göz önüne alınarak doğumdan zorunlu eğitim yaşına kadar sağlıklı bütünsel gelişimlerinin ve yaratıcılıklarının desteklendiği, aile ve öğretmenin ortak etkisinin olduğu sistemli bir eğitimidir (Kubanç, 2014).

İnsan potansiyelinin üst sınırlara ulaşması ancak ona erkenden sağlanacak fırsatlarla sağlanabilir. Bu nedenle yaşamın ilk yıllarını kapsayan okul öncesi eğitimin ve içinde bulunulan fiziksel/ sosyal çevrenin çocuğun gelişiminde çok önemli bir rolü vardır (Oktay 1999). Çocuklara zengin bir uyarıcı çevre sunmak ve onların bu çevredeki yaşantıları aracılığıyla sağlıklı gelişimlerine destek olmak, okul öncesi eğitimin temel amacıdır. Bu sebeple okul öncesi eğitimin kalitesi, fiziksel çevrenin niteliğiyle doğrudan ilişkilidir (Diken, 2010) ve nitelikli erken çocukluk eğitimi ancak iyi düzenlenmiş bir eğitim ortamı ile sağlanabilir. Günümüzde çocuklar zamanlarının çoğunu okulda geçirmekte ve yapılan araştırmalarda, eğitim yapıları içinde okul öncesi eğitim ortamlarının farklı bir öneme sahip olduğu görülmektedir (Şahin ve Dostoğlu, 2015).

Okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrenme ortamları fiziksel açıdan; iç ve dış mekân öğrenme ortamları olarak sınıflandırılabilir. Çocukların gelişimlerini desteklemesi açısından, bir okul öncesi eğitim kurumundaki dış mekân ve dış mekânın donanımı en az iç mekânlar kadar önemlidir. National Association for the Education of Young Children (Küçük Çocukların Eğitimi Ulusal Derneği/NAEYC); açık havada yapılan etkinlikleri eğitim programının bir parçası olarak görür ve okul öncesi eğitime devam eden çocukların, gelişim ve öğrenmelerini desteklemek için hem iç hem de dış mekânlarda olmalarını önerir (Coppie ve Bredekamp, 2009). Bu bağlamda ilgili araştırmalar da incelendiğinde; okul öncesi eğitim kurumlarındaki dış mekânların, çocuklara sundukları özgür ve doğal öğrenme ortamları ile çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyerek çocuğun çevre farkındalığının artmasında, keşfetmesinde, yaratıcılığının gelişmesinde, psikolojik iyi oluşunda, doğal materyallerle kendilerini ifade

etmelerinde, paylaşmayı ve işbirliğini öğrenmede, problem çözmelerinde, tüm duyularını kullanarak daha fazla somut deneyim kazanmasında, sağlıklı gelişmelerinde ve eğitim sisteminin verimliliği ve sürekliliği üzerinde önemli bir katkısının olduğu anlaşılmaktadır (Louv, 2008; Bilton, 2010; Bento ve Dias, 2017). Açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumlarının ise; günün tamamının ya da büyük çoğunluğunun dış mekânda geçmesinin bir sonucu olarak, çocukların doğa ile bağ kurmaları ve diğer gelişimsel faydaları noktasında daha etkin rol aldığı söylenebilir. Duvarsız ve tavanın gökyüzü olduğu ortamlarda daha fazla zaman geçiren çocukların doğayla daha güçlü ve içsel bir bağ kurmasının da kaçınılmaz bir sonuç olduğu ifade edilebilir.

Richard Louv, Doğadaki Son Çocuk kitabında; doğadaki çocuğun, soyu tehlike altında olan bir tür olduğunu ve çocukların sağlığı ile yeryüzünün sağlığının birbirine sıkı sıkıya bağlı olduğunu ifade etmiştir (Louv, 2008). Doğanın önemini, insanlar üzerindeki iyileştirici etkisini ve insanın doğaya olan ihtiyacını çok daha fazla hissedildiği pandemi dönemi ve teknolojiyle çok fazla iç içe olunan bu dönemde, bu sözü anlamlandırmak ve çocuk-doğa ilişkisine daha fazla eğilmek kaçınılmaz bir durum olmuştur.

1.1. Problem Durumu

Louv tarafından “vitamin N” olarak tanımlanan doğa, zihin ve beden arasındaki bağlantı, çocukların bedensel ve bilişsel becerilerinin gelişiminde ve korunmasında oldukça önemli bir role sahiptir. Yapılan güncel araştırmalarda doğanın stresi ve ağrıyı kontrol etmeye yardımcı, kalp, beyin ve diğer hastalıklar için iyileştirici bir etkisinin olduğu görülmüştür. Yine R. Louv (2008) tarafından “doğa yoksunluğu sendromu” olarak ifade edilen ve tıbbi bir özelliği olmayan terim de, doğa ve çocuklar arasındaki gittikçe büyüyen boşluğu ve bu boşluğun neden olduğu sorunları tanımlamak için kullanılmıştır. İnsanların doğayla olan bağlarının yaşamları üzerinde doğrudan etkiye sahip olduğunu ifade eden Louv, 21. yüzyılda insanların hayatta kalmak için, doğayla yeniden bütünleşmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Louv’ a göre, giderek gelişen teknolojiyle iç içe olan hayatları yeniden doğal dengeye getirmek, ancak doğayla daha fazla etkileşime geçerek sağlanabilir (Louv, 2008). Bu bağlamda aktif ve sağlıklı bir hayat tarzının, dış mekân oyunlarının sıklığı ve oyunlardaki fiziksel aktivitenin yoğunluğuyla mümkün olduğunu belirten Amerikan Pediatri Akademisi de; çocukların zihinsel sağlığı, D vitamini durumu, bilişsel ve psikomotor gelişimleri için dış mekânlardaki oyun ve öğrenme ortamlarını önermektedir (Deborah, 2012).

Doğa, öğrenme ve oyun arasındaki ilişki geçmişten günümüze erken çocukluk eğitimcileri ve araştırmacıları için hep ilgiyle karşılanmıştır. Bu ilgi, erken çocukluk eğitimi uygulamalarında da giderek artan bir şekilde kendini göstermektedir. Özellikle; son yıllarda açık havada yapılan ve eğitimin doğa ile bütünleştirildiği anlayışın tüm dünyada yaygınlaşmasıyla beraber, zaman zaman birbirinin yerine de kullanılabilen; doğa temelli anaokulları (nature-based preschool/nature preschools), orman anaokulları (forest kindergartens), doğa anaokulları (nature kindergartens/waldkindergartens), orman okulları (forest schools) kavramları ortaya çıkmıştır (Sobel, 2014; Larimore, 2016; Cordiano, T. S., Lee, A., Wilt, J., Elszasz, A., Damour, L. K., & Russ, S. W. 2019). Her ne kadar ortaya çıktıkları coğrafyaya bağlı olarak farklı isimlerle ifade edilseler de ortak bakış açıları çocukları doğayla buluşturmak ve doğayı bir öğrenme ortamı olarak kullanmaktır.

Birbirinden farklı bu kullanımlara bağlı anlam ve ifade karmaşasının önlenmesi adına Larimore (2016), ilişkili olan ifadelerin aynı çatı altında toplanması, aynı anlama gelebilecek ifadelerin birbirleri yerine kullanılması ve ayırt edici özellikleri bulunan programların farklı isimlerle anılması konusuna bir açıklık getirmek amacıyla bir taksonomi oluşturmuştur. Larimore(2016), bu taksonomiye geliştirerek erken çocukluk çevre eğitimine ilişkin programları iki başlık altında toplamıştır:

1)Doğa temelli erken çocukluk eğitimi(nature-based early childhood education):

- Doğa temelli anaokulları(nature-based preschools/nature preschools)
- Orman anaokulları/doğa anaokulları(forest kindergartens/nature kindergartens)

2)Doğa destekli erken çocukluk eğitimi(nature-enhanced early childhood education):

- Orman okulları(forest schools)

Orman/doğa anaokulları ve doğa temelli anaokullarının ayrımını yaparken değinilmesi gereken temel noktalardan biri; orman/doğa anaokullarında kapalı alan bulunmaması (Larimore, 2016) ve yalnızca bazı durumlarda çocukların sığınabilecekleri küçük kulübelerin yer almasıdır. Bunun sonucu olarak, orman/doğa anaokullarının çocukların günün büyük bir kısmını (en az %70 oranında) açık alanda geçirmelerini sağlayan, kapalı alanlarda neredeyse hiçbir eğitim faaliyetinin gerçekleştirilmediği kurumlar olduğu ifade edilebilir (Kenny, 2013; Warden, 2012). Eğitimin dışarıda gerçekleşme oranı Sobel (2014; 2015) tarafından daha da yüksek bir oranda ifade edilmiştir (%80-%90). Diğer yandan doğa temelli anaokullarında; günlük eğitimin %25 ile %50'sinin açık alanda gerçekleştirildiği, ancak geri kalan zamanda da doğa temelli anlayışın, doğanın kapalı alanlara taşınarak eğitim programlarına dâhil edildiği bilinmektedir (Bailie, 2010).

Tüm bu yazılanlardan hareketle, doğa temelli ve doğa destekli okul öncesi eğitim kurumlarının çocukların dış mekânda geçirdikleri süreyle bağlantılı ve paralel olarak; açık havada eğitimi olumlu yönde desteklediği, çocukların dış mekân oyun ve öğrenme ortamlarına erişebilmeleri açısından da önemli olduğu söylenebilir ancak dış mekân öğrenme ortamlarında geçirilen zaman kadar ortamın kalitesi de, çocukların gelişimlerini ve eğitimin niteliğini önemli ölçüde etkileyen bir yapı taşdır. Çocukların vakitlerinin büyük bir kısmını eğitim ortamlarında geçirdikleri göz önünde bulundurulduğunda; ancak dış mekân kalitesinin artmasıyla beraber öğrenmeye dayalı ve gelişimsel gereksinimleri için gerekli olan fırsatların yaratılması mümkündür.

Araştırmalara göre kalitesi yüksek olan eğitim ortamları, çocukların öğrenmelerini ve gelişimlerini destekleyerek onların sosyal-duygusal, bilişsel ve dil becerileri ile akademik başarıları üzerinde daha olumlu sonuçlar yaratırken; kalitesi düşük olan ortamlar çocukların bu becerileri edinmesinde daha yetersiz kalmaktadır (DeBord vd, 2005; Howes vd., 2008; Chakravarti, 2009; Burchinal vd, 2010). Okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekân kalitesine yönelik yapılan araştırmalarda, yüksek kaliteli dış mekân öğrenme ortamlarının dramatik ve yapı-inşa oyunu oynama fırsatlarını daha fazla sunduğu ve çocukları yaratıcı oyunlar oynamaya yönlendirdiği görülmektedir. Bununla beraber kalitesi düşük ortamlarda çeşitliliğin yetersiz olması sebebiyle, çocukların genellikle tekrar eden oyunları oynamaya ve olumsuz davranış göstermeye elverişli oldukları görülmektedir (DeBord, vd 2005). Ayrıca yüksek kaliteli dış mekân öğrenme ortamlarında, doğal unsurlar daha fazla görülür ve çocuk-öğretmen etkileşimi de daha fazladır (Chakravarti, 2009). Bu nedenle dış mekân eğitim ortamlarında kalite, çocukların sağlıklı gelişim ve öğrenme sürecinde ele alınması gereken önemli bir kavramdır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı açık havada eğitim veren farklı türdeki okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekân öğrenme ortamlarının kalitelerinin belirlenmesidir. Bu ana amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumları dış mekân öğrenme ortamlarının kalitesinin değerlendirilmesinde ölçütler nelerdir?
2. Açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumları dış mekân öğrenme ortamlarının kaliteleri fiziksel çevre boyutunda ne düzeydedir?

3. Açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumları; okul türüne göre dış mekân öğrenme ortamlarının fiziksel çevre kaliteleri açısından farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Çocukların oyun, öğrenme ve gelişim sürecinde önemli bir katkısı olan dış mekân öğrenme ortamlarına; teknoloji kullanımının giderek arttığı ve dijitalleşmenin hız kazandığı günümüzde her zamankinden daha çok ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle kentleşme, sanayileşme ve dijitalleşme nedeniyle kamusal ya da özel dış mekân oyun ve öğrenme alanlarına erişimin kısıtlı olması, günümüzde evlerin genellikle doğal yapıdan uzak betonarme binalar olması gibi nedenlerle dışarıda yeterince vakit geçiremeyen çocuklar için okuldaki dış mekân öğrenme ortamlarının en ulaşılabilir ve faydalanılabilir açık hava alanları olduğu ifade edilebilir. Bu durum okul öncesi eğitim kurumlarında yüksek kaliteli dış mekân eğitim ortamlarının yapılandırılmasını, bu kurumlardaki dış mekânların kalitesini belirleyen bir ölçme aracının kullanılmasını, dış mekânda öğretmenler tarafından içeriği zengin ve etkileşimi yüksek etkinliklerle öğrenme sürecinin planlanmasını ve eğitim sürecinde dış mekânların daha aktif kullanılmasını önemli ve gerekli kılmaktadır.

Buna bağlı olarak, son yıllarda Türkiye’de ve dünyada dış mekân öğrenme/oyun ortamlarına yönelik araştırmaların önem kazandığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda genellikle, okul öncesi eğitim kurumlarının öğrenme ortamlarının iç mekân kalitesinin ECERS verileri ile ölçüldüğü görülmüştür (Özgül-Güçhan, 2011). Türkçe alan yazında okul öncesi eğitim kurumlarında iç mekân öğrenme ortamlarının kalitesiyle ilgili çok sayıda araştırma yapıldığı görülürken; dış mekân öğrenme ortamlarının kalitesiyle ilgili çalışmaların daha az sayıda olduğu saptanmıştır. Bu araştırmalarda genellikle; nitelikli okul bahçesi engelleri, okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekânlarının fizikî yapısı, donanım ve materyalleri, çocuk başına düşen dış mekan alanı ve yeşil bitki türleri açısından incelemeler yapılmıştır (Çelik, 2012; Gönen ve Saranlı, 2014; Kalburan, 2014; Kaçan, Halmatov ve Kartaltepe 2017). Bunun yanı sıra Türkçe alan yazında, okul öncesi öğretmenlerinin dış mekân uygulamaları ve kullanımıyla ilgili görüşlerini içeren araştırmaların da çok sayıda olduğu görülmektedir (Alat, Akgümüş ve Cavalı, 2012; Kalburan, 2014; Yalçın, 2015; Ata, 2016; Huz ve Kalburan, 2017; Kaçan, Halmatov ve Kartaltepe 2017).

Yurt içi ve yurt dışı alan yazın incelendiğinde; okul öncesi kurumların iç/dış mekan kalitelerini, bu konudaki öğretmen algılarını, dış mekân yeterliliğini ve kullanım sıklıklarını ortaya koyan çeşitli araştırmalara rastlanırken; özellikle açık havada eğitim veren ve doğa temelli/doğa destekli olarak farklılaşan okul öncesi eğitim kurumlarındaki dış mekan eğitim

ortamlarının kalitesinin değerlendirildiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla okul öncesi eğitimde “dış mekân eğitim ortamlarının kalitesi ve kalitesinin ölçülmesi” nin kavramsal olarak yeni bir araştırma alanı olduğu da söylenebilir. Sonuç olarak; erken çocukluk döneminde doğa temelli anaokulları, orman/doğa anaokulları ve orman okulu programlarının benzerlik ve farklılıkları bağlamında detaylarıyla kuramsal olarak ortaya konmuş olması ve bahsedilen bu farklı okul türlerinde, ülkenin farklı coğrafya, doğal yapı ve kültürüne sahip bölgelerinde ve illerinde araştırmanın yapılmış olmasının, alana önemli bir katkı sağlayacağı ve özgün bir araştırma ortaya konulacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırma, okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekân öğrenme ortamları kalitesini ölçen ve araştırmacının geliştirdiği, “Açık Havada Eğitim Veren Okul Öncesi Kurumların Dış Mekân Öğrenme Ortamlarının Kalitesinin Belirlenmesi” kontrol listesinin Türkçe alan yazına kazandırılması açısından önemlidir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırma için gözlemlenen ve açık havada eğitim veren kurumların, bu şartları gerçekten sağladıkları ve her zaman uyguladıkları,
2. Araştırmada okul idarecileriyle yapılan görüşmelerde, idarecilerin gerçeğe uygun ve doğru cevaplar verdiği,
3. Kurumlara veri toplamaya gidildiğinde dış mekândaki kalite unsurlarının her zaman var olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma 2021–2022 eğitim öğretim yılında İstanbul, Kocaeli, Adana, Mersin, Osmaniye illerinde yer alan Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ve açık havada eğitim veren özel ve devlet okul öncesi eğitim kurumları ile
2. Literatür taramasında araştırmacı tarafından ulaşılan yurt içi ve yurt dışı kaynaklarla,
3. Okul öncesi eğitimde dış mekân fiziksel çevresine yönelik belirlenen ulusal ve uluslararası kalite standartlarıyla,
4. Veri toplama aracı oluşturulurken maddelerin belirlenmesinde, uzman görüşlerinin uygun gördüğü ölçütlerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Okul öncesi eğitim: 0-6 yaş aralığındaki çocukların gelişimlerini destekleme amacıyla yapılan ve planlı etkinlikleri içeren bir eğitim sürecidir (Haktanır, 2012).

Okul öncesi eğitim kurumu: Bu kurumlar, 0–36 aylık çocukların bakım ve hizmeti amacıyla açılan kreşler, 36–72 aylık çocukların eğitimini amaçlayan anaokulları ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı diğer öğretim kurumları bünyesinde açılan okul öncesi eğitim sınıfları, 60–72 aylık çocuklar için ilk ve ortaokullar bünyesinde açılan anasınıflarından oluşmaktadır.

Doğa temelli anaokulu: Günün bir saatinin açık havada geçirildiği, dışarıda kalma oranının %25-50 arasında olduğu, ön plânda bilişsel gelişim ve akademik becerileri tutan ve doğayla bağ kurmanın amaç edinildiği, kapalı alanda da doğa ilhamlı ortamları ve işleyişi olan kurumlardır(Larimore, 2016).

Doğa destekli anaokulu: Larimore'un erken çocukluk çevre eğitimiyle ilgili taksonomisinde yalnızca orman okullarını kapsayan program türüdür.

Orman/doğa anaokulu: Ormana düzenli ziyaretlerin yapıldığı ve günün neredeyse tamamının açık alanda geçirildiği, dışarıda kalma oranının %80-90 olduğu, ön plânda bütünsel gelişim ve yaşam becerilerini tutan ve doğada kalma, doğadan öğrenmenin amaç edinildiği, kapalı alanların bulunmadığı kurumlardır(Sobel, 2015)

Orman okulu: Hizmet ettiği daha geniş yaş aralığı sebebiyle erken çocukluk eğitiminin ötesinde olan ve ormana en az altı hafta boyunca düzenli ziyaretler gerçekleştirilen programdır (Sobel, 2015).

Dış mekân: Kontrolün daha az ve kabul duygusunun daha fazla olduğu, belirsizlik, değişim ve risk barındıran, etrafı çitlerle çevrilmiş ve "açık" olarak tanımlanabilen dinamik bir ortamdır (Bilton, 2010).

Dış mekân eğitim ortamı: Değişime ve gelişime açık, öğretmen ve çocukların hikaye okuma, oyun oynama, şarkı söyleme ya da fen-doğa gibi etkinlikleri gerçekleştirdikleri, çocuklara özgürlüğü deneyimleten, kaba motor hareketler için imkan sağlayan ve doğal unsurlarla etkileşime izin veren bir açık hava ortamı olarak tanımlanabilir (Bilton, 2010; Bento ve Dias, 2017).

Kalite: Eğitimde kalite, farklı alanlarda çocukların gelişimini etkileyen, eğitim ortamlarının ölçülebilir özelliklerini (ör. müfredat ve sınıf etkileşimleri, fiziksel ortam, program ve eğitim politikaları vb.) içeren bir kavramdır (Siraj- Blatchford ve Wong, 1999).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Açık Havada Eğitim

2.1.1. Açık Havada/Doğada Eğitimin Tarihsel Süreci

Çocukların açık havada ve doğada eğitildiği bu anlayış, başta İskandinavya olmak üzere; Almanya, İngiltere, Japonya, Rusya, Galler ve İskoçya gibi birçok ülkeye yayılmıştır. Bu anlayışa sahip kurumlar, İsveç'te "I Ur och Skur ("Rain or Shine Schools"), Danimarka ve Norveç'te "Nature Preschools", "Naturbornehaven" ya da "Outdoor Nurseries", İngiltere'de "Forest Schools", Almanya'da "Waldkindergartens", Japonya'da "Mori-no-youchien", Yeni Zelanda'da "Enviroschool" ve Avustralya'da ise "Bush Kindergartens" olarak ifade edilir (Lysklett, 2017).

İlk olarak Danimarka'da başlayan yaklaşım; Almanya, İngiltere, Avustralya gibi ülkelerdeki uygulamalara ilham vermiş ve bu ülkeler kendi uygulamalarını başta Danimarka ve diğer İskandinav ülkelerinde kullanılan modelleri uyarlayarak geliştirmişlerdir. İskandinavya'da çocuğun her koşulda doğada ve açık havada olması kültürün bir parçasıdır. Bu kültür Danimarka'dan Ella Flatau, Norveç'ten Tomm Mustard, ve İsveç'ten Gösta Frohm'un liderliğinde çocuklarla gerçekleştirilen doğa ziyaretleriyle sürdürülmüştür. Zamanla bu ziyaretlerin değişmesi ve geliştirilmesi sonucunda günümüzde dünyada tanınan ve gün geçtikçe yaygınlaşan doğa temelli müfredat modellerinin temelleri atılmıştır (Lysklett, 2017).

Yukarıdaki bilgilere dayanarak, İsveç ve Danimarka'dan başlayarak İskandinavya'ya; ordan da Avrupa, Avustralya, Yeni Zelanda ve Kanada'ya doğru yayılmaya başlayan doğada eğitim fikrinin tüm dünyada artan bir hızla yaygınlaştığı söylenebilir. 2008 yılı itibariyle İsveç'te erken çocukluk eğitimi seviyesinde 180 doğa temelli anaokulu ve ilkokul seviyesinde 18 orman okulu bulunmaktadır (Sobel,2016). Danimarka'da ise okul öncesi eğitim programlarının çoğu orman okulu olarak hizmet vermektedir. Bu yaklaşım daha sonra özellikle İskoçya (2003 yılında) başta olmak üzere Galler'e (2000 yılında) de ulaşarak Birleşik Krallıkta daha da yaygın hâle gelmiştir. Kuzey İrlanda Orman Okulları Birliği 2011 yılında kurulmuştur ve yaklaşım ile ilgili ilk eğitim 2013 yılında İrlanda'da gerçekleşmiştir. 2013 yılında Almanya'da hiç kapalı alanı olmayan orman okulu programı 1000'den fazladır ki bu da ülkedeki okul öncesi programının %3'ünü oluşturmaktadır (Hoed, 2014; History of Forest and Nature Schools, 2016; Sobel, 2016).

2.1.2. Açık Havada Eğitim Veren Okul Öncesi Eğitim Kurumları

Günün en az %25 ila %50'lik kısmını açık havada geçirildiği, çocuk-öğretmen oranı ve öğretmen eğitiminin kalitesi açısından nitelikli erken çocukluk eğitimi programlarının standartlarını asgarî düzeyde karşılayan ve eğitimin doğa ile bütünleştirildiği okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Açık havada eğitim veren kurumların giderek artmasıyla beraber birbirinin yerine de kullanılabilen “**doğa temelli anaokulları** (nature-based preschool/nature preschools), “**orman anaokulları**”(forest kindergartens)/ ”**doğa anaokulları**” (nature kindergartens)/ waldkindergartens), “**orman okulları**” (forest schools) kavramları ortaya çıkmıştır (Sobel, 2014; Larimore, 2016). Bu kavramların, çocuklara sunulan doğa deneyimleri aracılığıyla onların doğayla bağlarını güçlendirmesi konusunda ortak bir çerçevesi olsa da uygulamada bazı farkları vardır. Bu farkların belirtilmesi ve anlam karmaşasının önlenmesi amacıyla Larimore(2016), Sobel’ in(2014) ayırt etme temeline dayanarak; birbiriyle ilişkili ifadelerin aynı çatı altında toplanması ve aynı anlama gelen ifadelerin birbirleri yerine kullanılması, farklılıkları olan programların da ayırt edici özelliklerinin belirtilmesi amacıyla bir taksonomi oluşturmuştur. Programların farklılık ve benzerliklerinin detaylarıyla ortaya konulmasının, bu konuda çalışan eğitimciler ve araştırmacılar açısından ortak bir dil ve görüş oluşturacağı düşünülmüştür. Larimore(2016)’ un, erken çocukluk çevre eğitimine ilişkin sınıflandırması aşağıda belirtilmiştir:

Çizelge 1. Erken Çocukluk Çevre Eğitimi Programları

ERKEN ÇOCUKLUK ÇEVRE EĞİTİMİNE İLİŞKİN PROGRAMLAR	
1)Doğa temelli erken çocukluk eğitimi (nature based early childhood education)	2)Doğa destekli erken çocukluk eğitimi (nature enhanced early childhood education)
<ul style="list-style-type: none">• Doğa temelli anaokulları (nature based preschools/ nature preschools)• Orman anaokulları/doğa anaokulları (forest kindergartens/ nature kindergartens)	<ul style="list-style-type: none">• Orman okulları (forest schools)

Doğa temelli erken çocukluk eğitimi olarak belirtilen programda, doğa temelli anaokulları ve orman/doğa anaokulları bulunurken; doğa destekli erken çocukluk eğitimi programı ise yalnızca orman okullarını kapsamaktadır.

2.1.2.1. Orman Okulları ve Orman/Doğa Anaokulları

Larimore' un sınıflandırmasındaki orman/doğa anaokulları(forest/nature kindergartens) ve orman okulları arasındaki farklılıkların ilkinin çocukların yaş grupları olduğu söylenebilir. Orman/doğa anaokulları; 3-7 yaş aralığındaki çocuklara hizmet verirken, orman okullarının; hizmet verdiği yaş aralığı erken çocukluk eğitiminin ötesindedir (Moore, 2014; Larimore, 2016). Yani orman/doğa anaokulları sadece erken çocukluk dönemindeki çocuklara eğitim imkânı sunarken, orman okulları daha geniş bir yaş grubunu kapsar. İkinci olarak orman okullarında ormana yapılan ziyaretler düzenli, en az altı hafta ve haftada bir ya da birkaç gündür. Bu ziyaretlerde orman/doğa anaokullarında olduğu gibi her gün olma zorunluluğu aranmaz (Larimore, 2016). Üçüncü olarak Orman Okulu yaklaşımı, ulusal erken çocukluk eğitimi programında bulunan kazanım ve göstergelerle paraleldir ve bu programı destekleyici ve tamamlayıcı özelliktedir (Murray ve O'Brien, 2005). Ancak bu programların orman/doğa anaokullarındaki müfredatın günlük eğitim faaliyetlerinden yola çıkarak oluşturulduğu ifade edilebilir (Larimore, 2016). Hem orman okulları hem de orman/doğa anaokullarının ulusal müfredatı destekleyici ve tamamlayıcı bir rolü vardır. Çoğunlukla ulusal müfredata sıkı sıkıya bağlılıkları olmayıp, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik geliştirilen, öğrenen merkezli, süreç odaklı, katılımcıya ve uygulayıcıya/lidere esneklik tanıyan yaklaşımlar olduğu bilinmektedir(Harris, 2017).

2.1.2.2.Doğa Temelli Anaokulları ve Orman/Doğa Anaokulları

Doğa temelli anaokulları ve orman/doğa anaokullarının, zaman zaman alan yazında birbiri yerine kullanılsa da iki kavramın farklılaştığı alanlar mevcuttur. Bu bağlamda, doğa temelli anaokulları ve orman/doğa anaokullarının temel farklılıkları tablo 2'de gösterilmektedir.

Çizelge 2. Doğa Temelli Anaokulları ve Orman/Doğa Anaokulları

<u>Doğa Temelli Anaokulları</u>	<u>Orman/Doğa Anaokulları</u>
Günün 1 saatinin açık havada eğitimle geçirilmesi.	Ormana düzenli ziyaret, günün neredeyse tamamının açık alanda geçirilmesi.

Kapalı alanda da doğa ilhamlı ortamlar ve işleyiş vardır.	Kapalı alan bulunmaz.
Dışarıda kalma oranı %25-50	%80-90(En az %70)
Ön plânda bilişsel gelişim ve akademik beceriler.	Ön plânda bütünsel gelişim ve yaşam becerileri.
Doğayla bağ kurma, bağı güçlendirme.	Doğada kalma, doğadan öğrenme.

İki program arasındaki farklardan ilki; orman/doğa anaokullarında kapalı alan olmaması (Larimore, 2016) ve yalnızca bazı durumlarda çocukların sığınabilecekleri barınakların olmasıdır(Sobel, 2015). Bunun sonucunda, orman/doğa anaokullarında çocukların günün büyük bir kısmında(en az %70 oranında) açık alanda oldukları ve kapalı alanda neredeyse hiç vakit geçirmediği söylenebilir(Warden, 2012; Kenny, 2013). Sobel (2014;2015) ise açık havada geçirilen zamanı daha yüksek bir oranda (%80-%90) ifade etmektedir. Buna karşılık; doğa temelli anaokullarında ise günlük eğitimin %25 ile %50'sinin açık alanda gerçekleştirildiği ve günün kalan kısmında da doğa temelli anlayışın kapalı alanlara taşınarak eğitimin yapılandırıldığı ifade edilmektedir (Bailie, 2010; Moore, 2014). Doğa temelli anaokullarının en belirgin özellikleri, kurumların iç mekânlarının donanımlı ve estetik bir bakış açısıyla yapılandırılması, çocukların gelişim ve ihtiyaçlarına uygun eğitim müfredatlarını takip etmeleri ve çocukları günde en az bir saat açık alana çıkararak doğa ile bağlarını güçlendirmeyi amaçlamalarıdır (Sobel, 2015).

Her iki programın da ortak ve en önemli amaçlarından biri çocukların bütünsel gelişimlerinin desteklenmesidir(Finch ve Bailie, 2015) ancak iki programın ayrımındaki ikinci fark; orman/doğa anaokullarında kişilik gelişiminin, özellikle de özsaygı ve özgüven gelişiminin daha fazla önemsenmesidir(Murray ve O'Brien, 2005). Orman/doğa anaokullarından mezun olan çocukların; kapalı bir ortamda, masa başında uzun süre kalmamasına ve herhangi bir akademik gelişim programına sıkı sıkıya bağlı kalmamalarına rağmen, geleneksel anaokullarından mezun çocuklar ile akademik olarak denk seviyede oldukları bilimsel kanıtlara dayandırılan bir gerçektir (Sobel, 2014).

Buna paralel nitelikte diğer bir fark olarak da doğa temelli anaokullarının, akademik kaygılarla çocukların bilişsel gelişimlerini ön plânda tutarken; orman/doğa anaokullarının, kapalı alanda gerçekleşen öğrenme deneyimlerini en az seviyede tutarak çocukların bütünsel gelişimleri ile birlikte yaşam becerilerinin de desteklenmesini vurguladığı ifade edilebilir.

Sonuç olarak, erken çocukluk döneminde doğa temelli anaokulları, orman/doğa anaokulları ve orman okulu programlarının yukarıda tartışılan kuramsal ve uygulama

konusundaki ayrımları düşünülürken, bu program isimlerinin birbirlerinin yerine kullanılmasının doğru olmayacağı kanısına varılmıştır.

2.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrenme Ortamları

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında öğrenmeyle ilgili yapılan çalışmalar sonucunda çocuğun öğrenme sürecine aktif olarak katıldığı ve bilgiyi kendi zihninde yapılandırdığı bakış açısı ağırlık kazanmıştır(Palincsar, 1998). Yapılandırmacı görüşü temel alan eğitim programları, öğretmenlere çocukların seçim yapmalarına olanak tanıyan, ilgi alanlarına yanıt veren ve onları araştırmaya teşvik eden ortamlar sunmaları gerektiğini vurgulamaktadır (Hirsh-Pasek, Golinkoff ve Eyer, 2003). Bu anlamda çocukların, temel becerileri kazanmaları için okul öncesi eğitim sınıflarında öğretmeni merkeze alan geleneksel öğretim yöntemlerinden vazgeçilmeli ve çocukların oyun oynayarak ve keşfederek öğrenecekleri çocuk merkezli yöntemler kullanılmalıdır(Golinkoff ve Hirsh-Pasek, 2006). Günümüzde çocukların nasıl öğrendiklerini anlayan okullar ve öğretmenler, öğretmeni merkezden alarak daha fazla çocuk merkezli yani öğrenen merkezli bir eğitim benimsemişlerdir. Bu okullarda çocukların etkinlikleri seçmeleri, aktif katılımları ve bilgiyi yapılandırmaları temel felsefe olarak kabul edilmiştir. Bu okullardaki çocuklar, pasif birer dinleyici değil aktif katılımcılardır. Öğretmenler çocukları, kendilerinin seçecekleri ve gerçekleştirecekleri etkinliklere yönlendirirler. Çocuklar arasında daha fazla işbirliği vardır. Çocuklar kendi öğrenmeleri üzerinde kontrol sahibidirler. Neyi öğreneceğine ve nasıl öğreneceğine kendileri karar verirler ve kendi ilgi alanları doğrultusunda seçimler yapabilirler. Okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenme mekânları daha çok çocukların oynayarak öğrenecekleri mekânlar olmalıdır.

Öğretmen ve yöneticilerin okul öncesi eğitim kurumlarında, çocukların özgürce oynayabilecekleri mekânlar yaratmaları ve çocukların özgürce keşifler yapmaları için onları desteklenmeleri gerekmektedir(Samuelsson ve Carlsson, 2008). Yöneticilerin ve öğretmenlerin, nitelikli bir öğrenme ortamının nasıl olması gerektiğine ilişkin kendilerine aşağıdaki soruları sormaları gerekmektedir.

- Çocuğun gözünden çocuklar için tasarlanan eğitim ortamları "davetkâr ve heyecan verici" bir yer mi?
- Çocuk için mekânlar araştırabilecekleri, keşfedebilecekleri, aktif olabilecekleri, yaratıcılıklarını ortaya çıkarabilecekleri veya istedikleri zaman yalnız kalarak oynayabilecekleri bir yer mi?
- Özellikle bebekler için bu eğitim ortamı onların emekleme ve yürüme gibi motor becerilerinin gelişimlerine imkân veriyor mu?

- Serbestçe dolaşıp oynamaları için yeterince yer var mı?
- Eğitim ortamı çocukların tüm duyularını kullanarak öğrenmelerine olanak sunuyor mu? Çocukların gelişmekte olan şemalarını destekliyor mu?
- Çocukların kişisel eşyalarını veya istedikleri materyalleri bağımsız olarak bulup kullanabilecekleri şekilde bir düzenleme yapılmış mı? (Creating enabling environments for young children-CEEYC).

Öğrenme ortamları fiziksel çevre açısından iç ve dış mekân öğrenme ortamları olarak ikiye ayrılır.

2.2.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrenme Ortamlarının Çocukların Gelişimine Etkisi

Öğrenme ortamının yapısı, tasarımı ve diğer özelliklerinin belirlenmesinde çocukların ihtiyaçlarının göz önüne alınması gerekmektedir. Kaliteli bir öğrenme ortamı çocukların eğitim ve gelişimleri üzerinde olumlu yönde etkiye sahiptir. Okul öncesi eğitim kurumları çocukların fiziksel, sosyal-duygusal ve bilişsel gelişimlerinin sağlıklı bir biçimde ilerlemesini amaçlar ve onların kişilik gelişimlerine katkı sağlayarak onları hayata hazırlar. Farklı gelişim alanlarının öğrenme ortamından nasıl etkilendiği aşağıda incelenmiştir.

2.2.1.1. Bilişsel Gelişim Üzerine Etkileri

Uygun bir öğrenme ortamı çocuklara uyarıcılar sunarak, onların yaratıcılık, hayal güçleri ve akıl yürütme becerilerinin gelişimine de katkı sağlamaktadır (MEB, 2013). Bu dönemde çocuklar oldukça meraklı ve öğrenmeye isteklidirler. Bu durum çocukların gelişimsel özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Piaget' e göre çocuk çevresiyle etkileşime girerek ya var olan zihinsel yapılarını geliştirmekte ya da yeni şemalar oluşturmaktadır. Çocukların bu yöndeki gelişimlerinin desteklenmesi, onların araştırma ve sorgulamalarına olanak sağlayan, merak güdülerini harekete geçiren, neden-sonuç ilişkisi kurarak tahminde bulunabilecekleri eğitim ortamlarıyla mümkün olabilmektedir. Ayrıca iyi yapılandırılmış bir fiziksel ortama ek olarak okul personeliyle kurulan olumlu etkileşim ve deneyimler, fiziksel ortamın olumlu etkilerini arttırarak, çocukların bilişsel gelişimlerini desteklemektedir (Belsky ve Steinberg, 1978). Kısacası tek başına fiziksel ortam yeterli değildir. İyi yapılandırılmış fiziksel ve sosyal çevre bilişsel gelişime önemli katkılar sağlamaktadır.

Öğrenme ortamının niteliği, çocukların bilişsel gelişimi ve davranışları üzerinde belirleyicidir. Evans (2006), çocuklara sunulan doğal oyun alanlarının çocukların bilişsel yürütücü fonksiyonlarının geliştirilmesine ve çocukların daha iyi akademik performans göstermelerine yardım ettiğini belirlemiştir. Eğitim; çocukların eğitsel başarıları, okuryazarlık, aritmetik ve bilimsel bilginin edinilmesi üzerinde doğrudan etkiye sahiptir. Bu beceriler, çocukların daha sonraki coğrafya, fen ve yabancı dil gibi alanlardaki öğrenmesine de temel oluşturur (Sylva, 1994). Taylor ve Vlastos (1975), öğretmen merkezli ve geleneksel sınıf modeline eleştiri getirmiş ve iyi bir öğrenme ortamının okuma-yazma becerisi ile kavram gelişimini desteklediğini ortaya koymuşlardır. Ayrıca araştırmacılar, iletişime olanak sağlayan öğrenme ortamlarının öğrenmeyi daha fazla desteklediğini belirtmişlerdir. Bunlara ek olarak, ideal sınıf mevcudu da öğretmenin işlevselliğini arttırmakta, çocukların bireysel ve sosyal olarak daha iyi desteklenmesine yardımcı olmaktadır (Blatchford, 2003). Koşulları uygun olmayan yerlere konumlandırılan öğrenme ortamları çocuğun bilişsel gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

2.2.1.2. Sosyal ve Duygusal Gelişim Üzerine Etkileri

Öğrenme ortamları çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu ortamlar çocukta olumlu ya da olumsuz duygular oluşturabilmektedir ve bu duygular okul, öğretmen ve arkadaşlarla olan ilişkiye doğrudan ya da dolaylı olarak yansımaktadır (Kıldan, 2007). Esnek yapıdaki okul binası ve tasarımı, eğitsel işlevinin yanında çocukların sosyal ilişki ağları oluşturmalarına da yardımcı olur. Böyle ortamlar çocuklara, grup bilinci içerisinde ve işbirliği aracılığıyla aktif öğrenme fırsatları da sunar. Örneğin; öğrenme ortamlarının planlanmasında çocuklara sosyal ilişkilerini güçlendirebilecekleri ortak alanlar ve zamanlar bırakmak çocukların birbirleriyle daha çok etkileşime girmelerine yardımcı olacaktır. Bu durum çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine ve kendilerini daha iyi hissetmelerine katkı sağlayacaktır.

İyi tasarlanmış ve düzenlenmiş öğrenme/oyun alanları, çocuklara hem tek başlarına hem de diğer çocuklarla oynamak için fırsatlar sunar. Öğrenme/oyun alanları çocuklara farklı malzemeleri kullanma, hareket ettirme, alanları keşfetme ve başkalarıyla etkileşime girme olanağı sağlar. Ayrıca bu alanlar çocukları sosyal gelişime ve işbirliğine teşvik eder. Çocuklara sunulan oyun alanları duygusal gelişimleri için de faydalıdır (Bell ve Dymont, 2008). Oyun alanlarına yerleştirilecek dramatik oyun materyalleri buna olanak sağlayabilir. Öğrenme ortamının çocuklara sunduğu oyun fırsatları, çocukların yaratıcılıklarının gelişimine de katkı

sağlamaktadır. Ayrıca oyun çocukların dürtülerini kontrol etmelerine ve bu konuda uzmanlaşmalarına yardımcı olmaktadır. Çocuklara uygun olarak tasarlanmış öğrenme ortamı onların yeni fikirler üretmesine ve yeni ilişkiler kurmasına yardımcı olur. Öğrenme ortamı hem çocuğa tek başına oynama fırsatı tanınmalı, hem de arkadaşlarıyla oyun oynayabileceği özgürlüğü sunmalıdır (Kıldan, 2007). Ebeveyn ve öğretmenler çocukları gözlemleyerek, onlara rehberlik ederek, olumlu duygusal gelişim göstermelerine katkı sağlamalıdır.

Okulun fiziksel boyutları çocukların okula bağlılıklarına etki etmektedir. Örneğin; Evans (2006); Batı Avrupa ve Amerika'da özellikle düşük sosyoekonomik düzeyden gelen ve küçük boyutlardaki okullara devam eden çocukların kendilerini okullarına daha bağlı hissettiklerini belirlemiştir. Woessmann ve West (2006) ise küçük boyuttaki okulların hem düşük gelirli ailelerden gelen çocuklar, hem de daha küçük yaş grubundaki çocuklar için daha uygun olduğunu ortaya koymuşlardır. Ancak buna rağmen dar sınıfların hem düşük hem de yüksek sosyoekonomik düzeydeki çocukların sosyal gelişimlerini olumsuz yönde etkilediği de bir gerçektir. Buradan yola çıkılarak asıl önemli olan büyük boyutlardaki okullardan çok, çocuklara hareket ve özgürlük alanı sağlayacak samimi eğitsel alanlar sunulmasıdır. Öğrenme ortamının niteliği sadece çocukların değil, öğretmenlerin tutum ve davranışlarına da etki etmektedir. Örneğin; Kritchevsky ve arkadaşlarının (1991) yaptıkları bir araştırmada, öğrenme ortamlarının niteliğinin artmasının, öğretmenlerin çocuklara yönelik duyarlılıkları ve arkadaşça yaklaşımlarında da artışa neden olduğunu belirlemiştir. Aynı çalışmada fiziksel alanların kalitesinin çocukların bireysel etkinliklere katılım ve diğer insanlara karşı davranışlarının niteliğini de etkilediğini ortaya konulmuştur (akt. Kıldan, 2007).

2.2.1.3. Motor ve Fiziksel Gelişim Üzerine Etkileri

Uzun süre sabit duramayan okul öncesi dönemdeki çocuklar, genellikle koşma, atlama, kayma, sürünme gibi deneyimsel hareketler yapmak isterler (Senemoğlu, 2009). Dolayısıyla okul öncesi eğitim kurumlarındaki iç ve dış mekân öğrenme ortamları da çocukların hareket ve oyun gereksinimleri göz önüne alınarak dizayn edilmelidir. Çocuklara özgürlük ve harekete olanak sağlayan bir öğrenme ortamı fiziksel gelişim bakımından oldukça büyük bir öneme sahiptir.

Hayatlarının neredeyse en hareketli sürecinde olan okul öncesi dönem çocukları, hem bedenlerini daha işlevsel kullanmak, hem de öğrenme ve sorgulama ihtiyaçlarını karşılamak için daima hareket ederler. Bu dönemde kaydıraklar, denge tahtaları, tırmanma tepeleri ve tüneller gibi alanlar çocukların motor gelişimlerine katkı sağlarlar. Doğal ve açık alanlar

çocukları fiziksel aktivite ve hareketlilik için teşvik etmektedir. Çocuklar bu alanlarda daha çok koşmakta, hoplayıp zıplamakta ve daha fazla hareket etmektedirler.

2.3. İç Mekân Öğrenme Ortamları

Çocuğun gelişiminde çevresinin önemli bir rolü bulunmakta ve çocuk çevresi ile etkileşime girdikçe farklı deneyimler kazanmaktadır. Piaget' e göre çevreyle etkileşimde olan çocuğun zihinsel yapıları gelişir ve yeni şemaları oluşur. Çocukların zihinsel yapılarını geliştirmek için çevresinde uyarıcı, dikkat çekici materyallerin bulunması çok önemlidir (Küçükkaragöz, 2005). Bir okul öncesi eğitim kurumunda duvarların, kapıların ve çatının olduğu her kapalı ortam, iç mekân öğrenme ortamıdır. Ancak geleneksel derslikler olarak tabir edilen “sınıflar”, iç mekân öğrenme ortamı denilince ilk akla gelen yerlerdir. Sınıf ortamı içinde hazırlanan materyallerin dikkat çekici, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını destekleyici olması, çocuklara keşfetme, araştırma ve birbirleriyle etkileşim kurma fırsatı vermesi etkinliklerin başarılı bir şekilde uygulanmasına katkı sağlamakta, böylece çocuklar kendilerini rahat hissedip rahat ifade edebilmektedir (Tok, 2011). Araştırma, dış mekân özelinde yapılandırıldığı için bu kısma kısaca değinilip dış mekân detaylandırılmıştır.

2.4. Dış Mekân Öğrenme Ortamları

Dış mekân eğitim ortamları özgür ortamı ve zengin uyaranları nedeniyle, iç mekânların sağladığının çok daha ötesinde oyun fırsatları sunar (Bento ve Dias, 2017). İç mekânlarda uyulması gereken kurallar ve burada bulunan materyallerin belirli amaçları vardır. Yaratıcılığı desteklediği düşünülen materyallerin bile çoğunlukla tek bir fonksiyonunun olduğu söylenebilir ve bu durum çocukların kendilerini sınırlı hissetmelerine neden olur. Oysa dış mekânda kurallar azdır ve doğal nesnelere çocukların hayal güçlerini kullanmalarını destekler. Dış mekân öğrenme/oyun alanlarıyla ilgili uzun yıllardır bilim insanları araştırmalar yapmış ve görüşlerini belirtmişlerdir. Sheridan' a göre oyun alanı, yalnızca oyun oynanan bir alan değildir, aynı zamanda çocukların bütünsel gelişimlerine (kaba ve ince motor gelişim, bilişsel gelişim, sosyal ve duygusal gelişim, dil vb) katkı sunan bir alandır (Sheridan 2001).

Montessori, en büyük natüralistlerden ve aynı zamanda en büyük ekolojistlerden biri olarak adlandırılmaktadır. Montessori' nin eğitim anlayışına göre bütün varlıkların çevreden öğrenecek çok şeyi vardır ve bu öğretiler de ancak doğal bağlantılar aracılığıyla sağlanabilir (Vaz 2013). Montessori'nin öğrenme/oyun alanları yapılandırılırken; “çocuklar özgür olsunlar, adil bir oyun oynasınlar, yağmur yağarken kaçmasınlar, su birikintisi gördüklerinde

ayakkabılarını çıkarsınlar ve çayırları çimenleri nemliyken çıplak ayakla koşsunlar, ağaç gölgesinde uyusunlar ve canlıları uyandırırken bağırıp gülsünler.” felsefesiyle doğa ile iç içe olan ve çocukları sınırlandırmayan oyun alanlarını tanımladığı bilinmektedir (Kantrowitz, Pat 2008).

Suzan Isaacs, çocukların yetişkinlerden daha değişik ihtiyaçları olduğunu ve bunların yaşlarına göre farklılaştığını ifade eden bir bilim insanıdır. Okullarda çocukların dünyayı kendi kişisel eğilimlerine göre keşfetme özgürlüğü bağlamında tamamen serbest bırakılmasını ve bu durumun çocuk oyun alanlarında da gerçekleştirilmesi gerektiğini düşünüyordu (Wooldrigde 1994).

Froebel, çocukların oyunlarında doğal materyaller kullanmalarını desteklemektedir (örneğin barınak yapmak için doğadan toplanan dallar). Ayrıca Froebel’e göre çocuklar için açık hava oyun/öğrenme alanları ve bu alanlarda yapılan etkinlikler oldukça önemlidir. Froebel’in oyun alanı kavramı, modern oyun alanlarından oldukça farklı, doğaldır ve oyun alanlarıyla ilgili en iyi bilinen görüşü çocuk bahçeleridir(Froebel 1887).

Hanscom’ a göre ise dış mekânlar, iç mekânların sağlayamayacağı şu üç fırsatı sunar (Hanscom, 2016):

- Duyusal deneyimler için alan yaratır
- Biliş için bir ilham kaynağıdır.
- Ortaya çıkan zorlukları kabul etmek ve riskleri değerlendirmek için uygun fırsatlar sunan ideal bir ortamdır.

Priest (1986) dış mekânda eğitimle ilgili, “dışarıda gerçekleşen ve yaparak yaşayarak öğrenmenin deneyimsel bir süreç” demiştir. Dış mekanda eğitim, en basit tabirle “dışarıda/dış mekanda gerçekleşen eğitim” olarak tanımlanmaktadır (Adkins ve Simmons, 2002). Dış mekânlar, çocukların bütünsel gelişimlerini desteklemek için gerekli ve önemlidir. Çocuklar dışarıda oynarken, kemiklerinin ve bağışıklık sisteminin gelişiminde önemli rolü olan güneş ışığı, doğal unsurlar ve açık havayla maruziyet yaşarlar. Ayrıca çocukların, dış mekânların da hayatın bir parçası olduğunu ve dışarıda olmaktan korkmak yerine keyif almayı öğrenmeye ihtiyaçları vardır. Dış mekânlar, çocukların yaşamlarının ayrılmaz bir parçası haline geldiğinde bütün gelişim alanları ve akıl ve beden bütünlüğü açısından oldukça önemli faydalar sağlayacaktır (Bilton, 2010).

2.5. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kalite

Okul öncesi dönem çocuklarının bu dönemdeki yaşantıları, yalnız eğitim hayatlarını değil bütün yaşantılarını etkiler. Kalite standartları ve çocukların yaş-gelişim özellikleriyle uyumlu olarak tasarlanan eğitim ortamlarında eğitim alan çocukların, psikolojik gelişimlerinde olumlu etkiler görülmektedir (Solak, 2007). Kaliteli bir okul öncesi eğitim ile özgüvenli, öğrendiklerini hayata aktarabilen, çevre konusunda bilinçli, kendine ve topluma karşı sorumluluk sahibi, yaratıcı, özgürce duygu ve düşüncelerini ifade edebilen bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (Ulçay, 1993). Okul öncesi eğitimde kalite konusundaki temel kriterleri ortaya koyan Katz (1996), bu kriterlerin sınıp değerlendirilmesi ile kalitenin ölçülebileceğini belirtmiştir. Bunlar:

- Yetişkin-çocuk oranı
- Kullanılan materyallerin niteliği
- Yetişkin ve çocuk arasındaki iletişim
- Çocuk başına düşen alanın niteliği
- Sağlık, hijyen ve güvenlik kriterleri
- Personel ilişkileridir.

Kalite göstergeleri, kaliteye yönelik değerlendirmelerde etkin rolü olan unsurlardır. Göstergeler, ortaya koyulan kriterlerin ne derece gerçekleştiği hakkında ipuçları verir ve kaliteye ilişkin performansın değerlendirilmesinde önemlidir. Bunun yanında, gerçekleşmesini istediğimiz hedefleri hangi oranda gerçekleştirdiğimizi ortaya koyan ipuçlarıdır. Bu nedenle ulusal ve uluslararası göstergeler göz önünde bulundurularak kaliteye yönelik değerlendirmeler yapılmalıdır.

2.5.1. Dış Mekân Öğrenme Ortamları Kalite Standartları

Okul öncesi eğitim kurumlarındaki, açık hava öğrenme/oyun mekânları ve bu mekânların donanımı, çocukların gelişiminde en az iç mekânlar kadar önemlidir. Bu alanlar yapılandırılırken çocuklara; araştırma, gözlem, problem çözme ve deneyimlerle öğrenme konularında fırsatlar verilmesine özen gösterilmelidir. Açık hava ortamları genellikle çocukların kaba motor becerilerini geliştirebilecekleri donanıma sahiptir. Çocukların yaş grupları ile gelişim durumları göz önüne alınarak tasarlanan açık hava mekânları, okul öncesi eğitim programının verimli uygulanmasında büyük öneme sahiptir.

Yapılan araştırmaların çoğunda, kalitesi yüksek eğitim ortamlarının kalitesi düşük eğitim ortamlarına kıyasla çocukların bütün gelişim alanları ve akademik başarıları üzerindeki

olumlu etkileri görülmektedir (DeBord, Moore, Hestenes, Cosco, ve McGinnis, 2005; Howes vd., 2008; Chakravarti, 2009; Burchinal, Vandergrift, Pianta ve Mashburn, 2010). Bunun yanında araştırmalar, kaliteli dış mekân öğrenme/oyun alanlarında öğretmen ve çocuk etkileşiminin daha fazla sağlandığını ve doğal unsurların daha fazla olduğunu göstermiştir (DeBord, Moore, Hestenes, Cosco, ve McGinnis 2005; Chakravarti, 2009). Burdan hareketle dış mekân öğrenme ortamlarında kalitenin, çocukların gelişimi ve eğitiminde ele alınması gereken önemli bir konu olduğu ifade edilebilir. Okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekânlarının kalitesinden söz ederken planlama da devreye girmekte ve bu planlamada öncelikle kaç ana bölüm olacağı belirlenmelidir. Dış mekânının kaç bölüm olması konusuna netlik kazandırılmadan önce de yapının alanının belirlenmesi gerekmektedir. Bu noktada “Ülkemizde eğitimin verildiği binanın alanının, toplam arsa alanına oranı en fazla % 35 olmalıdır. Arsa alanının binadan kalan % 65’i yeşil alan, açık alan ve oyun alanı olarak planlanacaktır” kararı alınmıştır(MEB, 2013). Ülkemizde okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekân alanlarına yönelik bir diğer düzenleme de, “Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitimin sağlıklı ve uygun bir ortamda gerçekleştirilebilmesi için oyun alanı ile bahçenin bulunması ve amacına uygun olarak düzenlenmesi esastır” şeklindedir (Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği Madde: 54).

Yüksek kaliteli dış mekân öğrenme ortamları için tavsiye edilen kriterleri Cooper (2015) da şu şekilde tanımlamıştır:

- Dış mekân öğrenme/oyun alanları, formal bir öğrenme süreci içermelidir.
- Dış mekân öğrenme/oyun alanları, tırmanma, döngü yolları gibi kaba motor becerileri geliştiren en az iki özellik bulundurulmalıdır.
- Dış mekân öğrenme/oyun alanları, en az iki öğrenme ortamı içermelidir.
- Dış mekân öğrenme/oyun alanları, yerel flora ve bitki örtüsünü temsil eden farklı türdeki bitki ve habitatları içermelidir.
- Dış mekân öğrenme/oyun alanları, çocuklara zengin oyun ve öğrenme fırsatları sunan toksik olmayan çiçekli ve çiçeksiz bitkiler, topografik çeşitlilik, farklı zemin yüzeyleri, kayalar, taşlar, kütükler, bahçe bitkileri, kuş evleri gibi doğal unsurlar içermelidir.
- Dış mekânda sulama amacıyla kullanılacak bir su kaynağı yer almalıdır.
- Dış mekân öğrenme/oyun alanlarında, döngüsel yollar ve tekerlekli oyuncaklar bulunmalıdır.
- Günde her üç saat için, dış mekânda en az 3 dakika kullanım süresi olmalıdır.
- Doğanın erken öğrenme sürecinin ayrılmaz bir parçası olduğu kabul edilmelidir.

- Dış mekân öğrenme/oyun alanlarının geliştirilmesi ve ortamın etkili olarak kullanılması için profesyonellik sağlanmalıdır.
- Okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekân öğrenme/oyun alanlarında, çocuk başına en az 7 m² düşmelidir.

Alanyazın tarandığında dış mekân öğrenme/oyun alanlarının planlanmasında ve kullanılmasında temel alınması gereken diğer kalite standartları ise; caddeye erişimi engellemek ve tehlikelerden (çukur, kuyu...) korunmak için minimum bir metre yüksekliğindeki korkuluklarla ve ya çitlerle çevrili olmalıdır. Ayrıca otoparkın okul bahçesine uygun yakınlıkta olması ve öğrenme/oyun alanındaki çocukların güvenliğine uygun şekilde düzenlenmelidir (Ritchie ve Willer, 2008).

Dış mekânda koşup oynamak için yeterli alanın olması, fiziksel çevre kalitesinin diğer bir önemli faktördür. Çünkü yeterli miktarda alan, çocuklar için daha fazla özel alan sağlayarak keşfetmelerine destek olur. Yeterli oyun alanları sağlandığında, çocukların akranlarıyla yaratıcı oyun oynamaya daha elverişli oldukları görülürken, bu alanlarda çocukların rahatça hareket etme olanakları artar. Örneğin dış mekânın geniş olduğu ortamlarda, çocukların kimi topla oynarken, kimi ise başka bir alanda rahatlıkla dramatik ve ya hayali oyunlar oynayabilir. Ayrıca alanın daha geniş olması, çocuklara rahatlayarak kendi hızlarına uygun hareket etmelerine imkân verir (Hanscom, 2016). Alanyazın incelendiğinde, çocuk başına düşen dış mekân metrekaresinin ise en az 7 olduğu görülmektedir (Cooper 2015).

Erken çocukluk eğitim kurumlarının dış mekân öğrenme ortamları, yapılandırılmış ve yapılandırılmamış fiziksel etkinlikleri, serbestçe oyun oynamayı ve etkili öğrenmeyi teşvik etmek için tasarlanmış bir fiziksel çevreye sahip olmalıdır (Cooper, 2015). Ayrıca fiziksel çevrenin, çocukların yeteneklerini deneyebilecekleri farklı zorluk seviyeleri ve uyaranları içeren bir mekân olarak dizayn edilmesi gerekmektedir. Dış mekân öğrenme/oyun alanlarının sağlıklı, güvenli, hijyenik, davetkâr ve rahat olmasının yanında, materyaller ve deponun yetişkinler ve çocuklar tarafından rahat erişilebilir olması gerekmektedir. Bunun için sınıfların dış mekânlara direkt açılmasını sağlayan balkon, veranda, çardak gibi geçiş alanlarının olması, hem çocukların ve yetişkinlerin dış mekana erişimini kolaylaştırması hem de sınıf ve dış mekan arasındaki akışı güçlendirmesi açısından mühimdir (DeBord, Moore, Hestenes, Cosco, ve McGinnis, 2005).

Dış mekân oyun/öğrenme ortamları, hem doğal hem de yapılandırılmış materyallerle grup etkinliklerini ve bireysel etkinlikleri desteklemelidir. Bu öğrenme ortamları çocukların sosyal çevresiyle ve doğal ortamla, aynı zamanda da kültürleriyle bağlantılı olacak biçimde tasarlanabilir (DeBord, Moore, Hestenes, Cosco, ve McGinnis, 2005). Doğal ve inşa edilmiş

materyallerden oluşan dış mekân oyun/öğrenme ortamlarında, çocukların fiziksel hareketliliğinin zirve yaptığı görülmektedir. Ayrıca dış mekân donanımının az yapılandırılmış ve çok yönlü olması gereklidir. Örneğin bir taşın birbirinden farklı kullanım alanları vardır. Atmak için kullanılabilmesi gibi, sektirmek veya bir şeyler çizmek için de kullanılabilir. Maliyetsiz ve açık uçlu bir materyal olarak taş, dış mekânda oldukça fazla kullanım alanına sahiptir.

Bunun yanında dış mekân öğrenme ortamları, özel gereksinimli çocukların ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurularak tasarlanmalıdır. Dış mekânlar geniş ve sesli ortamlar olduğundan, özel gereksinimli çocuklar için en uygun yerlerden birisidir ve bu çocukların kendi seviyelerine uygun birçok taşınabilir materyal içerir. Özel gereksinimli çocukların bu ortamlarda kum ve su gibi yapılandırılmamış materyallere ulaşmaları daha kolay olduğundan, bu materyaller yoluyla daha sık ve kolayca başarıya ulaşmalarını destekler. Bu ve diğer nedenlerden dolayı, dış mekân eğitim ortamlarının özel gereksinimi olan çocuklar için de oldukça önemli olduğu göz önünde bulundurularak tasarlanması ve çocukların ihtiyaçlarının da gözetilmesi uygun olacaktır (Bilton, 2010). Kaliteli dış mekân ortamlarında bulunması önerilen standartlara aşağıda değinilmiştir:

Doğal bileşenler: Dış mekân ağaçlar, çiçekler, kütükler, taşlar gibi birçok doğal öge barındırır. Doğal öğeler, çocukların keşfetmeleri için ilgi çekici ve sınırsız seçenekler sunan doğal materyallerdir.

Risk alma ve meydan okuma: Dış mekân çocukların zorluklar ile mücadele etmesine, kontrollü riskler almalarına, böylece problem çözme becerilerine uygun alanlar içerir.

Sabit oyun araçları: Dış mekân salıncak, kaydırak, tırmanma alanı gibi sabit oyun araçları içerir. Bu araçlar çocukların oyun oynamalarını destekleyen, çocuklara hareket etme fırsatı sunan, sosyalleşmelerine olanak sağlayan alanlar oluşturur.

Çok amaçlı dış mekânlar: Dış mekân çocukların açık uçlu materyallere kavuşmasına olanak tanır. Dış mekândaki bir taş bazen bir tablo, bazen bir blok bazen de bir telefon olabilir. Açık uçlu materyaller, çok yönlü kullanımı ile çocukların hayal gücü ve yaratıcılıklarını destekler.

Tekerlekli oyuncaklar: Dış mekân, çocukların bisiklet, scooter, tekerlekli arabalar gibi birçok tekerlekli oyuncakları kullanmasına uygun alanlar yaratır. Böylece çocukların kaba motor becerileri desteklenir.

Manipülatif oyuncaklar: Dış mekân çocukların manipüle edebilecekleri, dönüştürebilecekleri bir çok oyuncaklar içerir. Örneğin dal parçaları, kozalaklar, taşlar gibi. Bu durum çocukların yaratıcılığı, yaratıcı düşünme becerilerini geliştirir.

Su oyun alanı: Dış mekân çocuklar için doğal ve ya yapılandırılmış su oyun alanları sunar. Su masaları, su ile kullanılabilir kum alanları gibi. Su oyun alanlarında çocuklar birçok duyuşal deneyim yaşayabilecekleri gibi keşifler ve bilimsel gözlemler yapabilirler.

Kum oyun alanı: Kum, çocukların duyuşlarını etkin kullanmasına olanak sağlayan bir materyaldir. Kum ile çocuklar kumu eleyebilir, taşıyabilir, dökebilir, su ile bütünleştirebilir ve bu açık uçlu materyal ile sınırsız ürün oluşturabilirler. Ayrıca kum alanlarında akranları ile sosyalleşebilir, işbirliği yapabilirler.

Kitap alanı: Çocukların rahatlıkla kitap okuyabilecekleri, kitap okuma alışkanlığı kazanmalarına, erken okuryazarlık becerilerinin desteklenmesine olanak sağlayacak olan bu alan dış mekânlarda rahatlıkla hazırlanabilir. Bu alanda minder, yastık, sandalye vb. materyaller kullanılabilir gibi doğal ağaç kütükleri, toprak alan vb. de uygun olabilir.

Müzik ve hareket - akustik oyun alanı: Dış mekân çocukların rahatlıkla hareket etmelerine, dans etmelerine, müziğe dinlemelerine ve müzik denemeleri yapmalarına olanak sağlaması açısından önemlidir. Dış mekânda çocuklar dallar ile ritim çubukları yapabilir, farklı hayvanların seslerini keşfedebilirler.

Yaratıcı sanat alanı: Dış mekân estetik ve şık tasarımı ile sanata davet eder. Çocuklar dış mekândaki doğal öğeler ile çeşitli resim, heykel ve ya kolaj çalışmaları oluşturabilirler. Bu durum çocukların yaratıcılığını destekler.

Trafik yolu alanı: Dış mekânda oyuncak arabaların ve ya tekerlekli oyuncakların hareket edecekleri trafik yolu alanı oluşturabilir. Bu alan çeşitli meslek kostümleri ile desteklenebilir. Örneğin polis kostümü, kasklar gibi.

Sessiz alan: Çocuklar bazen dinlenme ve ya kişisel alan oluşturma ihtiyacı hissedebilirler. Sessiz alan, çocukların görülebileceği ancak özel alanın da oluşturabileceği bir yerde seçilmelidir. Dış mekân, sağladığı temiz hava ve ortam ile dinlenmek için harika fırsatlar sunar.

Denge aletleri ve adımlama taşları: Dış mekân, çocukların denge ve koordinasyon hareketlerini deneyimlemelerine olanak sağlar. Bu alanda denge aletleri ve ya adımlama taşları ile çocukların denge deneyimleri artırılabilir. Böylece çocukların kaba motor gelişimleri desteklenir.

Oyun evi ve diğer yapılar: Dış mekânda çocukların oyun oynamalarına ve öğrenmelerine uygun alanlardan biri de oyun evidir. Çocuklar oyun evinde arkadaşları ile bir araya gelerek oyun kurabilir, oyunda kendilerini ifade etme imkânı bulurlar.

Sahne veya yüksek zemin: Dış mekân çocukların dramatik oyun ve ya hayali oyun oynamalarına da olanak sağlar. Çocuklar için oluşturulan sahne ve ya yüksek bir zemin çocukların farklı toplumsal rolleri deneyimlemelerine fırsat verir.

Çiçek ve sebze bahçesi: Dış mekânda yer alan çiçeklerin ve ya sebzelerin bahçesi, çocukların bitkiler ile etkileşime geçmelerine, onlara bakmaları ve böylece farklı canlıların yaşama hakkını öğrenmelerine olanak sağlar. Ayrıca, çocuklar bu alandaki sebzeleri yetiştirirken bitkilerin yaşam döngüsünü gözlemleyebilir, kendi yetiştirdikleri sebzeleri tadabilir, onlar ile çeşitli mutfak deneyimleri edinebilirler.

Dekoratif unsurlar: Dış mekân çocuklar için oldukça davetkâr ve ilgi çekicidir. Bazen çeşitli kutlamalar için dekoratif unsurlar dış mekânda yer bulabilir. Örneğin fenerler, düş kapanları, led ışıklar vb.

Taşınabilir - sabit olmayan (loose parts) materyaller: Dış mekândaki bu materyaller çocukların taşıyabilecekleri çok yönlü materyalleri içerdiğinden, çocuklar bu materyaller ile sınırsız oyun üretebilirler. Bu nedenle çocukların çok yönlü düşünmelerine, nesnelere manipüle etmelerine, hayal gücü ve yaratıcılıklarına katkı sunan bu materyaller, dış mekânda oldukça değerlidir.

Tırmanma ağaçları: Dış mekândaki tırmanma ağaçları ile çocukların ince ve kaba motor becerilerinin desteklenmesinin yanı sıra kontrollü risk almaları ve zorluklar ile mücadele etmeyi öğrenmeleri de sağlanabilir.(Garrick, 2009; Spencer ve Wright, 2014).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Deseni

Açık havada eğitim veren farklı türdeki okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekân öğrenme ortamlarının kalitelerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırma nicel desende yürütülmüştür. Araştırmada nicel araştırma desenlerinden biri olan “tarama çalışması”

kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Değişkenleri herhangi bir şekilde değiştirme veya etkileme çabası gösterilmez.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu teknikle; araştırmanın amacına uygun olarak, veri çeşitliliğinin sağlanması amacıyla farklı okul türleri (orman okulu, doğa okulu, vb), farklı kurumlar (devlet ve ya özel), farklı bölgeler (Akdeniz, Marmara), farklı şehirler (İstanbul, Mersin,

Çizelge 3. Okul Dağılımı Tablosu

OKUL TÜRLERİ	OKUL SAYISI	OKUL KODLARI	BULUNDUKLARI İLLER	EĞİTİM ALANI
Orman Okulu	2	O1, O9	İstanbul, Mersin	Her gün orman, Her gün okul bahçesi
Doğa Temelli Anaokulu	3	O4, O6, O7	İstanbul, Kocaeli	Her gün okul bahçesi, Orman ya da koruya düzenli ziyaret

Köy Okulu	1	O8	Osmaniye	Her gün okul bahçesi
Üniversite Uygulama Anaokulu	1	O2	Adana	Her gün okul bahçesi
Waldorf Anaokulu	1	O3	İstanbul	Her gün orman ya da koruya düzenli ziyaret
BBOM Kooperatifi Anaokulu	1	O5	İstanbul	Her gün okul bahçesi, Orman ya da koruya düzenli ziyaret

3.3. Veri Toplama Aracı

Açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekan öğrenme ortamlarının kalitesini çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan bu araştırmada; yurt içi ve yurt dışında yapılan ilgili araştırmalar ışığında, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve kapsam geçerliliği yapılan “Açık Havada Eğitim Veren Okul Öncesi Kurumların Dış Mekan Öğrenme Ortamlarının Değerlendirilmesi Kontrol Listesi” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

3.3.1. Açık Havada Eğitim Veren Okul Öncesi Kurumların Dış Mekân Öğrenme Ortamı Kalitelerinin Değerlendirilmesi Kontrol Listesi

“Açık Havada Eğitim Veren Okul Öncesi Kurumların Dış Mekan Öğrenme Ortamlar Kalitelerinin Değerlendirilmesi” kontrol listesi araştırmacılar tarafından yurt içi ve yurt dışı alan yazın taranarak oluşturulmuş, ilgili kontrol listesinde uzman görüşleri alınarak kapsam geçerliği sağlanmıştır.

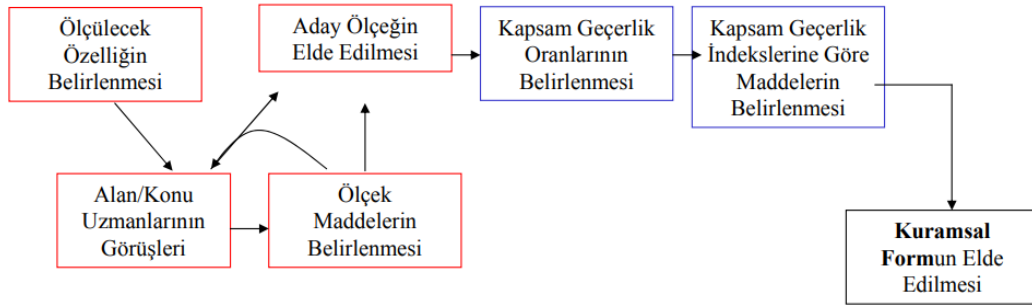
“Açık Havada Eğitim Veren Okul Öncesi Kurumların Dış Mekan Öğrenme Ortamlarının Değerlendirilmesi Kontrol Listesi”, güvenlik, fiziksel çevre, çocuğa uygunluk, özel gereksinimli çocuklara uygunluk ve bireyselleştirme, erişim, donanım ve ekolojik ve sürdürülebilir uygulamalar olmak üzere yedi alt alandan oluşmaktadır. Bu kapsamda;

- Güvenlik alanında zemin güvenliği, trafik, cadde, otopark güvenliği, flora ve fauna güvenliği, güvenlik önlemleri, materyal güvenliği ve ilk yardım güvenliği olmak üzere altı ölçüt,

- Fiziksel çevre alanında alanın özellikleri, flora ve fauna, hava şartlarına uygunluk, su kaynağı, topografik çeşitlilik olmak üzere beş ölçüt,
- Çocuğa uygunluk alanında çocuğa uygunluk ile öğrenme ve oyun alanları olmak üzere iki ölçüt,
- Özel gereksinimli çocuklara uygunluk ve bireyselleştirme alanında alanın uygunluğu ve materyal uygunluğu olmak üzere iki ölçüt,
- Donanım alanında sabit materyaller, taşınabilir materyaller ile doğal ve esnek materyaller olmak üzere üç ölçüt,
- Erişim alanında iç ve dış mekan geçişi ile ebeveyn ve personelin alana erişimi olmak üzere iki ölçüt,
- Ekolojik ve sürdürülebilir uygulamalar alanında; ekolojik ve sürdürülebilir uygulamalar, geridönüşüm alanı ile kompost alanı olmak üzere üç ölçüt ele alınmıştır.

3.3.2. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

“Açık Havada Eğitim Veren Okul Öncesi Kurumların Dış Mekan Öğrenme Ortamlarının Kalitesinin Değerlendirilmesi” kapsamında Lawshe Tekniği kullanılmış, bu bağlamda Şekil1.deki basamaklar uygulanmıştır.



Şekil 1. Açık havada eğitim veren okul öncesi kurumların dış mekan öğrenme ortamlarının kalitesinin değerlendirilmesi kontrol listesi geliştirme süreci

Kaynak: <https://yunus.hacettepe.edu.tr/~yurdugul/3/indir/kg0.pdf>

Şekil1.de görüldüğü üzere öncelikle araştırmacılar tarafından alan yazın taranarak ölçülecek özellikler belirlenmiş, ardından alanında uzman yedi kişiye yönlendirilerek kapsam geçerliği sınanmıştır. Bu bağlamda okul öncesi eğitim alanında fen ve doğa alanında uzmanlaşmış dört öğretim üyesi, okul öncesi eğitim ve öğrenme ortamları alanında uzmanlaşmış bir öğretim üyesi, doğa okullarında uygulama deneyimi olan bir öğretmen, doğa okulları ve sınıf dışı eğitimde alanında uygulama deneyimi olan ve süpervizörlük yapan bir

uzman olmak üzere toplam yedi uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüş formu hazırlanmış, uzmanların her bir madde için uygundur/düzeltilerek uygun olabilir/uygun değildir maddelerden birini seçmeleri ve ilgili maddeye yönelik açıklamalar yazmaları istenmiştir. (Bkz. Şekil2).

Kontrol Listesi Maddeleri	Uygundur	Düzeltilmeli	Uygun değildir	Açıklama
Madde 1				
Madde 2				
Madde 3				

Şekil 2. Uzman görüş formu şablonu

Uzman formların tamamı geri döndükten sonra, madde madde uzman görüşleri tek bir formda birleştirilmiş ve her bir maddenin olası seçeneklerinin kaç uzman tarafından onaylandığı toplamsal olarak belirlenmiştir.

Aday ölçeğin hazırlanmasının ardından kapsam geçerlilik oranları (KGO) belirlenmiştir. Kapsam geçerlik oranları, her bir madde için uygundur yanıtı vermiş olan uzman sayıları toplamının, toplam uzman sayısına oranının bir eksiği olarak ifade edilmiştir.

Kapsam geçerlilik oranlarının sağlanmasından sonra, Kapsam Geçerlik İndekslerinin (KGI) elde edilmesi için her bir madde için elde edilen KGO'lerden, istatistiksel olarak anlamsız bulunanlar elenmiş, geriye kalan maddele üzerinden; tüm KGO'ların ortalamaları alınarak KGI hesaplanmıştır. İlgili hesaplamaların ardından KGI 1'e yakın değeri bulunmuş, ilgili kontrol listesine son hali verilmiştir.

3.3.3. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Araştırmacı tarafından öncelikle Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden gerekli izinler alınmış, ardından MEB ve araştırmaya katılan kurumlardan tek tek gerekli izinler alınmıştır.

Araştırmada veri toplama süreci 1 Mart-30 Haziran 2022 tarihleri arasındadır. Bu kapsamda araştırmacı, ilgili kontrol listesini kullanarak çalışma grubunda belirlenen kurumlara ulaşabilmek için öncelikle bir çalışma takvimi hazırlamış, bu çalışma takvimi doğrultusunda kurumlar ile iletişime geçerek randevu almıştır. Kurumlardan alınan randevular doğrultusunda gözlem planı yapılmış, tüm kurumların dış mekanları doğrudan gözlem yoluyla gözlemlenmiş, gözlem sürecinde kontrol listesi doldurulmuştur.

3.4. Veri Analizi ve Yorumlanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ‘‘Açık Havada Eğitim Veren Okul ncesi Kurumların Dış Mekan ğrenme Ortamlarının Değerlendirilmesi Kontrol Listesi’’, 1 ve 0 puanları ile puanlanmıştır. Bu bağlamda lütleri sağlayanlar 1, sağlamayanlar ise 0 olarak puanlanmıştır. Bu bağlamda veri analizinde, ilgili ölçütler ve alt ölçütlerin yüzdelik hesaplamaları ortaya konulmuştur.



4. BULGULAR

4.1. Güvenlik

Çizelge 4. Zemin Güvenliği Bulguları

ZEMİN GÜVENLİĞİ	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Doğal imle kaplıdır.	-	+	+	+	+	-	+	-	+	66,7
2.ayırla kaplıdır.	-	-	-	-	-	-	-	-	+	11,1
3.Yapay imle kaplıdır.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
4.Asfaltla kaplıdır.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

5.Betonla kaplıdır.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
6.Kumla kaplıdır.	+	+	+	+	+	+	-	+	-	77,8
7.Toprakla kaplıdır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
8.Taşla kaplıdır.	+	-	-	-	-	-	-	-	+	22,2
9.Kauçuk malzemeye kaplıdır.	-	+	-	-	-	-	-	-	-	11,1
10.İslak ve kuru halde kaymayan malzemeye kaplıdır.	-	+	-	-	-	-	-	-	-	11,1

Tablo 4.te görüldüğü gibi, tüm okullarda toprakla kaplı zemin alanları görülürken; yapay çim, asfalt ve beton zemin hiç görülmemiştir. Bunun yanında **O2, O3, O4, O5, O7, O9** kodlarıyla ifade edilen okullarda(%66,7) doğal çim, **O9**'da(%11,1) çayır, **O1, O2, O3, O4, O5,O6** ve **O8**'de(%77,8) kum, **O1** ve **O9**'da(%22,2) taş, **O2**'de(%11,1) kauçuk malzeme ve ıslak ve kuru halde kaymayan malzemeye kaplı zemin alanları görülmüştür. Birçok okulda birden fazla türde zemin alanına rastlanmıştır.

Çizelge 5. Trafik/Cadde/Otopark Güvenliği Bulguları

TRAFİK/CADDE/OTOPARK GÜVENLİĞİ	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Dış mekân en az bir metre yüksekliğindeki demir korkulukla çevrilidir.	-	-	+	-	-	+	-	-	-	22,2
2.Dış mekân en az bir metre yüksekliğindeki tel korkulukla çevrilidir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
3.Dış mekân en az bir metre yüksekliğindeki çit korkulukla çevrilidir.	+	-	-	-	-	+	-	-	-	22,2
4.Dış mekân en az bir metre yüksekliğindeki duvarlarla çevrilidir.	-	+	+	-	-	-	+	+	-	44,4
5.Dış mekân oyun/öğrenme alanları caddeden uygun mesafede ayrılmıştır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
6.Dış mekân oyun/öğrenme alanları trafikten uygun mesafede ayrılmıştır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
7.Dış mekân oyun/öğrenme alanları otoparktan uygun mesafede ayrılmıştır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
8.Dış mekân; toz, duman, hava kirliliği, gürültü gibi etkenlerden uzak bir alanda çeşitli önlemler çerçevesinde oluşturulmuştur.	+	+	+	+	-	-	-	+	+	66,7

Tablo 5.te görüldüğü gibi, gözlemlenen okulların tamamının dış mekânı en az bir metre yüksekliğindeki tel korkulukla çevriliyken; **O3** ve **O6**(%22,2) demir korkulukla, **O1** ve **O6**(%22,2) çit korkulukla, **O2, O3, O7** ve **O8**(%44,4) ise duvarlarla çevrilidir. Tüm okulların dış mekânları caddeden, trafikten ve otoparktan uygun mesafede ayrılmıştır. Toz, duman, hava kirliliği, gürültü gibi etkenlerden uzak bir alanda dış mekânı olan okullar ise **O1, O2, O3, O4, O8** ve **O9**'dur(%66,7).

Çizelge 6. Flora ve Fauna Güvenliği Bulguları

FLORA VE FAUNA GÜVENLİĞİ	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Çocuklar için risk oluşturabilecek hayvanlarla ilgili alan taraması yapılmış ve buna uygun bir alan tercih edilmiştir.	+	+	-	+	+	-	+	+	+	77,8

2.Çocukların sağlığını tehdit edebilecek zehirli meyve, salgı, yaprak bulunduran ve alerji yapan bitkiler kullanılmamıştır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
3.Dikenli bitki kullanımı ile ilgili önlemler alınmıştır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100

Tablo 6.da görüldüğü gibi, okulların tamamında zehirli meyve, salgı, yaprak bulunduran ve alerji yapan bitkiler kullanılmamış ve dikenli bitki kullanımıyla ilgili önlemler alınmıştır. **O1, O2, O4, O5, O7, O8** ve **O9**'da(%77,8) ise risk oluşturabilecek hayvanlarla ilgili alan taraması yapılmış ve buna uygun bir alan tercih edilmiştir.

Çizelge 7. Güvenlik Önlemleri Bulguları

GÜVENLİK ÖNLEMLERİ	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Çocukları çevreden gelebilecek risklere karşı korumak için dış mekânda güvenlik kameraları bulundurulmuştur.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
2. Çocukları çevreden gelebilecek risklere karşı korumak için dış mekânda güvenlik görevlisi bulundurulmuştur.	-	+	-	-	-	-	-	-	-	11,1
3.Afet durumunda kullanılacak bir alarm sistemi vardır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
4. Afet durumunda kullanılacak bir toplanma alanı vardır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
5. Afet durumunda kullanılacak bir acil çıkış kapısı vardır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
6.Binanın güvenliği düzenli aralıklarla iş güvenliği uzmanı tarafından denetlenmektedir.	+	+	+	+	+	+	+	-	-	77,8
7.Yangın durumunda kullanılacak bir yangın battaniyesi vardır.	+	-	-	-	-	-	-	-	-	11,1
8. Yangın durumunda kullanılacak bir yangın söndürme tüpü vardır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
9.Dış mekândaki derin su kaynaklarının etrafı çevrilmiştir.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Tablo 7.de görüldüğü gibi, okulların tamamında dış mekânında güvenlik kameraları, alarm sistemi, toplanma alanı, acil çıkış kapısı ve yangın söndürme tüpü bulunmaktadır. **O2**'de güvenlik görevlisi(%11,1), **O1**'de yangın battaniyesi(%11,1) bulunurken; hiçbir okulda derin su kaynağı gözlenmediği için etrafı da çevrilmemiştir. **O1, O2, O3, O4, O5, O6, O7** (%77,8) ise düzenli aralıklarla iş güvenliği uzmanı tarafından denetlenmektedir.

Çizelge 8. Materyal Güvenliği Bulguları

MATERYAL GÜVENLİĞİ	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Materyallerin kesici kısımları törpülenmiştir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
2.Materyallerin köşeli kısımları yumuşak malzemeyle kaplanmıştır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
3.Oyun araçlarında emniyet kemeri/kilidi vardır.	-	+	+	-	-	-	+	+	-	44,4
4.Araç-gereçlerdeki yaralanma riski minimize edilmiştir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100

5.Oyun/öğrenme alanındaki ekipmanlar birbirinden en az 2 m uzaklıkta olacak şekilde düzenlenmiştir.	+	+	-	+	+	-	+	-	+	66,7
6.Sabitlenmesi gereken materyaller, yere sabitlenmiştir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
7.Materyallerin kırılan, bozulan ve çürüyen bölümleri yoktur.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
8.Materyaller çocukların yaş ve gelişimlerine uygun şartlarda üretilmiştir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
9.Kum havuzunu korumak için tente, kapak gibi güvenlik malzemeleri mevcuttur.	-	+	-	+	+	+	+	-	-	55,6

Tablo 8.de görüldüğü gibi okulların tamamında, materyallerin kesici uçları törpülenmiş, köşeleri yumuşak malzemeyle kaplanmış, yaralanma riski minimize edilmiş, materyaller yere sabitlenmiş, çocukların yaş ve gelişimlerine uygun üretilmiş ve kırık, bozuk ya da çürük bölüm barındırmamaktadır. O2, O3, O7 ve O8’ deki (%44,4) oyun araçlarında emniyet kemeri/kilidi vardır. O2, O4, O5, O6, O7’de (%55,6) ise kum havuzu korumak için güvenlik önlemleri alınmıştır.

Çizelge 9. İlk Yardım Bulguları

İLK YARDIM	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Dış mekânın ulaşılabilir bir yerinde ilk yardım çantası bulundurulmuştur.	+	+	-	-	-	-	-	-	+	33,3
2.İlk yardım çantasındaki temel materyallere ek olarak ihtiyaç halinde kullanılmak üzere alerjik ilaçlar da bulundurulmuştur.	-	-	-	-	-	-	-	-	+	11,1
3. Okuldaki personellerden (yönetici, öğretmen, vd.) en az bir tanesinin ilkyardım eğitimi vardır veya yakın bir sağlık kurumu ile anlaşma yapılmıştır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100

Tablo 9.da görüldüğü gibi okulların tamamında personelin ilkyardım eğitimi vardır veya bir sağlık kurumu ile anlaşma yapılmıştır. O1, O2 ve O9’da dış mekânda ilkyardım çantası bulundurulurken, yalnızca O9’da (%11,1) ilk yardım çantasında alerjik ilaçlar da bulundurulmuştur.

4.2. Fiziksel Çevre-Alan

Çizelge 10. Alanın Özellikleri Bulguları

ALANIN ÖZELLİKLERİ	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Alan, kısa kenarı en az 4 m ve tamamı 40 m ² den az olmamak üzere oluşturulmuştur.	-	+	-	+	-	-	+	-	+	44,4
2.Alanın büyüklüğü, her bir öğrenci için en az 1,5 m ² alan düşecek şekildedir.	-	+	-	+	+	-	+	+	+	66,7
3.250 m ² bahçesi bulunan okullarda ise -her bir öğrenci için 1,5 m ² alan şartı aranmadan- 250 öğrenciye kadar kontenjan verilmiştir.	-	+	-	+	+	-	+	-	+	55,6
4.Oyun bahçesi 250 m ² den büyük olan okullar için de; 250 m ² bahçeye verilen kontenjana ek olarak	-	+	-	+	+	-	+	-	+	55,6

her bir öğrenci için 1,5 m ² alan hesaplanarak belirlenmiştir.										
5.Çocuk başına düşen dış mekân metrekaresi en az 7 m ² 'dir.	+	+	-	+	+	-	+	+	+	77,8
6.Açık hava alanları düzenlenirken, uygun bulunan yerin doğal gün ışığından yeterince yararlanabilmesi için güney/batı yönünde yer alacak şekilde oluşturulmuştur.	-	+	+	+	+	+	+	+	+	88,9
7.Bahçe alanı anaokulu binasının kapladığı alanın en az iki katı genişliktedir.	+	+	-	+	+	-	-	+	+	66,7
8.Sınıflar bahçeye açılmaktadır.	+	+	-	+	+	+	+	-	+	77,8
9.Dış mekânda materyaller için depolama alanı vardır.	+	+	+	+	+	+	+	-	+	88,9
10.Bahçede lavabo ve tuvalet vardır.	+	+	-	+	-	-	-	-	+	44,4
11.Bahçenin ağaçlandırılması için yeterli toprak alan vardır.	+	+	-	+	-	-	+	+	+	66,7
12.Okul binası yeşillikler içindedir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
13.Toplanma, değerlendirme, etkinlik vb. amaçlarla kullanılabilen geniş bir alan vardır.	+	+	-	+	+	-	+	+	+	77,8
14.Alan, bir peyzaj mimarı ya da permakültür tasarımcısı tarafından düzenlenmiştir.	+	-	-	-	-	+	-	-	-	22,2

Tablo 10.da görüldüğü gibi okulların tamamı yeşillikler içindedir. O2, O4, O7, O9 kodlu okullarda (%44,4) alanın kısa kenarı en az 4 m'dir ve tamamı 40 m² den az değildir. O2, O4, O5, O7, O8 ve O9 kodlu okullarda (%66,7) ise her bir öğrenci için en az 1,5 m² alan vardır. O2, O4, O5, O7 ve O9 kodlu okullarda(%55,6), her bir öğrenci için 1,5 m² alan şartı aranmadan 250 öğrenciye kadar kontenjan verilmiştir. O2, O4, O5, O7 ve O9 kodlu okullarda (%55,6) ise oyun bahçesi, 250 m² bahçeye verilen kontenjana ek olarak her bir öğrenci için 1,5 m² alan hesaplanarak belirlenmiştir. O1, O2, O4, O5, O7, O8, O9 kodlu okullarda (%77,8) çocuk başına düşen dış mekân metrekaresi en az 7 m²'dir. O2, O3, O4, O5, O6, O7, O8, O9 kodlu okullarda (%88,9) güney/batı yönünde yer alacak şekilde oluşturulmuştur. O1, O2, O4, O5, O8, O9 kodlu okullarda (%66,7) bahçe alanı anaokulu binasının kapladığı alanın en az iki katı genişliktedir. O1, O2, O4, O5, O6, O7, O9 kodlu okullarda (%77,8) sınıflar bahçeye açılmaktadır. O1, O2, O3, O4, O5, O6, O7, O9 kodlu okullarda (%88,9) dış mekânda materyaller için depolama alanı vardır. O1, O2 ve O4 kodlu okullarda (%44,4) bahçede lavabo ve tuvalet vardır. O1, O2, O4, O7, O8, O9 kodlu okullarda (%66,7) bahçenin ağaçlandırılması için yeterli toprak alan vardır. O1, O2, O4, O5, O7, O8 ve O9 kodlu okullarda (%77,8) toplanma, değerlendirme, etkinlik vb. amaçlarla kullanılabilen geniş bir alan vardır. O1 ve O6 kodlu okullarda (%22,2) alan, peyzaj mimarı ya da permakültür tasarımcısı tarafından düzenlenmiştir.

Çizelge 11. Flora ve Fauna Bulguları

FLORA ve FAUNA	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Alan, biyoçeşitlilik açısından değerlendirilmiştir.	+	-	-	+	-	+	+	-	+	55,6

2.Yerel florayı temsil eden farklı bitki ve habitat türleri içermektedir.	+	-	-	+	-	+	+	-	+	55,6
3.Toksik olmayan ağaçlar, çalılar, çiçekli bitkiler, sarmaşıklar bulunmaktadır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
4.Bahçe bitkileri bulunmaktadır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
5.Çok yıllık ve tek yıllık bitki kullanımı vardır.	+	+	+	+	-	+	-	-	+	66,7
6.Hobi-hasat bahçesi vardır.	+	+	-	-	-	+	-	+	+	55,6

Tablo 11.de görüldüğü gibi okulların tamamında toksik olmayan çeşitli bitkiler ve bahçe bitkileri bulunmaktadır. O1, O4, O6, O7 ve O9 kodlu okullarda (%55,6) alan, biyoçeşitlilik açısından değerlendirilmiş ve yerel florayı temsil eden farklı bitki ve habitat türleri içermektedir. O1, O2, O3, O4, O6, O9 kodlu okullarda (%66,7) çok yıllık ve tek yıllık bitki kullanımı vardır. O1, O2, O6, O8 ve O9 kodlu okullarda (%55,6) hobi hasat bahçesi vardır.

Çizelge 12. Hava Şartlarına Uygunluk Bulguları

HAVA ŞARTLARINA UYGUNLUK	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Yapay gölgelikler mevcuttur.	+	+	-	+	-	+	+	+	+	77,8
2.Doğal gölgelikler mevcuttur.	+	-	+	+	-	+	-	+	+	66,7
3.Farklı hava durumları için üstü kapanıp açılabilen oyun alanları vardır.	-	+	-	+	-	+	-	+	-	44,4
4.Güneşli/gölge alan ayarlamalarında dengeli olmaya özen gösterilmiştir.	+	+	-	+	+	+	+	+	+	88,9
5.Güneş ışınlarını engelleyecek şekilde binanın çok yakınına ağaçlar dikilmemiştir.	-	+	-	+	+	+	+	+	-	66,7

Tablo 12.de görüldüğü gibi okulların % 77,8 'inde yapay gölgelikler mevcutken, %66,7'sinde ise doğal gölgelikler vardır. %44,4'ünde üstü kapanıp açılabilen oyun alanları varken, %88,9'unda güneşli/gölge alanlar dengelidir ve %66,7'sinde binanın yakınına ağaçlar dikilmemiştir.

Çizelge 13. Su Kaynağı Bulguları

SU KAYNAĞI	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Yapay gölet vardır.	-	+	-	-	-	-	-	-	-	11,1
2.Doğal gölet vardır.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
3.Süs havuzu vardır.	-	+	-	-	-	+	-	-	-	22,2
4.Otomatik sulama sistemleri vardır.	+	+	-	+	+	+	+	-	-	66,7
5.Doğal sulama sistemleri vardır.	+	+	-	-	-	-	-	-	+	33,3
6.Yağmur suyu depolama alanı vardır.	-	-	-	-	-	-	-	-	+	11,1

Tablo 13.de görüldüğü gibi okulların %11,1’inde yapay gölet, %22,2’sinde süs havuzu, %66,7’sinde otomatik sulama sistemleri, %33,3’ünde doğal sulama sistemleri, %11,1’inde yağmur suyu depolama alanları varken hiçbirinde(%0) doğal gölet yoktur.

Çizelge 14. Topografik Çeşitlilik Bulguları

TOPOGRAFİK ÇEŞİTLİLİK	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Tepeler bulunmaktadır.	+	+	-	-	-	+	+	-	+	55,6
2.Teraslı bir arazi bulunmaktadır.	+	-	-	-	-	+	-	-	+	33,3
3.Eğimli bir arazi bulunmaktadır.	+	-	-	-	-	+	+	-	+	44,4
4.Düz bir arazi bulunmaktadır.	-	+	+	+	+	+	+	+	-	77,8
5.Çukurlar bulunmaktadır.	+	-	-	-	-	+	-	-	+	33,3
6.Yamaçlar bulunmaktadır.	+	-	-	-	-	-	-	-	+	22,2
7.Kayalıklar bulunmaktadır.	+		-	-	-	-	+	-	+	33,3
8.Tüneller bulunmaktadır.	+	+	-	+	-	-	+	-	-	44,4
9.Patikalar bulunmaktadır.	+	-	-	+	-	+	+	-	+	55,6
10.Parkurlar bulunmaktadır.	-	+	-	+	-	+	-	-	+	44,4
11.Doğal bir su kaynağına(göl, deniz, akarsu vb.) kıyısı bulunmaktadır.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Tablo 14.de görüldüğü gibi okulların %55,6’sında tepeler, %33,3’ünde teraslı arazi, %44,4’ünde eğimli arazi, %77,8’inde düz arazi, %33,3 ünde çukurlar, %22,2’sinde yamaçlar, %33,3’ünde kayalıklar, %44,4’ünde tüneller, %55,6’sında patikalar ve %44,4’ünde parkurlar bulunurken; hiçbirinde(%0) doğal su kaynağına kıyı bulunmamaktadır.

4.3. Çocuğa Uygunluk

Çizelge 15. Gelişimsel Uygunluk Bulguları

GELİŞİMSEL UYGUNLUK	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Dış mekân, oyun ve öğrenme sürecinde görsel olarak teşvik edicidir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
2.Çocukların yaş grubuna uygundur.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
3.Çocukların bütünsel gelişimlerine uygundur.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
4.Motor gelişimi destekler niteliktedir.	+	+	-	+	+	+	+	+	+	88,9
5.Sosyal-duygusal gelişimi destekler niteliktedir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
6.Bilişsel gelişimi destekler niteliktedir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
7.Dil gelişimini destekler niteliktedir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
8.Özbakımı destekler niteliktedir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
9.Genel olarak sağlıklı olma ve iyi olma hâlini destekler niteliktedir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
10.Büyük motor becerilerini geliştiren en az iki özellik (tırmanma, döngü yolları vb.) barındırır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
11.Çocukların duyuları aracılığı ile doğal dünyayı tanıma deneyimi kazandıracak niteliktedir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
12.Grup etkinliklerine uygundur.	+	+	-	+	+	+	+	+	+	88,9
13.Bireysel etkinlikleri teşvik eder niteliktedir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
14.Alanlar, yaş gruplarına göre ayrılmıştır.	+	-	-	-	-	-	-	-	-	11,1

Tablo 15.de görüldüğü üzere tüm okullarda dış mekân, oyun ve öğrenme sürecinde görsel olarak teşvik edici ve çocukların yaş grubuna ve bütünsel gelişimlerine uygundur.

Sosyal-duygusal, bilişsel ve dil gelişimlerini, özbakım becerileri ile sağlıklı olma ve iyi olma halini desteklemektedir. %88,9'u ise motor gelişimi desteklemektedir. Okulların tamamının dış mekânı; büyük motor becerilerini geliştiren en az iki özelliğe ve çocuklara duyularla doğal dünyayı tanıma deneyimi kazandıracak niteliktedir. Yine okulların tamamının dış mekânı bireysel etkinlikleri teşvik eder nitelikteyken, %88,9'u grup etkinliklerine uygundur. Sadece bir okulda %11,1, alanlar yaş gruplarına göre ayrılmıştır.

Louv(2008), Doğadaki Son Çocuk kitabında doğa ile kurulan bağın çocukların bütüncül gelişimlerini desteklemek için önemli olduğunu vurgulamıştır. Gözlemlenen okulların da geneli hatta neredeyse tamamı çocukların yaş grubu ve gelişimlerine uygundur. Dış mekânın görsel çekiciliği, materyallerin boyutları ve seçimi, dikkat çekiciliği vb konulara uygun düzenlemeler yapılmıştır. Hareketliliği ve tepki süresi daha yavaş olan küçük yaş grubuyla, her konuda daha aktif olan büyük yaş grubu çocukların aynı ortamda bulunması çeşitli riskler doğurabilir. Dış mekân oyun/öğrenme alanlarının farklı yaş gruplarına göre ayrılmış olması kaza ve yaralanmaları azaltır. Bu ayırım levha veya farklı işaretlemelerle yapılabilirken, çalılar ya da banklar da kullanılabilir. Oysa gözlemlenen okulların yalnızca birinde bu ayırım yapıldığı görülmüştür. Karışık yaş grubunun besleyici ve olumlu yönlerinin de olması ya da bu konuda gerekli bilginin veya donanımın olması, alanın yaş gruplarına göre ayrılacak kadar büyük olmaması gibi duruma buna neden olmuş olabilir.

Çizelge 16. Öğrenme/Oyun Alanları Bulguları

ÖĞRENME/OYUN ALANLARI	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Kum Oyun Alanı	+	+	+	+	+	+	+	+	-	88,9
2.Su Oyun Alanı	-	+	+	-	-	+	+	+	-	55,6
3.Dramatik Oyun Alanı	+	+	+	+	+	-	+	+	+	88,9
4.Sessiz Alan	+	+	-	+	-	+	+	+	+	77,8
5.Özel Alan	+	-	-	+	-	+	-	+	+	55,6
6.Fen ve Matematik Etkinlik Alanı	-	-	-	-	+	-	-	+	-	22,2
7.Kaba Motor Hareket Alanı	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100,0
8.Hayvan Yaşam/Bakım Alanı	+	-	-	+	-	+	+	+	-	55,6

9.Tarım Alanı	+	+	-	+	+	+	+	+	+	88,9
10.Spor Alanı	-	-	-	-	-	-	-	+	-	11,1
11.Trafik Eğitim Pisti	+	-	+	-	+	+	+	+	+	77,8
12.Açık Hava Tiyatrosu	+	+	-	-	-	-	+	-	+	44,4
13.Kazı Alanı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
14.Meteoroloji İstasyonu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
15.Duyusal Alan	-	-	-	-	+	+	+	+	-	44,4
16.Doğal Yürüyüş Alanı	+	+	-	+	-	-	-	-	+	44,4
17.Sanat Etkinliği Alanı	+	+	-	+	+	+	+	+	+	88,9
18.Çiçek Bahçesi Alanı	-	-	-	+	+	+	+	+	-	55,6
19.Korunaklı Oturma/Dinlenme Alanı	+	+	-	+	-	+	+	+	+	77,8
20.Kompost Alanı	-	-	+	+	+	+	+	-	+	66,7
21.Çamur Mutfağı	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
22.Kamp Alanı	+	-	-	-	-	-	-	-	+	22,2
23.Ateş Çemberi Alanı	+	-	-	-	-	-	-	-	+	22,2
24.Bisiklet/Kızak vb Park Alanı	+	-	-	-	-	-	-	-	+	22,2
25.Okuma-Yazmaya Hazırlık Alanı	-	-	-	-	+	+	+	+	+	55,6
26.Yemek Alanı	+	+	-	+	-	+	+	+	+	77,8
27.Böcek Oteli	+	-	-	-	-	+	-	+	+	44,4
28.Geridönüşüm Alanı	-	-	-	-	+	+	-	-	+	33,3
29.Müzik Duvarı	-	-	-	-	+	+	-	+	+	44,4
30.Marangozhane	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
31.Su Duvarı	-	-	-	-	+	-	-	+	+	33,3
32.Yağmur Suyu Toplama Alanı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
33.Duyu Bahçesi	-	-	-	-	-	-	-	+	-	11,1
34.Kuş Gözlem Alanı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
35.Kıyafet ve Ayakkabı Kurutma/Asma Alanı	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
36.Açık Hava Kütüphanesi	-	-	-	-	-	-	-	+	-	11,1
37.Eğitici Oyun Alanı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Tablo 16.da görüldüğü üzere okullarında tamamında kaba motor hareket alanı ve kıyafet, ayakkabı kurutma/asma alanı bulunmaktadır. %88,9’unda Kum, dramatik oyun, tarım, sanat etkinliği alanları bulunmaktadır. %77,8’inde sessiz alan, korunaklı oturma/dinlenme ve yemek alanı, trafik eğitim pisti, %66,7’sinde kompost alanı, %55,6’inde su oyun alanı, özel alan, hayvan yaşam/bakım alanı, çiçek bahçesi ve okuma yazmaya hazırlık alanı, %44,4’ünde açık hava tiyatrosu, duyu alanı, doğal yürüyüş alanı, böcek otel, müzik duvarı, %33,3’ünde geridönüşüm alanı ve su duvarı, %22’2’sinde fer ve matematik eğitim alanı, kamp alanı, ateş çemberi alanı, bisiklet/kızak vb park alanı, %11,1’inde spor alanı, duyu bahçesi ve açık hava kütüphanesi bulunmaktadır. Okulların hiçbirinde (%0) kazı alanı, meteoroloji istasyonu, marangozhane, kuş gözlem alanı ve eğitici oyun alanına rastlanılmamıştır.

4.4. Özel Gereksinimli Çocuklara Uygunluk Ve Bireyselleştirme

Çizelge 17. Alanın Uygunluğu Bulguları

ALANIN UYGUNLUĞU	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Fiziksel engelli çocuklar için tekerlekli sandalye manevralarına uygun yol ve rampalar vardır.	-	+	-	+	+	-	-	+	-	44,4

2.Görme engelli çocuklar için dokunsal kabartmalı yol bulunmaktadır.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
3.Çoklu duyuşsal deneyim (su-kum, müzik, dokunmatik harita) sağlayacak alanlar mevcuttur.	-	-	-	+	-	-	-	+	+	33,3
4.Zihinsel yetersizliğı olan çocuklar için açık ve anlaşılır görsel yönlendirmeler kullanılmıştır.	-	-	-	-	-	-	-	+	-	11,1
5.Alan özel gereksinimli çocuklar da göz önünde bulundurularak uygun çocuk sayısı/alan oranı gözetilerek oluşturulmuştur.	-	+	-	+	-	-	+	+	-	44,4

Tablo 17.de okulların %44'ünün dış mekân alanı, tekerlekli sandalyeye manevralarına uygun yol ve rampalar buldururken uygun çocuk sayısı/alan oranı gözetilerek oluşturulmuştur. %33,3'ünde çoklu duyuşsal deneyim sağlayacak alanlar ve %11,1'inde zihinsel yetersizliğı olan çocuklar için açık ve anlaşılır görsel yönlendirmeler kullanılmıştır. Okullarında hiçbirinde (%0) görme engelli çocuklar için dokunsal kabartmalı yol bulunmamaktadır.

Çizelge 18. Ekipman/Materyal Uygunluğı Bulguları

EKİPMAN/MATERYAL UYGUNLUĞU	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.İşitme engelli çocuklar için görsel bilgilendirici tabelalar konulmuştur.	-	-	-	-	-	-	-	+	-	11,1
2.Fiziksel engelli çocuklar için tekerlekli sandalye ile kullanabilecekleri salıncak, dönme dolap gibi uyarlanmış ekipmanlar vardır.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
3.Görme engelli çocuklar için sesli uyarı materyalleri vardır.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
4.Dış mekâna geçiş kapısı engelli çocukların hareket imkânını kısıtlamayacak özelliğı sahiptir.	-	+	-	+	+	-	+	+	+	66,7
5.Kum, su, toprak gibi duyuşsal materyallere daha çok yer verilmiştir.	-	+	+	+	+	+	+	+	-	77,8
6.Köprüler üzerinde tırbazanlara yer verilmiştir.	-	-	-	+	-	-	-	-	-	11,1
7.Oyun araçları fiziksel engelli çocuklar da düşünülerek farklı yüksekliklerde düzenlenmiştir.	-	-	+	-	-	+	-	-	-	22,2
8.Fiziksel engelli çocuklar için yükseltilmiş dikim alanı, kum havuzu mevcuttur.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Tablo 18.de okulların %77,8'inde duyuşsal materyallere daha çok yer verilmiş, %66,7'sinde dış mekana geçiş kapısı engelli çocukların hareket imkânını kısıtlamaya özelliğı sahiptir. %22,2'sinde oyun araçları fiziksel engelli çocuklar düşünülerek farklı yüksekliklerde düzenlenmiş olup, %11,1'inde ise köprüler üzerinde tırbazanlara yer verilmiş, işitme engelli çocuklar için görsel bilgilendirici tabelalar konulmuştur. Okullarında hiçbirinde (%0) fiziksel engelli çocuklar için tekerlekli sandalye ile kullanılabilecekleri salıncak, dönme dolap, yükseltilmiş dikim alanı, kum havuzu ve görme engelli çocuklar için sesli uyarı materyalleri bulunmamaktadır.

4.5. Donanım

Çizelge 19. Sabit Materyaller Bulguları

SABİT MATERYALLER	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Salınca	+	+	-	+	+	-	+	+	-	66,7
2.Kaydırak	+	+	-	+	+	+	+	-	-	66,7
3.Tahterevalli	-	+	+	+	+	+	+	+	-	77,8
4.Pergola/Gölgelik	-	+	-	+	-	+	+	+	-	55,6
5.Bank	+	+	-	+	-	+	-	-	+	55,6
6. Piknik Masası	+	+	-	+	+	+	-	-	+	66,7
7.Kum Havuzu	+	+	+	+	+	+	+	-	+	88,9
8.Köprü	-	-	+	+	-	+	+	-	-	44,4
9.Spor Aletleri	-	-	-	-	+	-	-	-	-	11,1
10.Çeşme	+	+	+	+	-	+	-	+	+	77,8
11.Bilgi İletişim Levhaları	-	-	-	-	-	-	-	+	-	11,1
12.Heykeller	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
13.Küçük Depolama Alanları (dolap, sandık vb)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
14.İnşa Edilmiş Oyun Evi	+	+	-	+	+	+	+	+	-	77,8

Tablo 19.da okulların tamamında (%100) küçük depolama alanları, %88,9’unda kum havuzu, %77,8’inde tahterevalli, çeşme, inşa edilmiş oyun evi, %66,7’sinde çeşme, kaydırak, piknik masası, %55,6’sında pergola/gölgelik, bank, %44,4’ünde köprü, %11,1’inde spor aletleri, bilgi iletişim levhaları bulunmaktadır. Okulların hiçbirinde (%0) heykeller bulunmamaktadır.

Çizelge 20. Taşınabilir Materyaller Bulguları

TAŞINABİLİR MATERYALLER	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Bahçe Oyuncakları	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
2.Tekerlekli Oyuncaklar	-	+	-	-	-	-	-	-	-	11,1
3.Tırmanma Duvarı/İpi	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
4.Denge Aletleri	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
5.Dramatik Oyun Araçları	+	+	+	+	+	+	+	+	-	88,9
6.Taşınabilir Oyun Evi	+	-	-	-	-	-	-	-	-	11,1
7.Hulahop, Cibinlik, Örtü, Kumaş vb. gibi oyun alanlarını birbirinden ayıran materyaller	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
8.Kuş Evleri	+	-	+	-	-	+	-	+	-	44,4
9.Dekoratif Süsler	+	-	+	-	-	+	-	+	-	44,4
10.Saksılar	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100

11.Sulama Kapları	+	-	+	+	+	+	+	+	+	88,9
12.Masa, Sandalye vb	+	+	-	+	+	+	+	+	+	88,9
13.Ses/Ritm Oyuncakları	-	-	-	+	+	+	-	+	+	55,6
14.Küçük Çocuklar İçin Taşıma Bisikletleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
15.Barınak Yapma Malzemeleri	-	-	-	-	-	-	-	-	+	11,1
16.Testere, Çakı, Bıçak vb Kesici Aletler	-	-	-	-	-	-	-	-	+	11,1
17.Flora ve Fauna Tanıtıcı Kitapçıklar	-	-	-	-	-	-	-	-	+	11,1
18.Dürbün, Büyüteç gibi Yakınlaştırıcı Aletler	-	+	-	-	-	-	-	-	+	22,2
19.Gözlem Notları İçin Kağıt-Kalem	-	+	-	-	-	-	-	-	-	11,1
20.Hurda Materyal	+	-	+	-	+	-	+	+	+	66,7
21.Saklama Kapları	+	+	-	+	+	+	+	+	+	88,9
22.Leğen, Kova, Sepet gibi Doldurma-Boşaltma Materyalleri	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100

Tablo 20.de okulların tamamında (%100) bahçe oyuncakları, tırmanma duvarı/ipi, saksılar, doldurma boşaltma materyalleri, %88,9’unda dramatik oyun araçları, sulama kapları, masa, sandalye, saklama kapları, %66,7’sinde hurda materyal, %55,6’sında ses/ritim oyuncakları, %44,4’ünde kuş evleri, dekoratif süsler, %22’2sinde yakınlaştırıcı aletler, %11,1’inde taşınabilir oyun evi, barınak malzemeleri, kesici aletler, flora ve fauna tanıtıcı kitapçıklar ve kağıt kalem bulunmaktadır. Okulların hiçbirinde (%0) oyun alanlarını birbirinden materyaller, küçük çocuklar için taşıma bisikletleri bulunmamaktadır.

Çizelge 21. Doğal/Esnek Materyaller Bulguları

DOĞAL/ ESNEK MATERYALLER	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Kütükler	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
2.Çeşitli Büyüklükte Taşlar	+	+	+	-	-	+	+	+	+	77,8
3.Ağaç Dalları	+	+	+	+	-	+	+	+	+	88,9
4.Çeşitli Yapraklar	+	+	+	+	+	-	+	+	+	88,9
5.İpler	+	+	+	+	+	-	+	+	+	88,9
6.Denizkabukları	+	+	-	-	-	-	+	-	+	44,4
7.Kozalaklar	+	+	+	+	+	-	+	+	+	88,9
8.Meşe Palamutları	+	-	+	+	+	-	+	+	+	77,8
9.Doğal Floradan Elde Edilen Materyaller	+	+	-	-	-	-	+	+	+	55,6
10.Lastikler	+	+	-	+	+	-	+	+	+	77,8
11.Halatlar	+	+	+	+	+	-	+	+	+	88,9
12.Ahşap Bloklar	+	+	-	+	-	-	+	-	+	55,6

Tablo 21.de okulların tamamında (%100) kütükler, %88,9’unda ağaç dalları, çeşitli yapraklar, ipler, kozalaklar, halatlar, %77,8’inde taşlar, meşe palamutları, lastikler, %55,6’sında doğal floradan elde edilen materyaller ve ahşap bloklar, %44,4’ünde deniz kabukları bulunmaktadır.

4.6. Erişim

Çizelge 22. İç ve Dış Mekân Geçiş Bulguları

İÇ ve DIŞ MEKÂN GEÇİŞİ	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
------------------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---

1.İç mekândan dış mekâna direkt geçiş; balkon, veranda, çardak vb. alanlarla sağlanmıştır.	+	+	-	+	+	+	+	-	+	77,8
2.Sınıfla bahçe arasında bağlantı vardır.	+	+	-	-	+	+	+	+	+	77,8
3.Dış mekân oyun/öğrenme alanından lavabo-tuvaletlere kolayca erişim sağlanabilir durumdadır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
4.Materyal deposu kolay erişilebilirdir.	+	+	-	+	+	+	+	-	+	77,8
5.Materyal deposunda veya park yerinde bulunan kızak, bisiklet vb oyun araçlarına çocukların erişimi kolaydır.	+	+	+	+	+	-	+	-	+	77,8

Tablo 22.de okulların tamamında (%100) dış mekân oyun/öğrenme alanından lavabo/tuvaletlere erişim sağlanabilir. %77,8’inde iç mekândan dış mekâna direkt geçiş, sınıfla bahçe arasında bağlantı, materyal deposuna ve kızak bisiklet gibi araçlara erişim kolaylığı vardır.

Çizelge 23. Ebeveyn ve Personelin Alana Erişimi Bulguları

EBEVEYN ve PERSONELİN ALANA ERİŞİMİ	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Ebeveyn ve personelin otoparktan dış mekâna kolay erişimi sağlanabilir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
2.Servis toplanma/bırakma alanlarından dış mekâna kolay erişim sağlanabilir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100
3.Yetişkin dinlenme alanlarından dış mekâna kolay erişim sağlanabilir.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	100

Tablo 23.de okulların tamamında (%100) ebeveyn ve personelin otoparktan, yetişkin dinlenme alanlarından ve servis toplanma/bırakma alanlarından dış mekâna erişim kolaydır.

4.7. Ekolojik Ve Sürdürülebilir Uygulamalar

Çizelge 24. Permakültür İlkeleriyle Tasarlanmış Alanda Bulunan Unsurlar Bulguları

PERMAKÜLTÜR İLKELERİYLE TASARLANMIŞ ALANDA BULUNAN UNSURLAR	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Tasarım Bahçeler	-	-	-	-	-	+	-	-	-	11,1
2.Sebze/Meyve Bahçeleri	+	+	-	-	-	+	-	-	-	33,3
3.Duyu Bahçeleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
4.Yenilebilir Orman Bahçesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
5.Şifalı Bitki Sarmalı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
6.Okul Bostanı	+	+	-	+	-	+	-	+	+	66,7
7.Sera	-	-	-	+	-	-	-	-	-	11,1
8.Yükseltilmiş Bitki Yatakları	+	+	-	-	+	+	+	+	+	77,8

9.Yağmur Suyu Tankı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	11,1
10.Böcek Oteli	+	-	-	-	-	+	-	+	+	+	44,4
11.Kış Bahçesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Tablo 24.te okulların %77,8’inde yükseltilmiş bitki yatakları, %66,7’inde okul bostanı, %44,4’ünde böcek oteli, %33,3’ünde sebze/meyve bahçeleri, %11,1’inde tasarım bahçeler, sera, yağmur suyu tankı bulunmaktadır. Okulların hiçbirinde %0 duyu bahçeleri, yenilebilir orman bahçesi, şifalı bitki sarmalı ve kış bahçesi bulunmamaktadır.

Çizelge 25. Geridönüşüm Alanı Bulguları

GERİDÖNÜŞÜM ALANI	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Farklı türdeki artık materyaller için geridönüşüm kutuları	+	-	+	+	+	+	+	-	+	77,8
2.Oyuncak/kitap/giysi kumbaraları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
3.“Azalt” ve “Yeniden Kullan” uygulama örnekleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
4.Çocukların kendilerinin hazırlamasına imkân veren sanat materyalleri	-	-	+	-	+	+	+	+	+	66,7

Tablo 25.te okulların %77,8’inde geridönüşüm kutuları, %66,7’inde geri dönüştürülebilecek sanat materyalleri bulunmaktadır. Okulların hiçbirinde %0 oyuncak/kitap/giysi kumbaraları ve “Azalt” ve “Yeniden Kullan” uygulama örnekleri bulunmamaktadır.

Çizelge 26. Kompost Alanı Bulguları

KOMPOST ALANI	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	%
1.Sıcak Kompost	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
2.Soğuk Kompost	-	-	-	-	+	+	+	-	+	44,4
3.Solucan Kompostu	-	-	-	-	-	+	-	-	+	22,2
4.Bokaschi Kompostu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

Tablo 26.da okulların %44,4’ünde soğuk kompost, %22’inde solucan kompostu bulunmakta, okulların hiçbirinde %0 sıcak kompost ve bokaschi kompostu bulunmamaktadır.

5. TARTIŞMA

Çocuklar için tasarlanan dış mekân; çocukların özgür olmaları, kendi sınırlarını oluşturabilmeleri, çeşitli türdeki zeminlerde bulunabilmeleri ve becerilerini keşfedebilmelerine olanak tanınmalı ve aynı zamanda da güvenli olmalıdır. Gözlemlenen okullarda zeminin en fazla toprakla, kumla ve doğal çimle kaplı olduğu görülmüştür; bunun okulların açık havada eğitim veren ve doğayla etkileşimde okullar olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Okul öncesi eğitim kurumu olmaları sebebiyle genelde küçük bir bahçelerinin olması da diğer ileri kademe okullarda olduğu gibi betona yönelmeden, var olan alanı direkt doğal olarak düzenlemelerini kolaylaştırmış olabilir. Diğer zemin türleri de birçok okulda küçük alanlarda kullanılmıştır, bu da zemin çeşitliliğini sağlamıştır. Yapılan araştırmalar; zeminin hem toprak, çim gibi doğal öğelerden hem de beton, kauçuk gibi yapay malzemelerden dengeli şekilde düzenlenmesi gerektiğini ve bunun çocukların farklı zemin özelliklerini tanımalarının yanı sıra oyunlarını çeşitlendirdiğini, yaratıcılıklarını da ortaya çıkardığını göstermiştir(Özdemir ve Çorakcı, 2011; Güleş ve Erişen, 2013).

Dış mekânın güvenliğinin sağlanması için bir diğer unsur da çocukların trafik/cadde/otopark gibi bölgelere erişiminin engellenmesi ve kuyu, çukur gibi tehlike yaratabilecek unsurlardan uzak tutulmasıdır. Bu noktada alan yazın incelendiğinde dış mekânın, en az bir metre yükseklikteki doğal veya yapay korkuluklarla çevrilmesi ve kapısının çocukların açmasına imkan vermeyecek şekilde korunaklı olması gerektiği görülür (DeBord, Moore, Hestenes Cosco, ve McGinnis, 2005; Ritchie ve Willer, 2008, Poyraz ve Dere, 2003). Bunu destekler nitelikte, araştırma için ziyaret edilen tüm okullarda dış mekânın cadde, trafik ve otoparktan uygun şekilde ayrıldığı görülmüştür. Gözlemlenen okulların çoğunun açık havada eğitim vermesi(doğa temelli ya da orman okulu olması) sebebiyle de zaten merkezî yerlerden izole ve doğayla iç içe olması bu durumu sağlamış olabilir. Buna bağlı olarak da toz, duman, hava kirliliği, gürültü gibi etkenlerden uzak alanda olma ölçütünü de geneli sağlamaktadır. Sağlayamayan okullar da İstanbul'daki şartlar ve konumları sebebiyle daha merkezî yerlerdedir.

Dış mekândaki flora-fauna güvenliğine bakıldığında Ünal ve Çilek, 2016; dikenli bitkilerin dış mekânda kullanımı durumunda yaya yollarından uzak tutulmaları gerektiğini ifade etmiştir. Gözlemlenen okullarda da bunu destekler nitelikte, dikenli bitkilerden genellikle gülün kullanıldığı ve yüksekte konumlandırılarak önlem alındığı görülmüştür. Bu önlemlerin ancak orman okulu dışındaki okullarda uygulanabileceği, orman okullarında ise farklı türlerde de dikenli bitkilerle karşılaşılacağı ve doğrudan doğayla temas edildiği için alan taramasından

sonra çocukları bilgilendirme noktasında önlem alınabileceği düşünülmektedir. Çocuklar için risk oluşturabilecek hayvanların, okul bahçesini dış mekân olarak kullanan okullarda bulunmadığı; orman okullarında ise bu konuda alan taraması yapılarak risksiz alanlar tercih edildiği görülmüştür.

Kamera, görevli, alarm vb gibi somut materyallerden oluşan güvenlik önlemlerinin ise ancak dış mekânı bahçesi olan okullarda sağlanabileceğinin, orman okullarında ise dış mekân olarak çoğunlukla orman ya da yakındaki koru vb yerler kullanıldığından çok geniş ve doğal bir alanda etkinliklerin yürütüldüğü, bu ölçütlerin tamamının sağlanmasının da mümkün olmadığı görülmüştür. Yine de orman okullarında da çocukların kısa da olsa zaman geçirdikleri okul bahçelerinde bazı öğeler gözlemlenmiştir. Derin su kaynağı gibi unsurların da ancak orman okullarında karşımıza çıkabileceği ancak gözlemlenen alanlarda görülmediği ifade edilebilir.

Dış mekân güvenliğinin bir diğer unsuru olan materyallerin de, gözlemlenen okulların genelinde bakımlarının yapıldığı ve iyi durumda oldukları görülmüştür. Ancak bunun yeterli olmadığını Gül, 2012 şöyle ifade etmiştir; dış mekânlardaki materyallerin yerleri iyi düzenlenmiş ve ayırt edici olmalı, materyaller ait oldukları öğrenme alanlarının sınırını aşmamalı ve aralarında yeterli uzaklık bulunmalıdır. Bazı okullarda bu ölçüt sağlanamamıştır ve bunun nedeninin alan yetersizliği olabileceği düşünülmüştür. Kum havuzları ise dış mekânın vazgeçilmez ögesidir ve güvenli şekilde kullanılması oldukça önemlidir. Drenaja uygun yapılandırılması, kullanılmadığında üzerinin kapalı olması ve yabancı maddelerden temizlenmesi gerekir (Ritchie ve Willer, 2008). Gözlemlenen okulların hepsinde çeşitli büyüklükte kum havuzu bulunmasına rağmen, bazıları kapak sistemiyle ya da su geçirmeyen bir örtüyle kapatırken; bazıları ise tamamen açık bırakmıştır. Yağış durumunda ıslanması ihtimalinin dışında, kedi dışkısı gibi atıkların kuma karışması çocuklar için büyük tehlike oluşturmaktadır.

Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği'nde, bu kurumlarda kaza ya da acil durumlarda kullanılması için standartlara uygun bir ilk yardım dolabı ve ilk yardım çantası bulundurulması gerektiğinden bahsedilmiştir(OÖEKY, 2009:189). Çocuklar dış mekândayken yaşanabilecek ani bir sağlık probleminde ilk anda yapılması gereken basit uygulamaların hayat kurtarabileceği göz önünde bulundurulursa, kurumdaki personelin eğitim almış olması da çok önemlidir. Gözlemlenen tüm okullarda idareci ve öğretmenlerden en az birinin, genelde de hepsinin bu eğitimi aldıkları ve ilk yardım çantalarının olduğu görülmüştür. Ancak bu çantalar okulların çoğunda iç mekânlarda bulundurulmuştur. Orman okullarında ise günün çoğunun doğada geçmesi sebebiyle öğretmenlerin pratik bir ilk yardım kitini kendi sırt çantalarında

taşıdıkları görülmüştür. Özellikle orman okullarında alan taraması yapılmış olsa dahi doğayla çok daha yakından temasta olduğu için, ailelerin izni ve bilgisiyle güneş koruyucu krem, alerji ilaçları, yılan, akrep vb hayvanların sokma ve zehirlenmelerinde kullanılabilecek bazı özel ilaçların bulundurulmasının ilk yardım açısından daha güvenli olacağı düşünülmektedir.

Çocuklara daha fazla alan verildiğinde, rahatlarlar ve kendi hızlarında hareket etmeleri kolaylaşır (Hanscom, 2016). Aynı zamanda alanın büyük olması, daha fazla kişisel alan ve keşif alanı sağlar. İlgili literatüre bakıldığında da dış mekânda çocuk başına düşen metrekarenin minimum 7 olması gerektiği görülmektedir (OECD, 2011; Cooper 2015). Gözlemlenen okullarda alanın büyüklüğüyle ilgili ölçümün yapılmasının mümkün olmaması sebebiyle idarecilere bu konuda yöneltilen sorular ve alınan cevaplar baz alınmıştır, okulların büyük çoğunluğu alan büyüklüğü konusunda gerekli standartları karşılamaktadır. İstanbul'da merkezi konumda olan birkaç okulun ise dış mekânlarının küçük olduğu ancak birisinin buna rağmen dış mekânının permakültür tasarımcısı tarafından yapılandırılması sebebiyle oldukça zengin bir çevreye sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekânlarının vazgeçilmez ögesi olan flora ve faunanın bir uzman gözüyle değerlendirilmesi, bitkisel tasarımın yapılması, alandaki ağaç, çalı ve yer örtücülerin ileriki yıllardaki durumlarının göz önüne alınmasını ve o bölgenin doğal bitki örtüsüne uygun seçim yapılmasını sağlar (Bitiktaş, 2015; Ünal ve Çilek 2016, 91-92). Aynı zamanda dış mekânda bitki yetiştirme ve hayvan yaşam alanlarının olması ve çocuklara da bu konuda sorumluluk verilmesi, çocukların yaşam döngülerini yakından gözlemlenmelerini sağlayacağı gibi doğayla bağlarını da güçlendirebilir. Buradan yola çıkarak, gözlemlenen okulların çoğunda da hobi bahçelerinin ve tavşan, kuzu, kuş türleri, tavuk, kaplumbağa gibi hayvanların yaşam alanlarının olduğu görülmüştür.

Gözlemlenen okulların çoğunda güneşten korunmak için gölgelikler vardır. Doğal gölgelikler genellikle ağaçtan, sarmaşık ve uzun otlardan yapılırken, yapay olanlarda da hem güneşli hem de yağışlı havalarda açılıp kapanabilen sistemler görülmüştür. Bu noktada okulların sosyoekonomik düzeyleri, imkânları ve iklimin etkili olduğu söylenebilir. Akdeniz bölgesinde olması sebebiyle güneşli günlerin çok ve bazen de zorlayıcı olabildiği illerde bu konuya daha çok dikkat edildiği görülmüştür. Herrington ve Brussoni (2015) de, dış mekânın doğal bileşenler açısından zengin olmasının, her mevsimde ve günün her saatinde rahatlıkla kullanılabilmesi açısından önemli olduğunu vurgulamıştır.

Çocukların suyu oyunlarında kullanabilmesi, suda yüzen ve batan nesnelere keşfetmesi, toprağı ve kumu ıslatabilmesi önemlidir (Ummanel, 2017) ancak okullarda genel anlamda su kaynaklarının yetersiz düzeyde olduğu görülmüştür. Gözlemlenen dış mekânlarda doğal gölet

hiç yokken yapay gölet yalnızca birinde bulunmaktadır. Açık havada eğitim veren ve doğayla iç içe bu okullarda, yağmur suyunun toplanması için bile basit düzenlemelerin yapılmaması bu konuda okulların gereken önemi vermediklerini ya da bilgi sahibi olmadıklarını gösteriyor olabilir.

Dış mekânlardaki tepe, teras, eğim, tünel, kayalık vb gibi çeşitli topografik yapılar, çocukların hareketlerini çeşitlendirerek motor becerilerini geliştirme şansı sunar. Aynı zamanda topografik çeşitlilik, çocuklar için uygun düzeyde risk ve macera unsurları barındırdığından dış mekânda davetkâr ve keyifli bir ortam yaratır(Spencer ve Wright, 2014). Gözlemlenen okullarda da buldukları coğrafi yapı, dış mekânın büyüklüğü gibi etkenlere bağlı olarak farklı topografik yapılar görülmüştür.

Louv(2008), Doğadaki Son Çocuk kitabında doğa ile kurulan bağın çocukların bütüncül gelişimlerini desteklemek için önemli olduğunu vurgulamıştır. Gözlemlenen okulların da geneli hatta neredeyse tamamı çocukların yaş grubu ve gelişimlerine uygundur. Dış mekânın görsel çekiciliği, materyallerin boyutları ve seçimi, dikkat çekiciliği vb konulara uygun düzenlemeler yapılmıştır. Hareketliliği ve tepki süresi daha yavaş olan küçük yaş grubuyla, her konuda daha aktif olan büyük yaş grubu çocukların aynı ortamda bulunması çeşitli riskler doğurabilir. Dış mekân oyun/öğrenme alanlarının farklı yaş gruplarına göre ayrılmış olması kaza ve yaralanmaları azaltır. Bu ayırım levha veya farklı işaretlemelerle yapılabilirken, çalılar ya da banklar da kullanılabilir. Oysa gözlemlenen okulların yalnızca birinde bu ayırım yapıldığı görülmüştür. Karışık yaş grubunun besleyici ve olumlu yönlerinin de olması ya da bu konuda gerekli bilginin veya donanımın olması, alanın yaş gruplarına göre ayrılacak kadar büyük olmaması gibi duruma buna neden olmuş olabilir.

Gözlemlenen okulların alan büyüklüklerine, okulun türüne göre alanların sayısı ve nitelikleri değişmektedir. Daha geniş alanı bulunan okullarda birçok alan bir arada bulunurken, dar alanlı okullarda ise birleştirilmiş ya da sadece temel oyun/öğrenme alanları bulunmaktadır. Orman okullarında ise tüm bu durumlardan bağımsız olarak, dış mekân alanı olarak ormanın kullanılması sebebiyle çocuklar tamamen doğanın içindedir. Binanın çevresinde dış mekân olarak kullanılan bahçelerinde ise alan sayısına ya da niteliğine çok dikkat edilmemiştir.

Okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekânları, özel gereksinimi olan çocuklar için de uygun olmalı ve bu çocuklar da akranlarıyla beraber eğitime katılabilmeli, materyalleri kullanabilmelilerdir(Kaymaz, 2015). Ancak gözlem yapılan okullarda bu konuda yeterince düzenlemeler yapılmadığı görülmüştür. Kriterleri karşılamış olan görünen okullarda ise bunun özel gereksinimli çocuklar için özel bir bilinçle yapılmadığı, var olan düzenlemelerin tesadüfen bu kriterleri sağladığı fark edilmiştir. Okul idarecileriyle bu konuda yapılan sohbette de genelde

özel gereksinimli çocukların okullarında olmadığını, bu sebeple düzenleme de yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Ormana gidilen ve çeşitli zorluktaki parkurlardan geçilen orman okullarında bu durum anlaşılabilirken, dış mekânı bahçesi olan ve çok daha basit uyarlamalar yapılabilinecek doğa temelli okullarda da durumun aynı olması düşündürücüdür.

Gözlemlenen okullarda özel gereksinimli çocuklara göre yeterli düzeyde alan düzenlemesi yapılmadığı gibi materyaller ve ekipman konusunda da özel uyarlamalar neredeyse hiç yapılmamıştır. Var olan görsel tabelalar ya da kum, su, toprak alanları zaten diğer öğrenciler göz önüne alınarak oluşturulmuş unsurlardır. Alan yazında, dış mekânda farklı duylara hitap eden oyun ve öğrenme alanlarıyla duysal bahçelerin oluşturulabileceğini ve bu duysal bahçelerde de özel gereksinimli çocuklarla diğer çocukların bir arada oynayacak kadar yeterli alanın bulunması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu alanlarda görme engelli çocuklar için tabelalar, diğer engel türündeki çocuklar için duylarını aktif olarak kullanabilecekleri koklama ve işitme materyalleri ve yükseltilmiş kum masaları bulunabilir (Uslu ve Shakouri, 2012; Spencer ve Wright, 2014).

Genellikle dış mekân öğrenme/oyun alanlarında tırmanma ipi/duvarı, salıncaklar, atlama ve denge platformları, tahtarevalli, kaydıraklar gibi materyaller görülmektedir (Spencer ve Wright, 2014). Gözlemlenen okullarda da çoğunlukla bu sayılanlar dışında oyun evi, piknik masası ve kum havuzu görülmüştür. Açık havada eğitim veren okullar özelinde araştırmanın yapılması sebebiyle bu sabit materyallerin de genel anlamda ahşap, tahta gibi doğal maddelerden tercih edildiği ve hem görsel olarak doğayla daha uyumlu oldukları hem de çocukların temas etmeleri açısından daha sağlıklı oldukları söylenebilir.

Dış mekânlarda bulunan taşınabilir materyaller, çocukların yaratıcılıklarını besleyerek tasarımlar yapmaları, kolayca taşınmaları ve çeşitli oyunlar kurmaları için oldukça uygundur. Bu materyaller dramatik ve yaratıcı oyunlarda çocukların oyunlarını daha da zenginleştirme fırsatı sağlar (Hanscom, 2016). Ayrıca bu materyallerin maliyetleri düşük ve ulaşılabilir oldukları için köy okulları başta olmak üzere tüm okul türlerinde kolayca materyal zenginliği sağlanabilir. Gözlemlenen okullarda hiç görülemeyen küçük çocuklar için taşıma bisikletlerine ise diğer ülkelerde daha küçük yaşta çocukların bu tür kurumlara kabul edilebilmesi sebebiyle rastlanırken bizim ülkemizde okul öncesi eğitim kurumlarındaki yaş grubunun daha büyük olması nedeniyle rastlanmadığı ve ihtiyaç duyulmadığı düşünülmektedir.

Esnek ya da manipülatif olarak da ifade edebileceğimiz top, kurdele, taş, ip gibi materyaller hem çok yönlü kullanıma sahiptir hem de maliyetsiz sayılabilir. Çocukların yaratıcılıklarını geliştirmelerine destek olduğu gibi fırlatma, yakalama, yuvarlama gibi nesne kontrolüyle ilgili becerilerini de geliştirmelerini sağlar (Spencer ve Wright, 2014). Gözlemlenen

kurumların açık havada eğitim veren okullar olması avantajları nedeniyle zaten doğayla iç içe ve zengin bir çevreye sahiptirler. Bu sebeple birçok kriteri karşıladıkları da görülmektedir.

Dış mekân öğrenme/oyun alanlarında, materyal deposunun yetişkinler ve çocuklar tarafından kolayca ulaşılabilir olması gerekmektedir. Ayrıca iç ve dış mekânlar arasında balkon, veranda gibi geçiş alanlarının bulunması; hem erişimi kolaylaştırır hem de sınıf ve dış mekân arasındaki akışı güçlendirir (DeBord, Moore, Hestenes, Cosco, ve McGinnis, 2005). Gözlemlenen okullarda da bu noktada birçok kriterin sağlandığı görülmüştür.

Okul öncesi eğitim kurumunun arsa seçiminde otopark alanı, servis yaklaşma alanı gibi bölümlere de dikkat edilmelidir (Acer, 2012). Otopark gibi tehlike oluşturabilecek alanlardan uygun şekilde ayrılması ancak erişimin kolay olması önemlidir. Gözlemlenen okullarda da buna dikkat edildiği ve tüm okullarda bu kriterlerin sağlandığı görülmüştür.

Dış mekân alanları, permakültür ilkeleri ve etiğiyle oluşturulduğunda sürdürülebilirlik ve alanı değerlendirme açısından oldukça zenginlik sağlar. Çocukların doğayla etkileşim içinde olmaları ve doğadan elde ettikleri faydayı en üst düzeye çıkarmaları için bu ilkelerle tasarımı yapılan dış mekânlar değerlidir. Ancak doğa temelli, orman okulu gibi doğayla iç içe kurumlarda gözlem yapılmasına rağmen okullar bu konuda oldukça yetersizlerdir. Okulların yalnızca birinin dış mekânı permakültür tasarımcısı tarafından yapılandırıldığı için o okulda bu unsurlar daha fazla görülmüştür.

İlgili literatür incelendiğinde çocukların geri dönüşüm konusundaki tutumlarını; buldukları okul öncesi eğitim kurumunun türü, öğretmenlerin geridönüşüm konusunda yaptıkları etkinlikler, okullarda geridönüşüm kutularının olup olmaması gibi durumların etkilediği görülmüştür (Onur, Çağlar ve Salman, 2016). Sürdürülebilirlik konusunda katkı sunan geri dönüşüm uygulamaları okul öncesi eğitim programında bulunur ve çocukların dönüştürme, değiştirme ve yeniden kullanma gibi konularda bilinçlenmelerini sağlar. Gözlemlenen okullarda da bu doğrultuda geri dönüşüm kutuları ve sanat materyalleri bulunmaktadır.

Kompostlama, malçlama gibi organik yöntemlerin okulların dış mekânlarında kullanılması; kimyasallardan uzak ve organik bir çevre yaratılması, böcek, kuş gibi canlılara yaşam alanı sağlaması ve çocukların doğayla etkileşimlerini artırması gibi konularda önemli katkılar sağlar (Blair, 2009; Waliczek ve Zajicek, 1999; Akt. Mullins, 2011). Ancak doğayla doğrudan bağın bulunduğu gözlemlenen okullarda, bu konuda kalite standartlarının sağlanamadığı görülmüştür. Birçok okulda bu tür uygulamalardan dahi habersiz olunması, bu konudaki bilgisizlik ya da gereken önemi vermemekle açıklanabilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Dış mekân öğrenme ortamları kalitesinin güvenlik alt boyutlarından, zemin güvenliğinde okulların tamamının zemininde toprak vardır, bunun yanında diğer zemin türlerini içeren okullar da vardır. Genel anlamda zemin güvenliklerinin iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Trafik/cadde/otopark güvenliği konusunda, bütün okulların uygun mesafede konumlandığı ve tehlike oluşturabilecek bu yerlerle aralarına uygun engeller koyarak önlemler aldıkları görülmüştür. İstanbul'un merkezinde bulunan Waldorf ve doğa temelli anaokulu olan üç kurumun diğerlerine göre trafiğe ve caddeye daha yakın oldukları, orman okulu ve köy okulunda ise bu açıdan daha uygun, doğanın içinde dış mekânların bulunduğu görülmüştür. Flora ve fauna güvenliği konusunda, okulların tümünde genel anlamda güvenlik sağlanmıştır ancak orman okulları ve doğa temelli okullardan bazıları doğanın tam ortasında konumlandırıldıkları için alan taraması yapılmış olsa da okulun etrafında bazı hayvanların çıkabileceği konumda olduğu görülmüştür. Güvenlik önlemleri açısından bütün okullar iyi durumdadır, hiçbir okulda derin su kaynakları görülmediği için bu konuda alınan önlemler de gözlenmemiştir. Materyal güvenliği ise tüm okullarda iyi düzeyde sağlanmıştır. Gözlemlenen okulların çoğunun dış mekânlarında sabit materyaller vardır ve bunların bakımları yapılmıştır. İlk yardım konusunda gözlemlenen okulların tümündeki personeller gerekli eğitimleri almışlardır ancak ilk yardım çantaları uygun sayıda ve olması gerektiği yerlerde görülmemiştir.

Fiziksel çevre-alan kalitesinin alt boyutlarından alan özellikleri boyutunda, gidilen okulların çoğu yeterli alana sahiptir ancak İstanbuldaki merkezi okullardan bazılarının standartları karşılamadığı görülmüştür. Okulun bulunduğu il ve konumun bu noktada etkili olduğu sonucuna varılabilir. Flora ve fauna açısından okulların çoğunda çeşitlilik gözlemlenmiştir ancak bu açıdan en zengin ortamların doğanın tam ortasında bulunan orman okullarında olduğu görülmüştür. Hava şartlarına uygunluk standartlarının tüm okullarda uygulandığı söylenebilir. Su kaynakları açısından hiçbir kurumda doğal gölete rastlanmazken

yalnızca birinde yapay olarak mevcuttur. Su kaynakları açısından genel anlamda kurumların yetersiz oldukları görülmüştür. Topografik çeşitlilik açısından çoğu okulun iyi durumda olduğu ancak orman okullarının ve gerçekten doğanın içinde olan doğa temelli anaokullarının bu noktada çok daha zengin öğeler barındırdığı ifade edilebilir.

Çocuğa uygunluk kalitesinin alt boyutlarından gelişimsel uygunlukta tüm kurumların uygun düzeyde oldukları ve standartları karşıladıkları görülmüştür. Öğrenme/oyun alanlarının da farklılık gösterdiği, okulların neredeyse tamamında kum havuzu, çamur mutfağı, tırmanma alanları, ekim-dikim alanları, sanat etkinliği için uygun alan, yemek yeme alanı ve kıyafet/ayakkabılar için asma-kurutma alanları mevcutken; yalnız orman okullarında kamp ve ateş çemberi alanı gibi okul türüne göre farklılaşan alanlar mevcuttur. Alan olarak dış mekânın daha küçük olduğu okullarda bu alanların sayısı da daha azdır. Alanın büyüklüğüyle ilişki olduğu sonucuna varılabilir.

Özel gereksinimli çocuklara uygunluk ve bireyselleştirme konusundaki alt boyutlardan alanın uygunluğunun sağlanamadığı, bu çocuklara uygun bir fiziksel alan ve düzenlemenin neredeyse hiç yapılmadığı gözlemlenmiştir. Orman okulu gibi tamamen doğanın içinde olan ve çeşitli fiziksel zorlukları da barındıran okulların bu noktada diğer okullara göre daha dezavantajlı oldukları sonucuna da varılabilir. Ekipman/materyal uygunluğu açısından da hiçbir okulda özel bir düzenleme görülememiştir.

Donanım kalitesindeki sabit materyallerin okulların çoğunda görüldüğü, açık havada eğitim veren kurumlar olması sebebiyle genellikle plastik yerine ahşap tercih edildiği; taşınabilir materyallerin de birçok okulda görüldüğü; doğal/esnek materyallerin ise özellikle orman okulları başta olmak üzere doğaya en yakın konumlanan okullarda daha zengin olduğu ifade edilebilir. Bu noktada okulların doğayı eğitim anlayışlarına ne kadar kattıklarına, dış mekânlarının uygunluğuna göre donanımlarının değiştiği sonucuna varılabilir.

Erişim konusunda iç ve dış mekân geçişinin genelde iyi sağlandığı görülmüştür. Ziyaret edilen okulların açık havada eğitim yapmaları ve günlük mutlaka dışarıda geçirdikleri zamanın da olması sebebiyle iç-dış bağlantılarının yeterli ve uygun düzeyde sağlandığı sonucuna varılabilir. Ebeveyn ve personelin alana erişimiyle ilgili tüm okullar gerekli standartları sağlamaktadır.

Ekolojik ve sürdürülebilir uygulamalarla ilgili permakültür alanlarına bakıldığında bu bilinçle oluşturulmuş çok az alana rastlanmıştır. Permakültür tasarımcısıyla dış mekânı yapılandıran yalnızca bir okul olduğu için diğerlerinin bu noktada bilgisiz ve yetersiz oldukları görülmüştür. Gözlemlenen okullardaki geridönüşüm alanı olarak da yalnızca buna hizmet eden kutular görülmüştür, diğer kriterler sağlanamamıştır. Açık havada eğitim veren ve doğayla içi

çe olan okullarda da geri dönüşüm bilincinin yeterli olarak sağlanmadığı sonucuna ulaşılabilir. Yine doğayla bağlantılı ve dışarıda eğitimi benimsemiş bu okullarda, geri dönüşüm açısından çok değerli olan kompost alanlarına yeterli düzeyde rastlamamıştır. Hatta doğa temelli diye kendisini tanıtan birçok okulun böyle bir uygulamadan dahi habersiz oldukları görülmüştür.

Okul türleri açısından araştırma sonuçlarına baktığımızda, genel anlamda orman okullarının ve köy okulunun kriterleri daha çok sağladıkları; diğer doğa temelli okulların da konum olarak doğayla daha yakın olanlarında daha iyi bir tablo görülmüştür. İsmi doğa temelli olsa dahi merkezde, kalabalık içerisinde olan okullarda ise standartların çoğunun sağlanamadığı gözlemlenmiştir. Marmara ve Akdeniz bölgesinde seçilen örnekleme iklimin yarattığı fark konusunda da; yılın çoğunu güneşli ve ılık havayla geçiren Akdeniz bölgesinde dış mekân kullanma sürelerinin ve bitki çeşitliliğinin daha fazla olduğu ifade edilebilir. Okulların sosyo-ekonomik düzeyleri açısından örnekleme değerlendirildiğinde ise daha fazla imkânları olan özel kurumların çoğunun dış mekân kalitelerinin, gözlemlenen köy okuluna göre daha düşük olduğu görülmüştür. Açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekân kalitelerinde sosyoekonomik düzeyin bir kriter olmadığı, bu ortamları zenginleştirme noktasında idare-veli ve öğretmenin asıl rolünün olduğu sonucuna varılabilir.

6.2. Öneriler

Açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekân öğrenme ortamı kalitelerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırmanın sonucunda şu öneriler sunulabilir:

- Bu çalışmada doğa temelli anaokulları, Waldorf anaokulu, orman okulu, üniversite uygulama anaokulu, köy okulu gibi okul türleri örnekleme olarak seçilmiştir. Açık havada eğitim veren başka okullar da hem tür hem de sayıca artırılarak daha fazla veri toplanabilir ve çeşitlilik artırılabilir.
- Yine bu çalışmada Marmara ve Akdeniz bölgelerindeki okullarda gözlem yapılmıştır, Türkiye'nin diğer coğrafi bölgelerindeki okullar da örnekleme dahil edilirse farklı iklim, kültür, yeryüzü şekli gibi değişkenler açısından ülkenin tamamıyla ilgili incelemeler yapılmış ve farkları ortaya koyulmuş olur.
- Ayrıca bu çalışma; maksimum çeşitlilik kullanılarak farklı okul türlerinde yürütülmüştür. Bu farklı okul türlerinin dış mekân kaliteleri ile okulların eğitim felsefelerinin uygunluğu konusunda yeni araştırmalar yapılabilir.

- Dış mekân kalitesinin artırılmasında MEB, okul idareleri, öğretmenler, veliler birlikte çalışarak kalitenin artırılması için işbirliği sağlanabilir.
- Dış mekân öğrenme ortamlarındaki eksikliklerin giderilmesinde öncelikle maliyeti daha düşük olan taşınabilir materyallerin sayısı artırılabilir.
- Dış mekân öğrenme ortamlarının daha işlevsel hâle gelebilmesi için bir peyzaj mimarı ya da permakültür tasarımcısından destek alınabilir.
- Dış mekânın düzenlenmesinde velilerden, belediyelerden de destek alınabilir.
- Dış mekân konusundaki önyargıların kırılması ve bilincin artırılması için öğretmenler ve idarecilere alan uzmanları tarafından hizmet içi eğitimler verilebilir.
- Dış mekânlarda diğer çocukların yanı sıra özel gereksinimli çocukların ihtiyaçları da mutlaka göz önünde bulundurularak, onlara uygun ekipman ve düzenlemeler yapılmalıdır.
- Çocukların dış mekânda olmaları konusunda çekincesi olan velilere de gerekli seminerler verilerek, çocukların üşümemesi veya kıyafetlerinin kirlenmemesi noktasında yağmur tulumu, botu gibi eşyaların sağlanması sağlanabilir.
- Açık havada eğitim veren okullar özelinde doğa temelli anaokulları ve orman okullarıyla ilgili ülkemizde son yıllarda sayısı artan ancak hâlâ yetersiz sayılabilecek sayıda araştırma vardır. Bu konunun daha fazla araştırılması ve doğru verilere ulaşabilmek adına da bu konuda Türkçe veri toplama araçlarının geliştirilmesi gereklidir.

KAYNAKÇA

- Acer, D., 2012, Okul Öncesi Eğitime Giriş, editör Gelengül Haktanır, Anı yayıncılık, Ankara, 227-256
- Alat, Z., Akgümüş, Ö. ve Cavalı, D. (2012). Okul öncesi eğitimde açık hava etkinliklerine yönelik öğretmen görüş ve uygulamaları. *Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (3), 47-62.
- Ata, S. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin dış mekanda oyun uygulamaları ve *çocukların dış mekanda oyun oynamalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Atabey, D., Yurt. Ö. ve Ömeroğlu, E. (2009). *Okul öncesi eğitim kurumları açık hava oyun alanlarının incelenmesi*, Uluslararası 5. Balkan Eğitim ve Bilim Kongresi, ss. 651-653, Edirne.
- Bailie, P. E. (2010). From the one-hour field trip to a nature preschool: *Partnering with environmental organizations*. *Young Children*, 65(4), 76–82.
- Banko, Ç., Akdemir, K., Gemici-Koşar, M., and Sevimli-Çelik, S. (2018). The investigation of outdoor playgrounds in terms of supporting risky play. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 19(3), 406-417. doi:10.17679/inuefd.387479.
- Bell, A. C., & Dymont, J. E. (2008). Grounds for health: the intersection of green school grounds and health-promoting schools. *Environmental Education Research*, 14(1), 77-90.
- Belsky, J., & Steinberg, L. D. (1978). The effects of day care: A critical review. *Child Development*, 49(4), 929–949. <https://doi.org/10.2307/1128732>

- Benham-Deal, T. (2005.) Preschool children's accumulated and sustained physical activity. *Perceptual and Motor Skills, 100*, 443–450.
- Bento, G. & Dias, G. (2017). The importance of outdoor play for young children's healthy development. *Porto Biomedical Journal, 2* (5), 157–160.
- Berger, S. E., & Adolph, K. E. (2003). Infants use handrails as tools in a locomotor task. *Developmental Psychology, 39*, 594–605.
- Bilton, H. (2010). *Outdoor learning in the early years : Management and innovation* (3rd ed.). New York, NY : Taylor & Francis Group.
- Bitiktaş, G. 2015. İlkokul Ve Ortaokul Bahçelerinin Peyzaj Tasarım İlkeleri Açısından Mevcut Durumun Belirlenmesi: Eğirdir İlçesi Örneği. Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Blakemore, C. (2003). Movement is essential to learning. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance, 74* (9), 22-25.
- Blatchford, P. (2003). A systematic observational study of teachers' and pupils' behaviour in large and small classes. *Learning and Instruction, 13*(6), 569–595. [https://doi.org/10.1016/S0959-4752\(02\)00043-9](https://doi.org/10.1016/S0959-4752(02)00043-9)
- Burchinal, M., Vandergrift, N., Pianta, R., & Mashburn, A. (2010). Threshold analysis of association between child care quality and child outcomes for low-income children in pre-kindergarten programs. *Early Childhood Research Quarterly, 25*, 166–176. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ecresq.2009.10.004>.
- Chakravarthi, S. (2009). *Preschool teachers' beliefs and practices of outdoor play and outdoor environments* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 3387587).
- Cooper, A. (2015). Nature and the outdoor learning environment: The Forgotten Resource in Early Childhood Education, *International Journal of Early Childhood Environmental Education, 3* (1), p.85-97.
- Copple, C., & Bredekamp, S., (2009). Developmentally appropriate practice in early childhood programs serving children birth through age 8 (Third ed.). Washington, DC: NAEYC.
- Cordiano, vd (2019). *International Journal of Early Childhood Environmental Education, v6* n3 p18-36

- Çelik, A. (2012). Okul öncesi eğitim kurumlarında açık alan kullanımı: Kocaeli örneği. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 43(1), 79- 88.
- Çelik, M. ve Kök, M. (2007). Okulöncesi eğitim kurumlarında eğitim ortamı ve donanımının önemi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 158-170
- Deborah, M. L. (2012). Children and outdoor play. *Journal of Pediatric Nursing* 27, 421–422. doi:10.1016/j.pedn.2012.04.001.
- DeBord, K., Moore, R. C, Hestenes, L. L., Cosco, N., & McGinnis, J. R (2005). *The preschool outdoor environment assessment scale*. Lewisville, NC: Kaplan Early Learning.
- Dede, Y. ve Demir, S.B. (2015). Karma yöntem araştırmalarının doğası. Dede, Y., Demir, S.B. (Ed.), *Karma Yöntem Araştırmaları Tasarımı ve Yürütülmesi* (s.1-22). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demiriz, Serap, Asiye Karadağ ve İlkay Ulutaş. (2003), *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donanımı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Diken, H. Ğ. (Ed). (2010). *Erken çocukluk eğitimi*. Pegem Akademi: Ankara
- Evans, Gary. (2006). Child Development and the Physical Environment. Annual review of psychology. 57. 423-51. 10.1146/annurev.psych.57.102904.190057.
- Fagerstam, E., & Blom, J. (2013). Learning biology and mathematics outdoors: Effects and attitudes in a Swedish high school context. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*, 13 (1), 56-75. doi:10.1080/14729679.2011.647432.
- Finch, K., & Bailie, P. (2015). Nature Preschools: Putting Nature at the Heart of Early Childhood Education. *Occasional Paper Series*, (33). DOI: <https://doi.org/10.58295/2375-3668.1020>
- Fjørtoft, I., Kristoffersen, B., and Sageie, J. (2009). Children in schoolyards: tracking movement patterns and physical activity in schoolyards using global positioning system and heart rate monitoring. *Landscape and Urban Planning*, 93(3).
- Forero Rueda, MA., Gilchrist, MD., 2009, Comparative multibody dynamics analysis of falls from playground climbing frames, *Forensic Science International*, 191: 52-57
- Francis, C. (1998). *Child care outdoor spaces*. C. C. Marcus ve C. Francis (Eds.), *People places: design guidelines for urban open space* (2. Baskı.) (ss. 259-310). New York: John Wiley & Sons.

- Gabbard, C. (1998). Windows of opportunity for early brain and motor development. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 69 (8), 54-55.
- Garrick, R. (2009). *Playing outdoors in the early years* (2nd ed.). London: Continuum.
- Golinkoff, R. M., & Hirsh-Pasek, K. (Eds.) (2006). *Play=Learning: How play motivates and enhances children's cognitive and social-emotional growth*. New York, NY: Oxford University Press.
- Gönen, M. ve Saranlı, A., G. (2014). Okul öncesinde Kapalı ve Açık Hareket Alanlarının Yeterliliğinin Değerlendirilmesi: Başkent Ankara örneği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3 (3), 409-419.
- Gül, E.D. (2012). Ailelerin çocuk bahçelerine ve çocuk bahçelerindeki materyallere bakış açılarının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(3), 261-274.
- Gülay, H. ve Ekici, G. (2010). MEB Okul öncesi eğitim programının çevre eğitimi açısından analizi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 7(1), 74,84.
- Güleş, F. ve Erişen, Y. (2013). Okul öncesi eğitimde fiziksel çevre standartlarını belirleme: Paydaş görüşlerine dayalı bir analiz. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 129-138.
- Haktanır, G. (Ed.) (2012). *Okul öncesi eğitime giriş (genişletilmiş 6. baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Hanscom, A. J. (2016). *Balanced and barefoot: How unrestricted outdoor play makes for strong, confident, and capable children*. Oakland, CA : New Harbinger Publications.
- Harris CA. *Physical Development During the Preschool Years*. Child Development. VWest Publishing Company, St. Paul.1986.
- Herrington, S., and Brussoni, M. (2015). Beyond physical activity: The importance of play and nature-based play spaces for children's health and development. *Current Obesity Reports*, 4(4), 477-483. doi: 10.1007/s13679-015-0179-2.
- Hestenes, L., Kontos, S. & Bryan, Y. (1993). Children's emotional expression in child care centers varying in quality. *Early Childhood Research Quarterly*, 8 (3), 295- 307.

- Hirsh-Pasek, K., Golinkoff, R. M., & Eyer, D. E. (2003). Einstein never used flash cards: How our children really learn and why they need to play more and memorize less. Emmaus, PA: Rodale.
- History of Forest and Nature School. (2016). Retrieved January 19, 2016, from <http://www.forestschoollcanada.ca/home/about-forest-school/history-of-forest-school>
- Hoed, M., McMahon, G., & Timpson, N. J. (2014). Assessing causality in the association between child adiposity and physical activity levels: a Mendelian randomization analysis. *PLoS medicine*, 11(3), e1001618.
- Howes, C., Phillips, D. A., & Whitebook, M. (1992). *Thresholds of quality: Implications for the social development of children in center-based child care*. *Child Development*, 63, 449–460.
- Hu, B. Y., Li, K., De Marco, A., and Chen, Y. (2014). Examining the quality of outdoor play in Chinese kindergartens. *International Journal of Early Childhood*, 47, 53–77. <https://doi.org/10.1007/s13158-014-0114-9>.
- Huz, Ç ve Kalburan, N . (2017). Eko-okul olan ve olmayan anaokullarının bahçe özellikleri ile öğretmenlerin bahçe özellikleri ve kullanımına ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 16 (4), 1600-1620. doi: 10.17051/ilkonline.2017.342979.
- Ihmeideh, F. M., and Al-Qaryouti, I. A. (2016). Exploring kindergarten teachers' views and roles regarding children's outdoor play environments in Oman. *Early Years*, 36(1), 81-96. <https://doi.org/10.1080/09575146.2015.1077783>.
- Johnson, J.M. (2000). Design for learning: Values, qualities and processes of enriching school landscapes. [11/09/18]. <http://www.asla.org/latis1/LATIS-cover.htm>.
- Kaçan, M. O., Halmaltov, M., and Kartaltepe, O. (2017). Examining the gardens of the preschool education institutions. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(1),60-70. <https://europub.co.uk/articles/21874/view> adresinden erişilmiştir.
- Kaçan, M., Halmatov, M., ve Kartaltepe, O. (2017). Okul öncesi eğitim kurumları bahçelerinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 60-70.
- Kalburan, N. C. (2 14). Denizli ilinde bulunan resmi ve özel anaokulu bahçelerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 99-113

- Kalkan, E. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarında kalitenin fiziksel koşullar açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden erişilebilir. (Tez No: 254828).
- Karaküçük, S. (2008). Okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel/mekansal koşulların incelenmesi: Sivas ili örneği. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 307-320.
- Kaymaz, M. (2015). Eğitim yapılarında bedensel engellilere yönelik “engelsiz tasarım”. 3. Ulusal Mobilya Kongresi, 238-250, Konya.
- Kenny, E. K. (2013). *Forest kindergartens: The cedarsong way*. Vashon, Washington: Cedarsong Nature School
- Kıldan, O. (2007). Okul Öncesi Eğitim Ortamları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*,15(2), 501-510.
- Kritchevsky, Sybil, Prescott, Elizabeth and Walling, Lee. (1991). *Planning Environments for Young Children Physical Space*. Washington.
- Kubanç, Y. (2014). Okul öncesi kurumların fiziki durumunun incelenmesi. 75 Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi *The Journal of International Social Research*, 7(31), 1307–9581.
- Larimore, R.A. (2016). *Defining nature-based preschools*. *International Journal of Early Childhood Education*, 4(1), 32–36.
- Louv, R. (2008). *Last child in the woods*. New York, NY : Algonquin Books of Chapell Hill.
- Lysklett, O. B., & Berger, H. W. (2017). What are the characteristics of nature preschools in Norway, and how do they organize their daily activities?. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 17(2), 95-107.
- Malone, K., & Tranter, P. (2003). “Children's environmental learning and the use, design and management of schoolgrounds. *Children Youth and Environments*, 13(2), 87-137.
- McClintic, S., and Petty, K. (2015). Exploring early childhood teachers' beliefs and practices about preschool outdoor play: A qualitative study. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 36(1), 24-43.
- <https://eric.ed.gov/?id=EJ1051340#:~:text=This%20qualitative%20case%20study%20explored,planning%2C%20preparation%2C%20and%20implementation> adresinden erişilmiştir.

- MEB MEVZUAT BANKASI, (2003), *Okulların Arsa ve Arazi İşleri*.<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25486-html> adresinden alınmıştır (erişim:15.06.2006)
- MEB MEVZUAT BANKASI. (2004), *Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği*.
<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25486-html> adresinden alınmıştır (erişim: 10.05.2006)
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2013). *Erken çocukluk eğitim kurumlarında fiziksel özelliklerve personel*.
http://ismek.ist/files/ismekOrg/file/2014_hbo_program_modulleri/Erken%20186%C3%87ocukluk%20E%C4%9Fitim%20Kurumlar%C4%B1nda%20Fiziksel%20%C3%96zellikler%20ve%20Personel.pdf adresinden alıntılanmıştır.
- Moore, R. C. (2014). *Nature play & learning places: Creating and managing places where children engage with nature*. Natural Learning Initiative and National Wildlife Federation. Retrieved from http://natureplayandlearningplaces.org/wp-content/uploads/2014/09/Nature-Play-LearningPlaces_v1.2_Sept22.pdf
- Mullins, M. (2011). *Designing a school garden space that emphasizes children's wants and uses permaculture design methods*. Environmental Studies Undergraduate Student Theses.
- Murray, R., & O'Brien, E. (2005). 'Such enthusiasm - A joy to see': An evaluation of forest school in England. Forest Research
- OECD, (2011). Encouraging quality in early childhood education and care (ECEC). Retrieved from <http://www.oecd.org/education/school/48483436.pdf>.
- Oktay, A. (1999,2004). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık
- Olgan, R., and Kahrıman-Öztürk, D. (2011). An investigation in the playgrounds of public and private preschools in Ankara. *Education and Science*, 36(161), 85-97. file:///C:/Users/Downloads/442-11325-2-PB.pdf adresinden erişilmiştir.
- Onur, A., Çağlar, A., & Salman, M. (2016). Okulöncesi çocuklarda atık kağıtların değerlendirilmesi ve çevre bilincinin kazandırılması. *Kastamonu Education Journal*, 24(5), 2457-2468.
- OÖEKY (2009). 36 ve 72 Aylık Çocuklar için Okul Öncesi Eitim Programı ve Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği. stanbul: Morpa Yayınları, 62-96

- Ozturk, S. (2020). *An investigation of preservice teachers' understanding of and beliefs about teaching science in the Ec-6 classrooms using permaculture*. (Master's thesis). Texas State University, ABD.
- Ömeroğlu, E. (2005). *Okul öncesi dönemde eğitim ortamlarının düzenlenmesi*. Ş. Yaşar (Ed.), *Okul öncesi eğitimin ilke ve yöntemleri* (ss. 59-70). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özdemir, A., & Çorakcı, M. (2011). Ankara okul bahçelerinin katılımcı yöntemle yenilenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(189), 7–20. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/milliegitim/issue/36193/406946>.
- Özgül-Güçhan S. (2011). *Okul öncesi eğitim ortamlarının kalite değişkenleri açısından değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden erişilebilir. (Tez No: 280612)
- Özkubat, S. (2013). Okul Öncesi Kurumlarında Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi ve Donanım. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 58-66.
- Öztürk, A. ve Bayraktar, D. (2017). Anaokullarındaki doğal mekan ve materyallerin çocuk gelişimindeki yeri. *Karadeniz Teknik Üniversitesi*, 12(1), 25-35.
- Palincsar, A. S. (1998). Social constructivist perspectives on teaching and learning. *Annual review of psychology*, 49(1), 345-375.
- Palmer, J. A. (1995). Environmental thinking in the early years: Understanding and misunderstanding of concepts related to waste management. *Environmental Education Research*, 1(1), 35-45
- Palmer, J. A., Grodzinska-Jurczak, M., & Suggate J. (2003). Thinking about waste: Development of English and Polish children's understanding of concepts related to waste management. *European Early Childhood Education Research Journal*, 11(2), 117-139.
- Panksepp, J. (2007). Can play diminish ADHD and facilitate the construction of the social brain? *Journal of the Canadian Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 16, 57-66.
- Peisner-Feinberg, E. S., Clifford, R. M., Culkin, M., Howes, C., & Kagan, S. L. (1999, October). *The children of the cost, quality, and outcomes study go to school*. Retrieved

from http://fpg.unc.edu/sites/fpg.unc.edu/files/resources/reports-and-policy-briefs/NCEDL_CQO_technical_report.pdf

Poyraz, Hatice ve Hale Dere. (2003), *Okul Öncesi Eğitimin İlke veYöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Ritchie, S. & Willer, B. (2008). *Physical Environment: A Guide to the NAEYC Early Childhood Program Standard and Related Accreditation Criteria*. Retrieved from https://www.naeyc.org/sites/default/files/globallyshared/downloads/PDFs/accreditation/earlylearning/Standard%20Physical%20Environment%202008_text.pdf.

Saakslanti, A., Numminen, P., Varstala, V., Helenius, H., Tammi, A., Viikari, J., & Vilmaki, I. (2004). Physical activity as a preventive measure for coronary heart disease risk factors in early childhood. *Scandinavian Journal of Medication Science and Sports*, 14, 143–149.

Samuelsson, I. P., & Carlsson, M. A. (2008). The playing learning child: Towards a pedagogy of early childhood. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 52(6), 623–641. <https://doi.org/10.1080/00313830802497265>

Sari, E. F. N. (2014). Parenting and Fundamental Movement Skills. *Asian Social Science*, 10 (5),22-27. <http://www.ccsenet.org/journal/index.php/ass/article/viewFile/34733/19838>.

Senemoglu, N. (2009). *Gelisim Ogrenme ve Ogretme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Siraj-Blatchford, I. & Wong, Y. L. (1999). *Defining and evaluating 'quality' early childhood education in an international context: Dilemmas and possibilities*. *Early Years*, 20 (1), 7-18. doi: 10.1080/0957514990200102.

Sobel, D (Ed.) (2016). *Nature preschools and forest kindergartens: The handbook for outdoor learning*. St Paul: Redleaf Press.

Sobel, D. (2014). Learning to walk between the raindrops: The value of nature preschools and forest kindergartens. *Children, Youth and Environments*, 24(2), 228-238

Sobel, D. (2015). *Nature preschools and forest kindergartens: The handbook for outdoor learning*. Saint Paul, MN.

Söderström, M., Boldemann, C., Sahlin, U., Mårtensson, F., Raustorp, A., & Blennow, M. (2013). The quality of the outdoor environment influences 191 childrens health a cross-sectional study of preschools. *Acta paediatrica*, 102(1), 83-91.

- Spencer, K. H., & Wright, P. M. (2014). Quality outdoor play spaces for young children. *Young Child*, 69 (5), 28-34.
- Sylva, K. (1994). School influences on children's development. *Child Psychology & Psychiatry & Allied Disciplines*, 35(1), 135–170. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1994.tb01135.x>
- Şahin, B. E. ve Dostoğlu, N. (2015) Okul binaları tasarımında sürdürülebilirlik. *Uludağ Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dergisi*, Cilt 20, Sayı 1.
- Şişman, EE., Erdinç, L., Özyavuz, M., 2010, The evaluation of the playground in respect of child safety: Tekirdağ (Turkey), *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 7 (2): 141-150.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller için İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri. Epsilon Yayınevi, İstanbul.
- Taylor, A. P., & Vlastos, G. (1975). School zone: Learning environments for children.
- Ummanel, A. (2017). Kum ve oyun alanları üzerine bir inceleme. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1539-1566.
- Uslu, A. & Shakouri, N. (2012). Engelli çocuklara dost oyun alanı ve dış mekan tasarımı. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 28(5), 367-374.
- Ünal, M. ve Çilek, A., 2016, Okul Öncesi eğitim Kurumlarında Yapısal ve Dış Mekân Tasarımı, editör Halil Duymuş, Karahan Kitabevi, Adana, 91-92.
- Vural, B. (Ed.). (2004). Nitelikli Sınıf ve Stressiz Eğitim Ortamı. (2. Baskı) İstanbul: Hayat
- Warden, C. (2012). *Nature kindergartens and forest schools (2nd ed.)*. Perthshire, Scotland: Mindstretchers Ltd.
- White, R. & V. Stoecklin . (1998). *Children's outdoor play and learning environments: Returning to nature*. [06/03/22]. <http://www.whitehutchinson.com/children/articles/outdoor.shtml>.
- Wilson, E. O. (1993). Biophilia and the conversation ethic. In S. R. Kellert & E. O. Wilson (Eds.), *The biophilia hypothesis* (pp. 31–42). Washington, D.C.: Island Press.
- Wilson, E.O. (1984). *Biophilia: The human bond with other species*. Cambridge, MA: Harvard University Press,.
- Wilson, R. (2012). *Nature and Young children: Encouraging creative play and learning in natural environments* (2nd ed.). New York, NY : Routledge.

Wilson, R. (2012). *Nature and Young children: Encouraging creative play and learning in natural environments* (2nd ed.). New York, NY : Routledge.

Woessmann, L., & West, M. (2006). Class-size effects in school systems around the world: Evidence from between-grade variation in TIMSS. *European Economic Review*, 50(3), 695-736.

Yalçın, F. (2015). *A crosscultural study on outdoor play: Parent and teacher perspectives* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden erişilebilir. (Tez No: 399980).<https://yunus.hacettepe.edu.tr/~yurdugul/3/indir/kgp.pdf>

Yılmaz, S., Bulut, Z., 2013, Kentsel mekanlarda çocuk oyun alanlarının yeri ve önemi: Erzurum örneği, 158, Milli Eğitim Dergisi, <http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/>



EKLER

Ek 1 . Kontrol Listesi

		<u>VAR/ YOK</u>
1.GÜVENLİK	<u>1.a.)ZEMİN</u>	
	1.Çim malzemeyle kaplanmıştır.	
	2.Yapay çim malzemeyle kaplanmıştır.	
	3.Asfalt malzemeyle kaplanmıştır.	
	4.Beton malzemeyle kaplanmıştır.	
	5.Kum malzemeyle kaplanmıştır.	
	6.Toprak malzemeyle kaplanmıştır.	
	7.Çakıl taşı malzemeyle kaplanmıştır.	
	8.Kauçuk malzemeyle kaplanmıştır.	
	9.Islak ve kuru halde kaymayan malzemeyle kaplanmıştır.	
	<u>1.b.)TRAFİK/CADDE/OTOPARK GÜVENLİĞİ</u>	
	1.Dış mekân en az bir metre yüksekliğindeki demir korkulukla çevrilidir.	
	2.Dış mekân en az bir metre yüksekliğindeki tel örgü ile çevrilidir.	
	3.Dış mekân en az bir metre yüksekliğindeki çit ile çevrilidir.	
	4.Dış mekân en az bir metre yüksekliğindeki duvarlarla çevrilidir.	
	5.Dış mekân oyun/öğrenme alanları caddeden uygun mesafede ayrılmıştır.	
	6.Dış mekân oyun/öğrenme alanları trafikten uygun mesafede ayrılmıştır.	
	7.Dış mekân oyun/öğrenme alanları otoparktan uygun mesafede ayrılmıştır.	
	8.Dış mekân; toz, duman, hava kirliliği, gürültü gibi etkenlerden uzak bir alanda çeşitli önlemler çerçevesinde oluşturulmuştur.	
	<u>1.c.)FLORA ve FAUNA GÜVENLİĞİ</u>	
	1.Tehlikeli hayvanlardan arındırılmıştır.	
	2.Çocukların sağlığını tehdit eden zehirli meyve, salgı, yaprak bulunduran ve alerji yapan bitkiler kullanılmamıştır.	
	3.Dikenli bitki kullanımından kaçınılmıştır.	
	<u>1.d.)GÜVENLİK KAMERASI, GÖREVLİSİ ve ALARM SİSTEMİ</u>	
	1.Çocukları çevreden gelecek risklere karşı korumak için dış mekânda güvenlik kameraları bulundurulmuştur.	
	2.Çocukları çevreden gelecek risklere karşı korumak için dış mekânda güvenlik görevlisi bulundurulmuştur.	
	3.Afet durumunda kullanılacak bir alarm sistemi vardır.	
	<u>1.e.)MATERYAL GÜVENLİĞİ</u>	
1.Materyallerin kesici kısımları törpülenmiştir.		
2.Materyallerin kesici kısımları yumuşak malzemeyle kaplanmıştır.		
3.Oyun araçlarında emniyet kemeri/kilidi vardır.		
4.Yaralanma riskinin olduğu uygunsuz gereç yoktur.		
5.Oyun/öğrenme alanındaki ekipmanlar birbirinden en az 2 m uzaklıkta olacak şekilde düzenlenmiştir.		
<u>1.f.)İLK YARDIM</u>		
1.Dış mekânın uygun bir yerine ilk yardım çantası yerleştirilmiştir.		
2.FİZİKSEL ÇEVRE-ALAN	<u>2.a.)ALANIN ÖZELLİKLERİ</u>	
	1.Alan, kısa kenarı en az 4 m ve tamamı 40 m ² den az olmamak üzere oluşturulmuştur.	
	2.Alanın büyüklüğü, her bir öğrenci için en az 1,5 m ² alan düşecek şekildedir.	
	3.250 m ² bahçesi bulunan okullarda ise -her bir öğrenci için 1,5 m ² alan şartı aranmadan- 250 öğrenciye kadar kontenjan verilmiştir.	
	4.Oyun bahçesi 250 m ² den büyük olan okullar için de; 250 m ² bahçeye verilen kontenjana ek olarak her bir öğrenci için 1,5 m ² alan hesaplanarak belirlenmiştir.	
	5.Çocuk başına düşen dış mekân metrekaresi en az 7 m ² 'dir.	
	6.Açık hava alanları düzenlenirken, uygun bulunan yerin doğal gün ışığından yeterince yararlanabilmesi için güney/batı yönünde yer alacak şekilde oluşturulmuştur.	
	7.Bahçe alanı anaokulu binasının kapladığı alanın en az iki katı genişliktedir.	
	8.Sınıflar bahçeye açılmaktadır.	

	<p>9.Dış mekânda materyaller için depolama alanı vardır.</p> <p>10.Bahçenin ağaçlandırılması için yeterli toprak alan vardır.</p> <p>11.Okul binası yeşillikler içindedir.</p> <p>12.Toplanma, değerlendirme, etkinlik vb. amaçlarla kullanılabilen çok amaçlı bir alan vardır.</p> <p><u>2.b.)FLORA ve FAUNA</u></p> <p>1.Yerel florayı temsil eden farklı bitki ve habitat türleri içermektedir.</p> <p>2.Toksik olmayan ağaçlar, çalılar veya sarmaşıklar bulunmaktadır.</p> <p>3.Zehirsiz çiçekli bitkiler bulunmaktadır.</p> <p>4.Bahçe bitkileri ve sebzeleri bulunmaktadır.</p> <p>5.Çok yıllık ve tek yıllık bitki kullanımı vardır.</p> <p>6.Dikenli bitki kullanımından kaçınılmıştır.</p> <p>7.Hobi-hayat bahçesi vardır.</p> <p>8.Dış mekân çeşitli hava şartlarında oynanabilecek bir biçimde düzenlenmiştir.</p> <p><u>2.c.)ÇEŞİTLİ HAVA SARTLARINA UYGUNLUK</u></p> <p>1.Yapay gölgelikler mevcuttur.</p> <p>2.Doğal gölgelikler mevcuttur.</p> <p>3.Farklı hava durumları için üstü kapanıp açılabilen oyun alanları vardır.</p> <p>4.Güneşli/gölge alan ayarlamalarında dengeli olmaya özen gösterilmiştir.</p> <p>5.Güneş ışınlarını engelleyecek şekilde binanın çok yakınına ağaçlar dikilmemiştir.</p> <p><u>2.d.)SU KAYNAĞI</u></p> <p>1.Yapay gölet vardır.</p> <p>2.Doğal gölet vardır.</p> <p>3.Süs havuzu vardır.</p> <p>4.Otomatik sulama sistemleri vardır.</p> <p>5.Doğal sulama sistemleri vardır.</p> <p><u>2.e.)TOPOGRAFİK ÇEŞİTLİLİK</u></p> <p>1.Tepeler bulunmaktadır.</p> <p>2.Teraslı bir arazi bulunmaktadır.</p> <p>3.Eğimli bir arazi bulunmaktadır.</p> <p>4.Düz bir arazi bulunmaktadır.</p> <p>5.Çukurlar bulunmaktadır.</p> <p>6.Yamaçlar bulunmaktadır.</p> <p>7.Tüneller bulunmaktadır.</p> <p>8.Patikalar bulunmaktadır.</p> <p>9.Parkurlar bulunmaktadır.</p> <p>10.Doğal bir su kaynağına(göl, deniz, akarsu vb.) kıyısı vardır.</p>	
3.ÇOCUĞA UYGUNLUK	<p><u>3.a.)GELİŞİMSEL UYGUNLUK</u></p> <p>1.Dış mekân, oyun ve öğrenme sürecinde görsel olarak teşvik edicidir.</p> <p>2.Çocukların yaş grubuna uygundur.</p> <p>3.Çocukların bütünsel gelişimlerine uygundur.</p> <p>4.Motor gelişimi destekler niteliktedir.</p> <p>5.Sosyal-duygusal gelişimi destekler niteliktedir.</p> <p>6.Bilişsel gelişimi destekler niteliktedir.</p> <p>7.Dil gelişimini destekler niteliktedir.</p> <p>8.Özbakımı destekler niteliktedir.</p> <p>9.Genel olarak sağlıklı olma ve iyi olma hâlini destekler niteliktedir.</p> <p>10.Büyük motor becerilerini geliştiren en az iki özellik (tırmanma, döngü yolları vb.) barındırır.</p> <p>11.Çocukların duyuları aracılığı ile doğal dünyayı tanıma deneyimi kazandıracak niteliktedir.</p> <p>12.Grup etkinliklerine uygundur.</p>	

	13.Bireysel etkinlikleri teşvik eder niteliktedir.	
	<u>3.b.)ÖĞRENME/OYUN ALANLARININ UYGUNLUĞU</u> *Öğrenme/oyun alanlarını içerir. **İlgili maddeler ek formda belirtilmiştir.	
4.ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARA UYGUNLUK ve BİREYSELLEŞTİRME	<u>4.a)ALANIN UYGUNLUĞU</u>	
	1.Fiziksel engelli çocuklar için tekerlekli sandalye manevralarına uygun yol ve rampalar vardır.	
	2.Görme engelli çocuklar için dokunsal kabartmalı yol bulunmaktadır.	
	3.Çoklu duyuusal deneyim (su-kum, müzik, dokunmatik harita) sağlayacak alanlar mevcuttur.	
	4.Zihinsel yetersizliği olan çocuklar için açık ve anlaşılır görsel yönlendirmeler kullanılmıştır.	
	5.Alan özel gereksinimli çocuklar da göz önünde bulundurularak uygun çocuk sayısı/alan oranı gözetilerek oluşturulmuştur.	
	<u>4.b.)EKİPMANIN/MATERYALİN UYGUNLUĞU</u>	
	1.İşitme engelli çocuklar için görsel bilgilendirici tabelalar konulmuştur.	
	2.Engele göre uyarlanmış oyun/spor ekipmanları vardır.	
	3.Dış mekâna geçiş kapısı engelli çocukların hareket imkânını kısıtlamayacak özelliğe sahiptir.	
4.Kum, su, toprak gibi duyuusal materyallere daha çok yer verilmiştir.		
5.Köprüler üzerinde tirabzanlara yer verilmiştir.		
6.Oyun araçları engelli çocuklar da düşünülerek farklı yüksekliklerde düzenlenmiştir.		
5.DONANIM	<u>5.a.)SABİT MATERYALLER</u> * Sabit materyaller içerir.	
	<u>5.b.)TAŞINABİLİR MATERYALLER</u> **Taşınabilir materyaller içerir.	
	<u>5.c.)DOĞAL/MANİPÜLATİF MATERYALLER</u> ***Doğal ve manipülatif materyaller içerir.	
	****İlgili maddeler ek formda belirtilmiştir.	
6.ERİŞİM	<u>6.a.)İÇ ve DIŞ MEKÂN GECİŞİ</u>	
	1.İç mekândan dış mekâna direkt geçiş; balkon, veranda, çardak vb. alanlarla sağlanmıştır.	
	2.Sınıfla bahçe arasında bağlantı vardır.	
	3.Dış mekân oyun/öğrenme alanından lavabo-tuvaletlere kolayca erişim sağlanabilir durumdadır.	
	4.Materyal deposu çocuk ve yetişkinin erişimi açısından kolay erişilebilirdir.	
	<u>6.b.)EBEVEYN ve PERSONELİN ALANA ERİŞİMİ</u>	
	1.Ebeveyn ve personelin otoparktan dış mekâna kolay erişimi sağlanabilir.	
	2.Servis toplanma/bırakma alanlarından dış mekâna kolay erişim sağlanabilir.	
3.Yetişkin dinlenme alanlarından dış mekâna kolay erişim sağlanabilir.		

**7.EKOLOJİK ve SÜRDÜRÜLEBİLİR
UYGULAMALAR**

7.a.)PERMAKÜLTÜR ALANI

*Permakültür uygulama alanlarını içerir.

7.a.a)GERİ DÖNÜŞÜM ALANI

**Geri dönüşüm alanları içerir.

7.a.b.)KOMPOST ALANI

***Kompost alanları içerir.

******İlgili maddeler ek formda belirtilmiştir.**

Ek 2.Ek Form

3.b.)ÖĞRENME/ OYUN ALANLARI	3.b.)ÖĞRENME/OYUN ALANLARI	<u>VAR/</u>
	1.Kum Alanı	<u>YOK</u>
	2.Su Alanı	
	3.Dramatik Oyun Alanı	
	4.Sessiz Alan	
	5.Fen ve Matematik Alanı	
	6.Kaba Motor Hareket Alanı	
	7.Duyusal Alan	
	8.Hayvan Yaşam Alanı	
	9.Tarım Alanı	
	10.Spor Alanı	
	11.Trafik Eğitim Pisti	
	12.Açık Hava Tiyatrosu	
	13.Kazı Alanı	
	14.Meteoroloji İstasyonu	
	15.Rüzgârgülü Alanı	
	16.Doğal Yürüyüş Alanı	
	17.Sanat Alanı	
	18.Çiçek Bahçesi Bölümü	
	19.Korunaklı Oturma/Dinlenme Alanı	
	20.Kompost Alanı	
	21.Çamur Mutfağı	
	22.Kamp Alanı	
	23.Ateş Çemberi Alanı	
	24.Gizli Bahçe	
	25.Okuma-Yazmaya Hazırlık Alanı	
	26.Yemek Alanı	
	27.Böcek Oteli	
	28.Geridönüşüm Alanı	
	29.Müzik Duvarı	
	30.Marangozhane	
	31.Su Duvarı	
	32.Yağmur Suyu Toplama Alanı	
	33.Duyu Bahçesi	

5.DONANIM	<u>5.a.)SABİT MATERYALLER</u>	<u>VAR/ YOK</u>
	1.Salıncak	
	2.Kaydırak	
	3.Tahterevalli	
	4.Pergola/Gölgelik	
	5.Bank	
	6. Piknik Masası	
	7.Kum Havuzu	
	8.Köprüler	
	9.Spor Aletleri	
	10.Çeşme	
	11.Bilgi İletişim Levhaları	
	12.Heykeller	
	13.Küçük depolama alanları (dolap, sandık vb)	
	<u>5.b.)TAŞINABİLİR MATERYALLER</u>	
	1.Bahçe Oyuncakları	
	2.Tekerlekli Oyuncaklar	
	3.Tırmanma Duvarı/İpi	
	4.Denge Aletleri	
	5.Dramatik Oyun Araçları	
	6.Oyun Evi	
	7.Hulahop, Cibinlik, Örtü, Kumaş vb. gibi oyun alanlarını birbirinden ayıran materyaller	
	8.Kuş Evleri	
	9.Dekoratif Süsler	
	10.Saksılar	
	11.Sulama Kapları	
	12.Masa, Sandalye vb	
	13.Ses/Ritm Oyuncakları	
	14.Küçük çocuklar için taşıma bisikletleri	
	15.Barınak Yapma Malzemeleri	
	16.Testere, Çakı, Bıçak vb aletler	
	17.Flora ve Fauna Tanıtıcı Kitapçıklar	
	18.Dürbün, Büyüteç gibi Yakınlaştırıcı Aletler	
	19.Gözlem notları için kağıt-kalem	
	20.Hurda Materyal	
	21.Saklama Kapları	
	22.Leğen, Kova gibi Doldurma-Boşaltma Materyalleri	
	<u>5.c.)DOĞAL/ MANİPÜLATİF MATERYALLER</u>	
	1.Kütükler	
	2.Çeşitli Büyüklükte Taşlar	
	3.Ağaç Dalları	
	4.Çeşitli renk, doku ve büyüklükte yapraklar	
	5.Farklı kalınlık ve uzunlukta ipler	
	6.Denizkabukları	
	7.Kozalaklar	
	8.Meşe palamutları	
9.Kuş tüyleri		

7. EKOLOJİK ve SÜRDÜRÜLEBİLİR UYGULAMALAR	<u>7.a.)PERMAKÜLTÜR ALANI</u>	<u>VAR/ YOK</u>
	1.Tasarım Bahçeler	
	2.Sebze/Meyve Bahçeleri	
	3.Duyu Bahçeleri	
	4.Yenilebilir Orman Bahçesi	
	5.Şifalı Bitki Sarmalı	
	6.Okul Bostanı	
	7.Sera	
	8.Yükseltilmiş Bitki Yatakları	
	9.Yağmur Suyu Tankı	
	10.Böcek Oteli	
	<u>7.a.a.)GERİDÖNÜŞÜM ALANI</u>	
	1.Farklı türdeki artık materyaller için geridönüşüm kutuları	
	2.Oyuncak/kitap/giysi kumbaraları	
	3.“Azalt” ve “Yeniden Kullan” uygulama örnekleri	
	4.Çocukların kendilerinin hazırlamasına imkân veren sanat materyalleri	
	<u>7.a.b.)KOMPOST ALANI</u>	
	1.Sıcak Kompost Alanı	
	2.Soğuk Kompost Alanı	
	3.Solucan Kompostu Alanı	

Ek 3. Uzman Görüş Formu

AÇIK HAVADA EĞİTİM VEREN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARININ DIŞ MEKÂN ÖĞRENME ORTAMLARI KALİTESİNİN BELİRLENMESİ KONTROL LİSTESİ UZMAN GÖRÜŞ FORMU

Sayın Hocam,

Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans bölümünde ve Dr. Öğr. Üyesi Zerrin MERCAN danışmanlığında, Açık Havada Eğitim Veren Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Dış Mekân Öğrenme Ortamları Kalitesinin Belirlenmesi isimli tez çalışmam kapsamında geliştirdiğimiz ölçme aracı için değerli görüşlerinize ihtiyaç duymaktayım.

Sizden açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekân öğrenme ortamlarının kalitesini ölçmek amacıyla hazırlanan Dış Mekân Kalite Standartları Kontrol Listesi'ni inceleyerek “uygundur”, “uygun değildir”, “düzeltilerek uygundur” seçeneklerinden birini işaretlemeniz ve düzeltilmesi gereken maddeler ile ilgili görüşlerinizi ifade etmeniz beklenmektedir.

Değerli zamanınızı ayırdığınız ve bilimsel katkı sağladığınız için teşekkür ederim.


Elanur Simge IRMAK KODAZ

HKÜ OÖÖ Yüksek Lisans Öğrencisi

Başlıklar	Alt başlıklar	Uygundur	Düzeltilmeli	Uygun Değildir

Ek 4. Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: -15727

 HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ	T.C. HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARARLARI
TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI NO
10.03.2022	2022-005

Sayı :E-97105791-050.01.01-15727
Konu :Etik Kurul İzi

Çalışmanın Türü	Yüksek Lisans Tezi
Konu	Anket Uygulama
Başlık	"Açık Havada Eğitim Veren Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Dış Mekan Öğrenme Ortamları Kalitesinin Belirlenmesi"
Yürütücü / Danışman	Dr. Öğr. Üyesi Zerrin MERCAN
Yazar	Elanur Simge IRMAK KODAZ
Karar	Olumlu

Prof. Dr. Mehmet Lütfi YOLA Etik Kurul
Başkanı

Prof. Dr. İbrahim Halil GÜZELBEY Etik Kurul
Üyesi

Prof. Dr. Mazlum ÇELİK
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Enver BOZKURTEtik
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Bülent Bahri KÜÇÜKERDOĞAN
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Kezban BAYRAMLAREtik Kurul
Üyesi

Prof. Dr. Mahmut Serhat YENİCE
Etik Kurul Üyesi

Ek:

- 1- PHOTO-2022-02-27-22-35-54 (1)
- 2- PHOTO-2022-02-27-22-35-54 2
- 3- PHOTO-2022-02-27-22-35-54

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

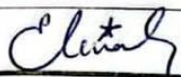
Belge Doğrulama Kodu: *BSNHKLEFE*


Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5999&eD=BSNHKLEFE&eS=15727>

Adres: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Havaalanı Yolu Üzeri 8. Km. Şahinbey /
Gaziantep Telefon: 0 (342) 211 8080 / 1400/1402 Faks: 0 (342) 211 80 81
e-Posta: info@hku.edu.tr
Web: www.hku.edu.tr Kep
Adresi: hasankalyoncu.unv@hs01.kep.tr

Bilgi için: Nida ÇALIŞKAN
Unvanı:
Memur Tel No: 0(342)
211 8080



4. Varsa araştırmanın sayıltılarını / varsayımlarını yazınız.	
Örneklemedeki kurumların, "açık havada eğitim" verme kriterlerini karşıladığı varsayılmıştır.	
5. Araştırmanın sınırlılıklarını yazınız.	
Açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumlarının ve konuyla ilgili kavramların ülkemizde son yıllarda gelişmeye başlaması sebebiyle bu konudaki yurtiçi ve yurtdışı standartlara uygun kurum bulma güçlüğü, ülkemizde doğa temelli okul ya da orman okulu kavramlarını karşılayan az sayıda kurum bulunması.	
6. Araştırmayı hangi yöntem ya da yöntemlerle gerçekleştirmeyi planlıyorsunuz?	
Danışmanımla birlikte geliştirdiğimiz "Dış Mekan Öğrenme Ortamları Kontrol Listesi" ile veri toplamayı planlıyorum.	
7. Evreniniz nedir? Uygulamaları hangi yaş grubuna yapmayı planlıyorsunuz?	
Açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekan öğrenme ortamları.	
8. Hangi örnekleme tekniğini kullanacaksınız?	
Maksimum çeşitlilik örnekleme.	
9. Muhtemel örneklem büyüklüğünüz nedir? Hangi kriterleri esas alarak örneklem büyüklüğünü hesapladınız?	
Muhtemel örneklem büyüklüğü 5 ila 10 adet kurum. Maksimum çeşitlilik örnekleme göz önünde bulundurularak açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumlarından; devlet orman okulu, özel orman okulu, devlete bağlı resmi anaokulunda uygulanan orman okulu programı, köy okulu, özel anaokulu gibi farklılıkları ve ülkenin farklı coğrafyalarındaki kurumları içermesini gözeterek örneklem büyüklüğü hesaplanmıştır.	
10. Seçeceğiniz örneklem için dâhil olma ve varsa dışta kalma ölçütleri nelerdir?	
Maksimum çeşitlilik örnekleme ölçütlerine göre seçtiğim örneklemedeki tüm farklı kurum çeşitlerini çalışmaya dahil ettim. "Açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumları" nı kapsayan; devlet orman okulu, özel orman okulu, köy okulu, resmi bağımsız anaokulu gibi kurumların tümü seçilerek örneklemede maksimum çeşitlilik sağlanmıştır.	
11. Kullanacağınız ölçme araçlarının isimlerini geliştirilmiş oldukları makaleleri ya da tezlerini referans göstererek yazınız. Uygulanacak ölçme aracı hazır ise aracı başvuru formuna ekleyiniz.	
Ölçme aracını danışmanımla birlikte geliştirdik; "Dış Mekan Öğrenme Ortamları Kalite Standartları Kontrol Listesi".	
12. Araştırmayı hangi tarihler arasında nasıl bir süreç içinde gerçekleştirmeyi planlıyorsunuz?	
1 Mart-30 Mayıs 2022 tarihleri arasında verileri toplamayı planlıyorum.	
13. Uygulama için gerekli izinleri hangi kurumlardan aldınız/almayı planlıyorsunuz?	
Hasan Kalyoncu Üniversitesi, MEB ve araştırma yapacağım kurum yönetimi.	
14. Bu çalışmada uygulama süresince uygulama yapacağınız kişiler açısından olası riskler nelerdir?	
Araştırmamı kişiler üzerinden değil, dış mekân üzerinden yürüteceğim için kişiler açısından bir risk oluşacağını düşünmüyorum ancak çocukların dış mekânda bulunduğu saatlerde araştırmayı yapmak çocuklar açısından bir dezavantaj oluşturabilir.	
15. Varsa bu olası risklere karşı ne tür önlemler almayı planlıyorsunuz?	
Çocukların kurumun dış mekânında olmadıkları saatlerde araştırmamı yürüteceğim.	
16. Araştırmaya katılan bireylerin araştırmadan ayrılma ya da uygulamayı sonlandırma koşulları nelerdir?	
Araştırmamı kişiler üzerinden değil, mekân odaklı yürüteceğim.	
Beyan	Gerçekleştirilmesi planlanan bu araştırmayı bilimsel ve insani etik kurallar çerçevesinde gerçekleştireceğimi(zi) beyan ve taahhüt ederim(z).
Yazar	
Adı Soyadı	Elanur Simge IRMAK KODAZ
Tarih	15.02.2022
İmza	

4. Varsa araştırmanın sayıltılarını / varsayımlarını yazınız.	
Örneklemedeki kurumların, "açık havada eğitim" verme kriterlerini karşıladığı varsayılmıştır.	
5. Araştırmanın sınırlılıklarını yazınız.	
Açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumlarının ve konuyla ilgili kavramların ülkemizde son yıllarda gelişmeye başlaması sebebiyle bu konudaki yurtiçi ve yurtdışı standartlara uygun kurum bulma güçlüğü, ülkemizde doğa temelli okul ya da orman okulu kavramlarını karşılayan az sayıda kurum bulunması.	
6. Araştırmayı hangi yöntem ya da yöntemlerle gerçekleştirmeyi planlıyorsunuz?	
Danışmanımınla birlikte geliştirdiğimiz "Dış Mekan Öğrenme Ortamları Kontrol Listesi" ile veri toplamayı planlıyorum.	
7. Evreniniz nedir? Uygulamaları hangi yaş grubuna yapmayı planlıyorsunuz?	
Açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekan öğrenme ortamları.	
8. Hangi örnekleme tekniğini kullanacaksınız?	
Maksimum çeşitlilik örnekleme.	
9. Muhtemel örneklem büyüklüğünüz nedir? Hangi kriterleri esas alarak örneklem büyüklüğünü hesapladınız?	
Muhtemel örneklem büyüklüğü 5 ila 10 adet kurum. Maksimum çeşitlilik örnekleme göz önünde bulundurularak açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumlarından; devlet orman okulu, özel orman okulu, devlete bağlı resmi anaokulunda uygulanan orman okulu programı, köy okulu, özel anaokulu gibi farklılıkları ve ülkenin farklı coğrafyalarındaki kurumları içermesini gözetererek örneklem büyüklüğü hesaplanmıştır.	
10. Seçtiğiniz örneklem için dâhil olma ve varsa dışta kalma ölçütleri nelerdir?	
Maksimum çeşitlilik örnekleme ölçütlerine göre seçtiğim örneklemedeki tüm farklı kurum çeşitlerini çalışmaya dahil ettim. "Açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumları" nı kapsayan; devlet orman okulu, özel orman okulu, köy okulu, resmi bağımsız anaokulu gibi kurumların tümü seçilerek örnekleme maksimum çeşitlilik sağlanmıştır.	
11. Kullanacağınız ölçme araçlarının isimlerini geliştirilmiş oldukları makaleleri ya da tezlerini referans göstererek yazınız. Uygulanacak ölçme aracı hazır ise aracı başvuru formuna ekleyiniz.	
Ölçme aracını danışmanımınla birlikte geliştirdik; "Dış Mekan Öğrenme Ortamları Kalite Standartları Kontrol Listesi".	
12. Araştırmayı hangi tarihler arasında nasıl bir süreç içinde gerçekleştirmeyi planlıyorsunuz?	
1 Mart-30 Mayıs 2022 tarihleri arasında verileri toplamayı planlıyorum.	
13. Uygulama için gerekli izinleri hangi kurumlardan aldınız/almayı planlıyorsunuz?	
Hasan Kalyoncu Üniversitesi, MEB ve araştırma yapacağım kurum yönetimi.	
14. Bu çalışmada uygulama süresince uygulama yapacağınız kişiler açısından olası riskler nelerdir?	
Araştırmamı kişiler üzerinden değil, dış mekân üzerinden yürüteceğim için kişiler açısından bir risk oluşacağını düşünmüyorum ancak çocukların dış mekânda bulunduğu saatlerde araştırmayı yapmak çocuklar açısından bir dezavantaj oluşturabilir.	
15. Varsa bu olası risklere karşı ne tür önlemler almayı planlıyorsunuz?	
Çocukların kurumun dış mekânında olmadıkları saatlerde araştırmamı yürüteceğim.	
16. Araştırmaya katılan bireylerin araştırmadan ayrılma ya da uygulamayı sonlandırma koşulları nelerdir?	
Araştırmamı kişiler üzerinden değil, mekân odaklı yürüteceğim.	
Beyan	Gerçekleştirilmesi planlanan bu araştırmayı bilimsel ve insani etik kurallar çerçevesinde gerçekleştireceğimi(zi) beyan ve taahhüt ederim(z).
Yazar	
Adı Soyadı	Elanur Simge IRMAK KODAZ
Tarih	15.02.2022
İmza	



T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
ETİK KURUL BAŞVURU FORMU



2008

2008

Açıklama 1 Bu başvuru formu Times New Roman 12 punto, bir buçuk satır aralığı ve her iki yana dayalı olarak doldurulacaktır.

Çalışmanın Niteliği

+	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Tübitak Projesi
	HKU BAP	Bitirme Projesi/Tezi	Diğer (Lütfen Yazınız)

Çalışmayı Yapacak Araştırma Yazarının

Adı Soyadı	Elanur Simge IRMAK KODAZ
Ünvanı	Öğrenci
Fakülte / Yük. Okul / Enstitü	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Bölüm / Anabilim Dalı	Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans
Telefon	0506 969 08 26
e- Posta	elanursimgeirmak@gmail.com
Adres	Mimarsinan Mah. 767. Sok. Tuba Seyirtepe Evleri A/10 HATAY/Kırıkhan

0

Açıklama 2 Lütfen her bir soruyu, sorunun altında bırakılan boşluğu dolduracak uzunlukta açık ve net bir şekilde cevaplandırınız. Aşağıda yer alan sorulardan araştırma problemi açısından cevaplandırılmaması soruları boş bırakınız. Başvuru formu 5 sayfayı geçmemelidir.

1. Çalışmanızın tam adını yazınız.

Açık Havada Eğitim Veren Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Dış Mekan Öğrenme Ortamları Kalitesinin Belirlenmesi

2. Araştırmanın amacı nedir?

Araştırmanın amacı açık havada eğitim veren farklı türdeki okul öncesi eğitim kurumlarının dış mekan öğrenme ortamlarının kalitelerinin belirlenmesidir. Bu ana amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:
1. Açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumları dış mekan öğrenme ortamlarının kalitesinin değerlendirilmesinde ölçütler nelerdir?
2. Açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumları dış mekan öğrenme ortamlarının kaliteleri fiziksel çevre boyutunda ne düzeydedir?
3. Açık havada eğitim veren okul öncesi eğitim kurumları; okul türüne, coğrafi bölgesine ve sosyoekonomik düzeyine göre dış mekan öğrenme ortamlarının fiziksel çevre kaliteleri açısından farklılık göstermekte midir?

3. Araştırmanın gerekçesini ve önemini yazınız.

Yurt içi ve yurt dışı literatür incelendiğinde; okul öncesi kurumların iç/dış mekan kalitelerini, bu konudaki öğretmen algılarını, dış mekan yeterliliğini ve kullanım sıklıklarını ortaya koyan çeşitli araştırmalara rastlanırken; özellikle açık havada eğitim veren ve doğa temelli/doğa destekli olarak farklılaşan okul öncesi eğitim kurumlarındaki dış mekan eğitim ortamlarının kalitesinin değerlendirildiği bir çalışma tespit edilememiştir. Sonuç olarak; erken çocukluk döneminde doğa temelli anaokulları, orman/doğa anaokulları ve orman okulu programlarının benzerlik ve farklılıkları noktasında detaylarıyla kuramsal olarak ortaya konmuş olması ve bahsedilen bu farklı okul türlerinde, ülkenin farklı coğrafyalara ve doğal yapısına, kültürüne sahip bölgelerinde ve illerinde araştırmanın yapılacak olmasının, alana önemli bir katkı sağlayacağı ve özgün bir araştırma ortaya konulacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırma, okul öncesi eğitim ortamlarının dış mekan kalitesini ölçen ve araştırmacı ile danışmanın geliştirdiği, "Açık Havada Eğitim Veren Okul Öncesi Kurumların Dış Mekan Öğrenme Ortamlarının Değerlendirilmesi" kontrol listesi ve "Açık Havada Eğitim Veren Okul Öncesi Kurumların Dış Mekan Öğrenme Ortamları İçin Kalite Ölçütleri" formunun Türkçe literatüre kazandırılması açısından önemlidir. Dolayısıyla okul öncesi eğitimde "dış mekan eğitim ortamlarının kalitesi ve kalitesinin ölçülmesi" nin kavramsal olarak yeni bir araştırma alanı olduğu da söylenebilir.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Elanur Simge IRMAK KODAZ
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti

EĞİTİM

Derece : **Adı** : **Bitirme Yılı**
Üniversite : İnönü Üniversitesi 2017
Yüksek Lisans :
Doktora :

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
2017-2018	Malatya Gazi İlkokulu Anasınıfı	Okul Öncesi Öğretmeni
2018-2019	Hatay/Kırıkhan 75. Yıl Anaokulu	Okul Öncesi Öğretmeni
2019-2022	Hatay/Kırıkhan Kaymakam Hasan Zenginalp İlkokulu Anasınıfı	Okul Öncesi Öğretmeni
2022-	Hatay/Kırıkhan Yunus Emre İlkokulu	Okul Öncesi Öğretmeni